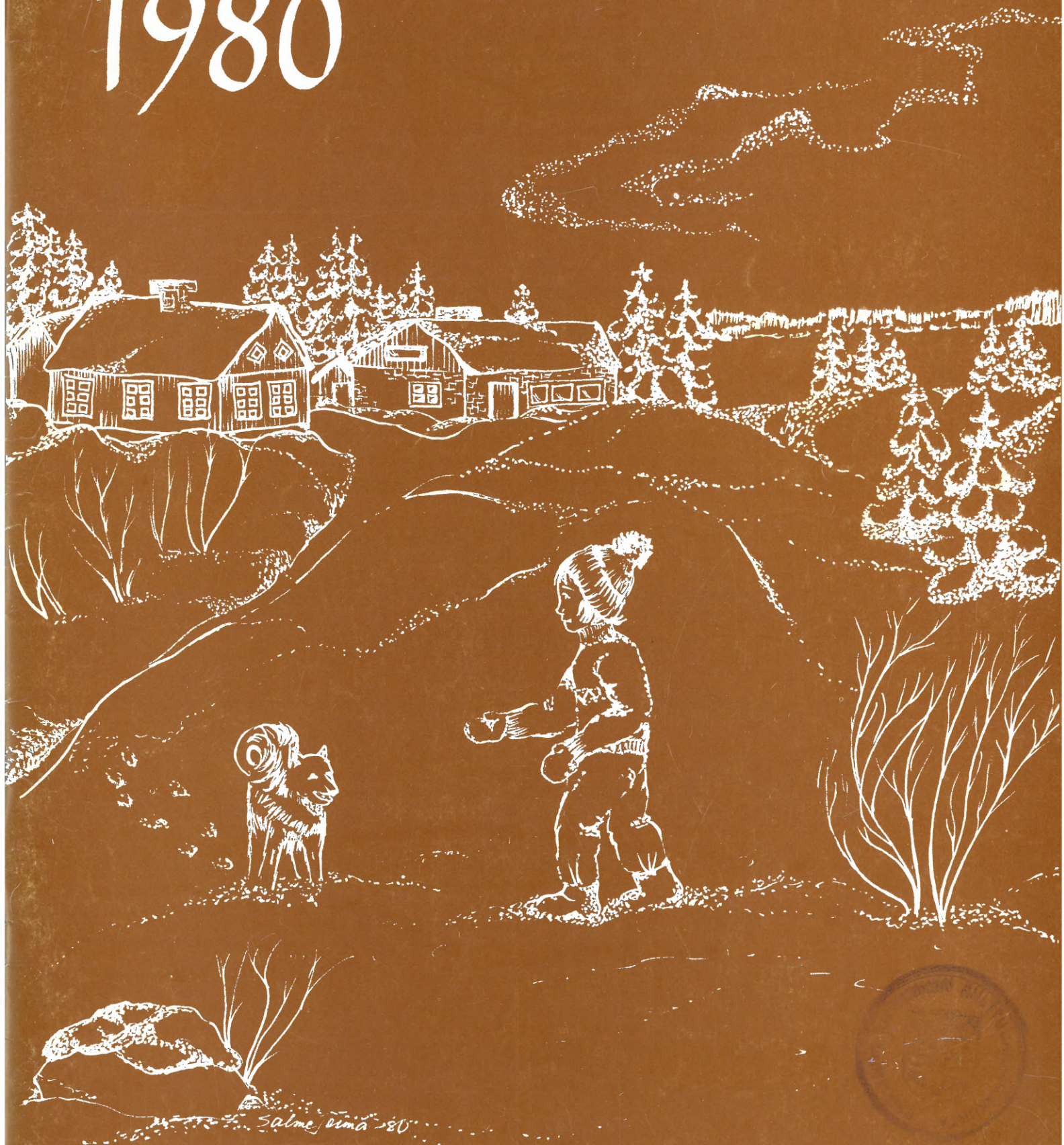

Parkanon Joulu

1980

Parkanon Joulun avustajakilpailu

Aineiston saamiseksi Parkanon Joulu julistaa kaikille avoimen kirjoituskilpailun. Kirjoitukset saavat olla muunkinlaisia kuin kotiseutuun ja perinteisiin liittyviä. Toimituskunta on suunnitellut seuraavan lehden kokoamista vapaamuotoisemmista kirjoituksista.

KILPAILUSARJAT:

1. Mielikuvitus- tai dokumenttipohjaiset kertomukset ja novellit
2. Runot
3. Sadut

Kilpailukirjoitukset tulee lähettää 28. 2. 1981 mennessä os. Parkanon Joulu Kaupunginkirjasto 39700 Parkano. Kussakin sarjassa jaetaan kolme palkintoa. Kilpailun tuomaristo on lehden toimituskunta.

Parkanon Joulu

Parkanon Jouluku

NUMERO 9

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

TOIMITUS

Anja Markkola päätoim.
Salme Törmä kansi
Erkki Kemppi
Arvi A. Koivisto
Heikki Pentti

Ilmoitushankinnan ja lehden
myynnin on hoitanut erillinen
toimikunta

LUKIJALLE

Kuluvaa vuotta vietetään yleisenä ympäristövuotena. Vuoden aikana yritetään kohdistaa kaikkien huomio luontoon ja luonnonsuojeluun sekä ympäristöongelmien syihin ja seurauksiin. Samalla me, toivon mukaan, opimme tuntemaan vastuuta omasta elinympäristöstämme. Vastuu luonnosta on jokaisella yksilöllä, yhteisöllä ja yhteiskunnalla.

Lainaan tähän kirjoitusta, jonka uskon puhuttelevan voimakkaasti meistä jokaista.

Satu, jota kerrotaan huomispäivänä. Rikkaan maan sydämessä oli kerran kaupunki, jonka koko elämä näytti olevan sovussa ympäristön kanssa. Kaupunkia ympäröivät vihreät kentät, viljavat pellot ja hedelmätarhojen peittämät mäenrinteet. Syksyisin lehtipuut syttyivät leimuavaan väriloistoon. Silloin ketut haukkuivat käheästi kukkuloilla ja hirvet vaelsivat äänettömästi poikki niittyjen.

Teiden varsilla ilahduttivat silmää luonnonvaraiset kukkaset ja suuret saniaisit. Koko seutu oli tunnettu lintumaailmansa runsaudesta, keväisin ja syksyisin ihmiset kerääntyivät seuraamaan lintujen vaellusta. Puroissa ja joissa virtasi raikas, kirkas vesi, jossa kalat uiskentelivät. Elämä oli jatkunut samanlaisena niistä ajoista lähtien, jolloin ensimmäiset ihmiset olivat rakentaneet talonsa, raivanneet peltonsa ja kaivaneet kaivonsa.

Mutta vähitellen kaikki alkoi muuttua. Selvittämättömät sairaudet tuhosivat ihmisiä ja eläimiä. Hedelmäpuut eivät enää kantaneet hedelmää, ruoho tien varsilla kuihtui ja kukkaset lakastuivat kuin kulo olisi käynyt niiden yli. Jokien ja purojen vesi oli likaisenharmaata ja kalat kuolivat. Kaikkialla oli outo hiljaisuus. Mihin olivat linnut joutuneet. Lintulaumat olivat pihoilta tyhjiä. Ne harvat linnut, joita nähtiin, eivät pystyneet lentä-

mään. Kevään ääniä ei kuulunut. Hiljaisuus lepäsi metsien, niittyjen ja peltojen yllä. (Lyh. muokaelma Carsonin kirjasta Äänettömät kevät.)

Kertomuksen kaupunkia ei todellisuudessa vielä ole olemassa, mutta merkkejä luonnon tasapainon järkkymisestä on jo olemassa. Meidän on tehtävä voitavamme, että satu ei koskaan muuttuisi todeksi. Meidän on toimittava niin, että vielä tulevatkin sukupolvet saavat nauttia kotiseutumme puhtaasta ja kauniista luonnosta.

Parkanon Joulun toimituskunta tahtoo lehden välityksellä toivottaa kaikille rauhaisaa joulua sekä valoisaa ja turvattua tulevaisuutta.

ANJA MARKKOLA

SANA JOULUKSI

Elämme Joulun odotuksen aikaa. Kirkkovuodessa sitä nimitetään adventiksi, jonka sanoma kertoo Jeesuksen tulon odotuksesta. Ensimmäisen adventtisunnuntain evankeliumikohta muistuttaa meitä tapahtumasta, jossa Jeesus ratsasti aasin varsalla Jerusalemiin ja ihmiset ottivat hänet vastaan kuninkaana. He huusivat Hoosiannaa ja levittivät vaatteitaan ja puiden oksia tielle.

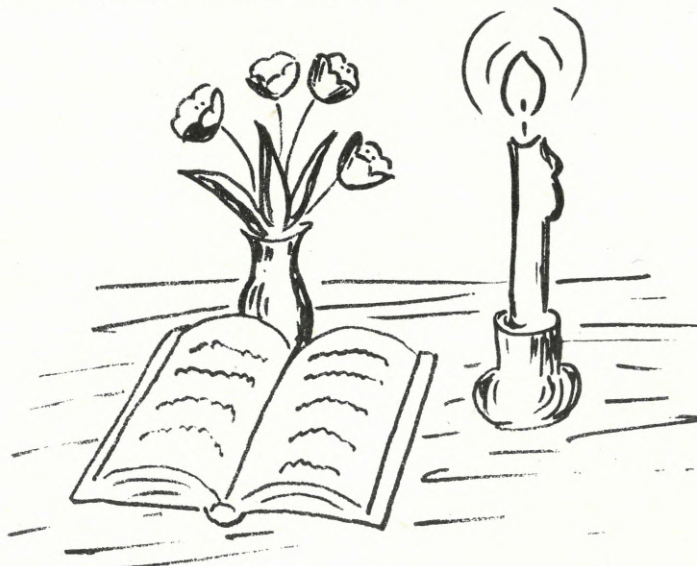
Erään nuorten hengellisen laulun päähenkilönä on tuo aasi, jolla Jeesus ratsasti. Aasille tapahtui pieni erehdys: se luuli, että kaikki juhlinta tapahtui sen, aasin kunniaksi. Aasi oli onnellinen, vihdoinkin sen erinomaisuus oli huomattu ja sitä kohdeltiin sen arvon mukaisesti. Kun kaikki oli lopulta ohi ja ilta hiljensi, aasi meni kotiinsa onnellisena, väsyneenä. Sitä ei enää kiinnostanut, mitä kaupungilla tapahtui. Se oli juuri ollut "uransa huipulla", tehnyt läpimurron, menestynyt.

Laulun sinänsä herttaisen tarinan taustalla väikkyy hymähdys meidän ihmisten itsekeskeisyydelle. Miten helposti teemme kukaan itsestämme kaiken keskipisteen silloinkin, kun tilanteessa on kysymys jostain aiva muusta kuin meidän erinomaisuudestamme ja tärkeydestämme.

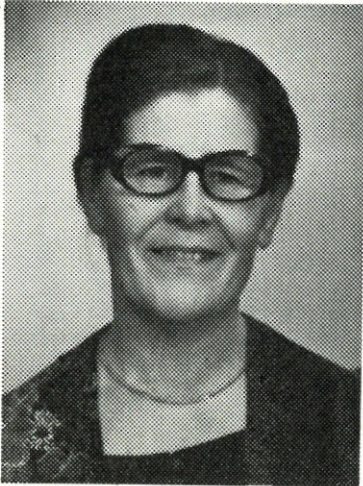
Joulunalusaikaan kuuluvat monenlaiset odotukset. Lapset odottavat joulupukkia ja lahjoja. Aikuiset odottavat joulurauhaa ja ehkä lapsuuden joulutunnelman palaamista, "oikeata joulua". Odotukset saattavat joskus tulla meille niin tärkeiksi, että väsymme ja stressaannumme niiden aiheuttaman paineen alla. Toiveittemme toteutumiseen pyrkiessämme saatamme kulkea oikean, aidon joulun ohi. Unohdamme tai käsitämme väärin sen, mistä kaikessa on kysymys.

Tavanomaisiin joulunalustouhuihin, kiireeseen ja kauppojen tungokseen kyllästyneenä jotkut pyrkivät nykyään luomaan pelkistetyn ja yksinkertaisen jou-

lun. Edessä saattaa olla yllättävä löytö: joulu tulee sittenkin, vaikka emme odottaisi joululta mitään erityistä. Jos olemme avoimia joulun sanomalle, tahdomme kuulla enkelin ilmoittamaa iloista viestiä: Teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja... silloin meille tulee oikea joulu. Silloin emme kulje odotuksinemme ja itsekeskeisine touhuinemme pääasian ohi emmekä erehdy luulemaan itseämme kaiken keskipisteksi ja päähenkilöksi. Oikea joulu ohjaa ajatuksemme itsemme ympäriltä lähimmäisiimme. Se, mitä tahdomme itsellemme, jää taustalle ja se, mitä voimme ja tahdomme antaa toisille, tulee tärkeäksi. Jeesus syntyi maailmaan kaikkia ihmisiä varten, koko maailman Vapahtajaksi. Tämän tietäminen ja kokeminen omalla kohdalla on parasta, mitä ihmiselle voi tapahtua. Oikea joulu ohjaa meitä kertomaan siitä, auttamaan toisiakin oikean joulun löytämiseen.

NÄKEMYKSIÄNI KUNNALLISVALTUUTETUN PAIKALTA

KAAVOITUS JA ASUNTOASIAT

Kaavoitus ja muu suunnittelu, niin tärkeitä kuin ne ovatkin, vähentävät monessa tapauksessa yksityisen ihmisen vaikutusmahdollisuuksia omaan lähiympäristöönsä. Ensimmäisenä tulee mieleen lapset ja varhaisnuoret, se ryhmä, jolta puuttuu äänioikeus vaaleissa. Asuntokysymyksissä tulee pyrkiä ottamaan huomioon lasten ja lapsiperheiden tarpeet ja toiveet. Pitäisi enemmän rakentaa lapsiystävällisiä asuntoja. Asumisen ja ympäristön laadulla on keskeinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Asuma-alueiden maan käyttöä tulisi ohjata siten, että asuntojen lisäksi olisi riittävästi leikkipaikoja, silloin lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen vähenisi.

Useat suomalaiset haluavat asua omistusasunnoissa, tästä syystä olisi voitava lisätä varoja asuntolainoihin sekä tuottaa puolikunnallisia omistusasuntoja. Lapsiperheiden tulisi päästä asuntoon kiinni suhteellisen pie-

nellä alkupääomalla ja pitkällä maksuajalla. On kuitenkin tämän päivän tosiasia, että nuoren ensiasunto on yleensä vuokra-asunto. Sen tähden vuokra-asuntotuotantoa pitäisi voida lisätä. Kunnan asuntotuotannossa tulee ottaa huomioon myös vanhukset ja vammaiset.

HAJA-ASUTUSALUEET

Kunnan tulisi kiinnittää riittävässä määrin huomiota myös haja-asutusalueiden kehittämiseen. Olen syrjäkylästä keskustaan muuttanut ja siksi ymmärrän syrjäkylän asukkaita. Olen erittäin suurella mielihyvällä todennut sen kehityksen, mitä kotikylälläni Lapinnevalla on tapahtunut v. 1943 muuttoni jälkeen. Vapon ym. turveteollisuus on muuttanut kylän kasvot miltei täysin.

LAPSI- JA PERHEPOLITIikka

Lapsen vuoden 1979 Suomen komitean mietinnössä todetaan, että kun ei ole löytynyt yksimielisyyttä painopistealueiden valinnassa, on harjoitettu lapsi- ja perhepolitiikka ollut lyhytjännitteistä ja sattuman varaista. Asumiseen ja ympäristöön liittyvien aloitteiden lisäksi komitea ehdottaa parannusta myös lapsi- ja perhelainsäädäntöön. On kiinnitetty huomiota mm. kotikasvatukseen, kasvattajien tukemiseen ja yhteistyöhön päiväkodeissa. On täysin aiheellista puuttua näihin kysymyksiin. Lapset ja nuoret ovat selvästi levottomampia kuin ennen, mutta niin ovat vanhemmatkin. Liian monen tunne-elämä on rikkinäinen, ei ole

omaatuntoa, eikä myönteisen taitoa. Ketä syytetään, vanhempia, opettajia, kirkkoa vai yhteiskuntaa?

Kiistely siitä, onko naisen paikka kotona vai työelämässä, ei ole asiallista. Korkeasti koulutetut naiset ovat tänään ja tulevaisuudessa keskeisessä asemassa työelämässä. Työvoimapolitiikan, väestö- ja perhepolitiikan hoito ja valinnanvapauden puuttuminen päivähoitopalveluissa muodostavat sellaisen asiakokonaisuuden, että ne tulisi järjestää keskitetysti. Kun tähän vielä lisätään asuntopolitiikka ja verotus tulemme siihen tulokseen, että valtakunnallisella tasolla pitäisi perustaa perheministeriö yhteistyöelimeksi hoitamaan väestö- ja perhepolitiikkaa.

Onnellinen se lapsi, joka usein saa istua isoäidin sylissä. Kuvassa kummityttäreni äitini sylissä.

Kuntatasolla vaikutusmahdollisuudet ovt vähäisiä. 27. 2. 1980 päivätyn tilastotiedon mukaan kunnallisten päiväkotien käyttömenot v. 1978 olivat koko maassa 539.138.000:— ja kunnallisen perhepäivähoidon käyttömenot 308.424.000:—. Näistä menoista yhteiskunta maksoi 82,7 %, huoltajat 15,9 % ja muut tulot olivat 1,4 %. Maalaisjärki ei voi käsittää, miksi näitä yhteiskunnan varoja ei voida jakaa tasaisesti eri hoitomuotojen kesken, perheiden toivomusten mukaan (kotihoidon tuki ja osallistuminen kotiapulaisen palkkakustannuksiin). Olisi järkevää tukea enenevässä määrin kotona tapah-

tuvaa hoitoa, jolloin sama henkilö hoitaisi perheen kaikki lapset vauvasta koululaiseen, vieläpä suorittaisi taloustyöt. Jos äiti haluaa käydä työssä kodin ulkopuolella, ei hänen tarvitsisi tehdä kahta työpäivää.

KOULU

Lainsäädännöllä tulisi kunnalle taata nykyistä suurempi itsemääräämisoikeus koululaitoksen suhteen. Koulutuksessa on tärkeä ehjän, elämänmyönteisen, tunne-elämältään tasapainoisen persoonallisuuden muodostuminen. Käytännön taitoja sekä tunnistuksellista uskonnonopetusta

olisi lisättävä. Lapsillemme ja nuorillemme ei voida suurempaa karhunpalvelusta tehdä kuin poistaa uskonnonopetus kouluista. Sanoohan Raamattu: "Sinä Jumala ole meidät luonut elämään yhteydessäsi ja levoton on sydämemme, kunnes se löytää levon Sinussa." Kunnan varhaisnuorisotyötä olisi kehitettävä yhteistyössä seurakuntien kerhotoiminan kanssa.

Paras paikka asua tämä Parkano, kunhan saadaan lisää pysyviä työpaikkoja, niin että jokaisella työnhaluksella olisi kohtuullisen toimeentulon turvaavaa työtä.

AILI SIROLA

TÄHTENÄ KYYYHKYN SIIPI

*Tasasuhtainen, nuori ja kaunis olet
tien vierellä yksinäisenä tuossa.
Suvipäivinä ihailen sua ohi kulkeissani.
Seison hetken, sivelen katsein
ja hengitän vihreydestä tuoksut.
Ajatukseni keinuu oksalta oksalle.*

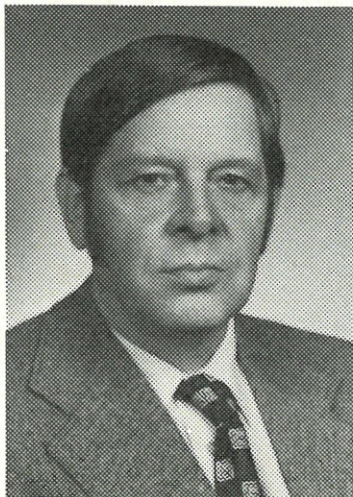
*Neulasilla yön ja aamun sumuhelmet.
Lukinverkoista liekkeinä pisarat
läiskyvät marjanlehtiin ja jäkälille.
Tuulen venyttämät vesijyvät maassa
löytävät imeväiset puunjuurihuulet
ja alkaa nousu elinvoimaksi vihreydelle.*

*Tasasuhtainen, nuori puu, olet kaunis,
siksi taitan sinut joulupuuksi tupaan,
kun aattoajan pakkanen puristaa oksiesi
jäisiä neulasia, jäykkiä, kuuraisia,
silloin vien sinut jouluruoan tuoksuun.
Korut: lasihelmet, kultalangat saat ja
pikku tytön lahjat, paperisydämet,
mutta kauniimpi et ole kuin suviaamuin
ympärillä siivekkäiden liverrys ja tuuli.*

*Nyt kyyhkyn siipi ohi välähtää
ja on kuin joulun tähti syntyisi sydämeen,
jossa herää unohtunut tunne, muisto lapsuudesta:
laulu enkeleistä joulupuuta rakentaissa.
Jospa kyyhkyn siiven välähdystä kirkkaampi tähti
syttyisi sydämeen ja veisi seimen lapsen luo.*

KOTISEUTUMUSEOMME ALKUTAIPALEELTA

Parkanossa monet yksityiset henkilöt olivat harrastaneet vanhojen esineiden keräilyä jo kymmeniä vuosia ennen kotiseutumuseon perustamista ja olivat luoneet erikokoisia ja hyvätasoisia kotimuseoita tai esinekokoelmia. Näistä mainittavimmat olivat Markkulan (Kihniön puolella), Viitaniemen ja Uudentalon kotimuseot sekä Laitilan, Kuivaisen ja Kallioniemen esinekokoelmat. Jälkimmäisestä kokoelmasta Parkanon kotiseutumuseo saiikin lahjoituksena ensimmäiset satakunta esinettä.

Ehdotuksen Ylä-Satakunnan aluemuuseon perustamisesta teki Tarmo Markkula Karvian, Kihniön ja Parkanon kunnille, mutta asia ei saanut kannatusta. Parkanossa lämmitettiin kuitenkin asialle ja perustettiin Parkanon-Kihniön museoyhdistys v. 1946, jonka tehtävänä olisi ollut hankkia Tarmo Markkulan kotimuseon esineet Parkanoon. Tämäkin suunnitelma raukesi, kun esineiden siirtämisestä Parkanoon ei päästy sopimukseen. Nämä toimenpiteet olivat herättäneet laajemmalti kuntalaisten huomiota kansanperinteen vaalimiseen ja halua oman kotiseutumuseon perustamiseen. Museoasian v. 1949 kuntaan perustettu

kansansivistyslautakunta ottikin heti omakseen.

Parkanon kansansivistyslautakunta oli useaan otteeseen keskustellut museohankkeesta Parkanoon, mutta vasta 1950-luvulla rehtori Yrjö Uotilan ollessa ko. lautakunnan puheenjohtajana sen toteuttamiseen ryhdyttiin.

Ensin oli etsittävä museolle sopivat tilat ja katseet kääntyivät kuin itsestään pitäjän vanhaan lainamakasiiniin, kaksikerrokseen tyylikkääseen kivirakennukseen, joka jo itsessään oli historiaa. Se rakennettiin v. 1890 heti nykyisen kellotapulin jälkeen siitä jääneistä ylijäämäkivistä. Rakennuskivutilauksen yhteydessä sattuneen erehdyksen vuoksi oli talollinen Luusalo Kankaanpäästä irroittanut kiviä Ylisen, Hahkamäen ja Käenmäen mailta 100 kuutiojalan asemesta 100 kuutiokynnärsä. Jäännöskivistä tehtiin jopa vielä kirkkotarhan aita, jotta kivet saatiin vuosisadan vaihteessa pois kirkonmältä ajelehtimasta.

Asiamiesten välityksellä suoritettua esinekeräyksen sato noudettiin kunnan kuorma-autolla kivilainamakasiiniin, joka nyt muuttui Parkanon kotiseutumuseoksi.

Kuva K. Kuukka.

Viljamakasiini ei kuitenkaan sellaisenaan ollut valmis ottamaan suojiinsa museota, vaan täytyi siinä suorittaa melkoisia sisustustöitä. Näihin ryhdyttiinkin v. 1954 rakennusmestari Vil-

jam Järvisen johdolla ja arkkitehtiylöppilas Eero Huotarin tekemän suunnitelman mukaan. Vanhat hirsiseinien erottamat viljalaarit kuitenkin säilytettiin pääasiassa sellaisinaan, koska ne olivat riittävän tilavat museoitukselle. Alakertaan saatiin näin 6 museohuonetta eli "laaria". Portaat rakennettiin yläkertaan, mihin saatiin yksi suuri museosali.

Esineiden keräämiseksi oli museon kunnostamisvaiheen aikana ryhdytty laatimaan suunnitelmia. Kansansivistyslautakunnan silloinen sihteeri Kalevi Kuukka sai esineiden keräysorganisaation valmiiksi keväällä 1956. Kun tämän kirjoittaja oli lupautunut hoitamaan museon perustamisvaiheen järjestelyt, nimettiin joka kylään erityinen museoasiamies, jonka tehtäväksi tuli kerätä tiedot kaikista mahdollisista vanhoista historiallisista esineistä, kudonnaisista ja myös vanhoista rakennuksista myöhemmin suoritettavaa valokuvausta varten.

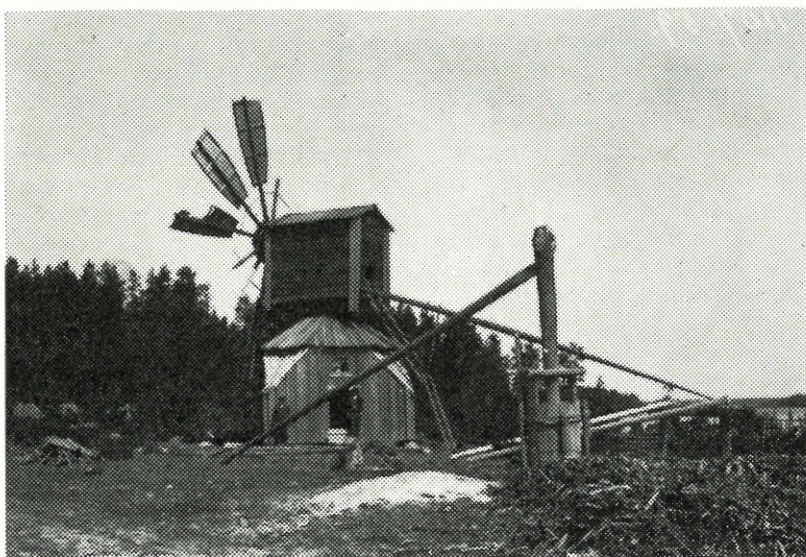
ESINEITÄ LÖYTYI RUNSAASTI

Asiamiehet ja esineiden luovuttajat paneutuivatkin asiaan kotiseuturakkauden innoittamina ja ripeydellä, jota osoitti se, että jo kesäkuukausina v. 1957 esineet voitiin noutaa eri kylistä viljamakasiiniin.

Sinä kesänä inventoimmekin esineitä tuhatkunta kappaletta. Määrästä ja laadusta olimme me sekä asiantuntijatkin hämmästyneitä. Olihan moni keräykseen lähdettyä sanonut, että asialla ollaan liian myöhään, on jo niin paljon ehtinyt arvokasta tuhoutua tai joutua ulkopitäjiin keräilijöille. Näinhän tietysti olikin, mutta olihan yhdestoista hetki kuitenkin pelastaa ne arvot, jotka olivat vielä pelastettavissa.

Kuivasen aitat. Valok. Museon kuvakokoelmat.

Vanhantalon tuulimylly. Valok. Museon kuvakokoelmat.

Tarkoitus ei tietenkään ollut saada kaikkia esineitä museoon. Pääasia oli, että niiden olemassaolo tiedettäisiin, ja että niistä saataisiin maininta museon kortistoon tutkijain käyttöön. Lisäksi tällaiset arvokkaat esineet, joita ei haluttu suoranaisesti luovuttaa museolle, pyrittiin ja pyritään edelleenkin valokuvaamaan ja ainakin valokuvat säilyttämään museon kokoelmissa. Luonnollista oli, etteivät omistajat olleet halukkaita luovuttamaan esim. kallisarvoisia sukuryijyjään. Niitähän säilytetään

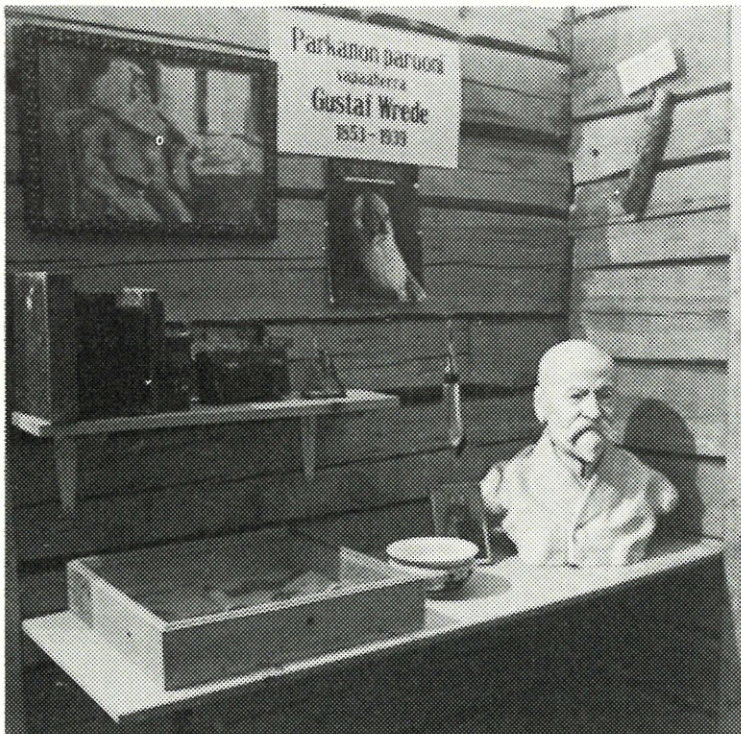
kuin silmäterää kodeissakin, joten niihin on halukkailla tutkijoilla tilaisuus sielläkin tutustua.

Kaikki museon suojiin siirtämämme esineet saimme lahjoituksina, ja ovat ne kaikki myös peräisin Parkanon alueelta, kuten tarkoitus tällaisen kotiseutumuseon kohdalla onkin. Museo-hankkeen eteenpäin viemisessä kunnostautuivat erityisesti seuraavat kylät: Vahojärvi, Aure, Yliskylä, Lamminkoski, Kuivas-kylä ja Kirkonkylä. Näistä kylistä esineitä saatiin museoon eniten. Ja esineiden luovuttajista

huomattavimman lahjoituksen teki Yliskylän Hiitin talon emäntä Toini Pentti luovuttaen museolle n. 250 esinettä käsittäen suuren määrän arvokkaita käsin tehtyjä eri tarkoituksiin käytettyjä puuastioita.

PAROONIN HUONE

Alusta pitäen museotilojen käyttöä suunniteltaessa oli selvää, että originellina "Parkanon Paroonina" kautta maan tunnettu vapaaherra Gustaf Wrede saisi muistokseen kokonaisen huoneen ulko-ovesta heti oikealle ensimmäisessä "laarissa". Se käsittää noin 100 esinettä, pääasiassa hänen henkilökohtaisia tavaroitaan kuten kävelykkepejä ja eräsaivoja, tuohikontteja ja -virsuja, joita parooni matkoillaan käytti. Paroonilla oli aikoinaan porokin, mikä näin etelässä oli melkoinen harvinaisuus. Museoon saatiin tästä hänen harrasteestaan muistoksi hänen käyttämänsä poronpulkka. Yhdestä puusta tehtyä ruuhia, jota hän Kirkkojärvellä kalastellessaan käytti, emme sen lahonneisuudesta johtuen enää saaneet näyttökelpoiseksi kunnostettua. Joskus pikkupoikana ihmettelin, kuinka niin iso mies ketterästi kykeni sellaisella "kottosella" liikkumaan vesillä. Museoon saimme myös paroonin karhun-

Kuva paroonin "laarista".

nahkalakin ja hänen itsensä käsitöinä tekemiä meloja. Kunniamerkit ja helavyön lahjoitti museolle Martti Tuisku. Paroonin kuoleman jälkeen on hänen tyttäriensä lahjoittamina irtainta siirtynyt yksityisille. Nämäkin esineet toivottavasti joskus löytävät tiensä museon suojiin. Myös vapaaherratar Matilda Wreden muistoa on kunnioitettu hänen Kakolan vangeilta lahjaksi saamallaan taidokkaasti tehdyllä pienellä kannellisella korilla.

Seuraavaan "laariin" sijoitettiin enimmäkseen tuohiesineet, joukossa mm. hevosen tuohinen syöttökoppa. Monet leilit palauttavat mieliin ajan, jolloin piimä- tai sahtileili seurasi kiinteästi heinäniityllä ja elopelloilla hääriviä tuohivirsuisia työntekijöitä. Näitä leilejä on valmistettu myös yhdestä puusta, mikä varmasti on ollut suuritöistä ja taitoa vaativaa puhdepuuhaa. Puuastioita saatiinkin runsaasti ja enin osa sijoitettiin yläkerran museosaliin.

TYÖVÄLINEITÄ PARINSADAN VUODEN TAKAA

Työvälineiden runsaasta valikoimasta mainittakoon mm. Linnankylän Mäntylästä peräi-

sin oleva v. 1767 valmistettu uuresaha. Työvälineet todistavat, että esi-isämme jo varhain ovat pyrkineet kohti koneellistunutta yhteiskuntaa. Työvälineisiin voidaan lukea myös hyvin vanha "salvuupuu", jota käytettiin apuna hirsirakennuksen kahden seinähirren loveamalla tehdyn nurkkaliitoksen (salvoimen) veistämisessä. Esi-isämme kekseliäisyydestä ja taidosta ovat näytteinä myöskin tuohesta ja koivunvitsaksista valmistetut nuottaköydet.

Muinaisten metsien puujättiläisistä antaa hyvän kuvan Vahojärven Ruojärven talosta pe-

räisin oleva, 1760-luvulla valmistettu pöytä, jonka kansi on 85 cm leveä ja tehty yhdestä haapa-puusta.

Perimmäiseen "laarien"-väliseen rappujenalustaan sijoitettiin Aureen Kuirinlahdesta talteen saadut täydelliset käsikivet, jotka ovat varmasti joutuneet jauhamaan pettuakin jauhojen joukkoon ankeina aikoina. Löydettiin sinne sitten myös maasepän tekemä hampaanvetokouku, oikein inkvisiittorin työkalu. On siinä porua lykätty, kun sillä on tohtoroitu.

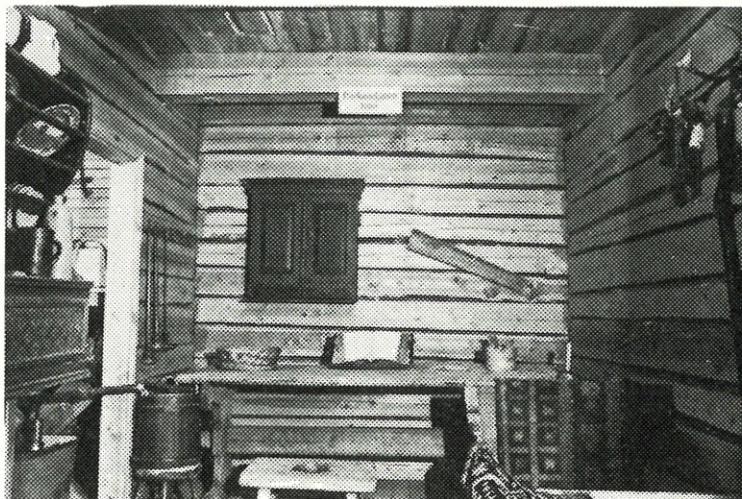
Puusta valmistetut lukot todistavat, että voroja on vanhoinkin aikoina sentään liikkunut, vaikka silloin rehellisyys onkin ollut suuremmassa kunniaa kuin nykyään.

Vanhat voipytyt kertovat meille Parkanon entisestä päävientiartikkelista. On varmaankin monta astiaa voita kuljetettu kaupunkiin suolojen lunnaksi. Käsityöläisammattia edustaa kyläkraatarin työvälinevakka siinä olevine ompelutarpeineen.

Onpa Parkanossa jo varhain huolehdittu pitäjäläisten turvallisuudestakin, sillä kokoelmiin saatiin katulyhdyt, jotka ovat luoneet valoa Kirkonkylän pimeille teille, tosin vain suurimpiin juhla-aikoina. Kokoelmien erikoisuutena tulkoon mainittakoon ns. reikätuoli, minkä avulla lapsia ennenmuinoin opetettiin kävelemään.

KIRKKOESINEISTÖÄ

Suurempia kirkonkorjauksia tehtiin vv. 1889—94, 1912—1928 ja v. 1961. Kirkkoasuun kuulu-

Parkanolainen tupa.

Valok. S. Nupponen.

Kokoelma museon kimpiastiastoa. Valok. S. Nupponen.

Hiitin emäntä Toini Pentti luovutti museolle n. 250 esinettä, joista hän tässä on pesemässä reikätuolia. Valok. K. Kuukka v. 1957.

neita esineitä poistettiin käytöstä jokaisen korjauksen yhteydessä ja säilytettiin kirkon ullakolla ja tornissa. Kun esineet luovutettiin museolle, yläkerran eteläinen pää sisustettiin kokonaan kirkko-osastoksi. Yläkerran matalat seinät ja loivasti kohoava laipio tekevät hyvin kirkkomaisen vaikutuksen, jota korostaa päädyssä oleva pyörökaarinen pieniruutuinen ikkuna. Esineistö siirrettiin perinteelliselle sijoituspaikalleen. Ikkunan edessä on alkuperäinen alttaripöytä, jota verhoo musta verha etusivulla ja päällä valkoinen liina. Alttarilla on v. 1845 Raamattu, Wirsikirja ja pari muuta kirjaa, kaksi messinkikynttilänjalkaa ja puinen öylätirasia. Puiset kynttilänjalat ikkunalla täydentävät kuvaa. Aikoinaan kuoriseinää koristaneet puuveistokset "Aatami" ja "Eeva" ovat ikkunasivulla sekä kaksi enkelinpäätä viime sataluvun loppukymmeniltä. "Kuuriseinällä" ovat vielä keisarilliset julis-

tustaulut ja seinäkynttelikköjä, ja nurkassa seisoo "virsitynnäri". Se on nerokas keksintö, pyörivä tynnyri, jonka sivuilla ovat virsinumerot. Samalla sivustalla on jalkapuu, kirkonarkku ja mustapenkki muistoina kirkkokurin aikakaudelta. Vastakkaisella puolen ovat ruumisparit ym. Kuorista poistetut muutamat penkit ja kuluneet punaiset matot siirrettiin myös kirkko-osastoon. Katossa riippuvat vanhat, kirkon nykyiseen tyyliin sopimattomat kristalli- ja messinkikruunut sekä varsin myöhäiset sähköistetyt kruunut. Museoon ei sijoitettu varsinaisia kirkkoketästeilejä lainkaan eikä arvokkaita tina- tai muita astioita tai kynttelikköjä. Ne sijoitettiin kirkon sakaristoon.

Museoesineistön järjesti uudelleen v. 1962 museoneuvoja Arvo Kytölä Urjalasta. Koko-

naisuudessaan on Parkanon kotiseutumuseon kirkko-osasto hyvin tunnelmallinen. Järjestäjän tarkoitus oli, että kesäaikana voitaisiin sinne kokoontua esim. pyhäkoulu-, nuoriso- ja vanhus-tenkerhoihin tms. seurakuntatyömuotoihin.

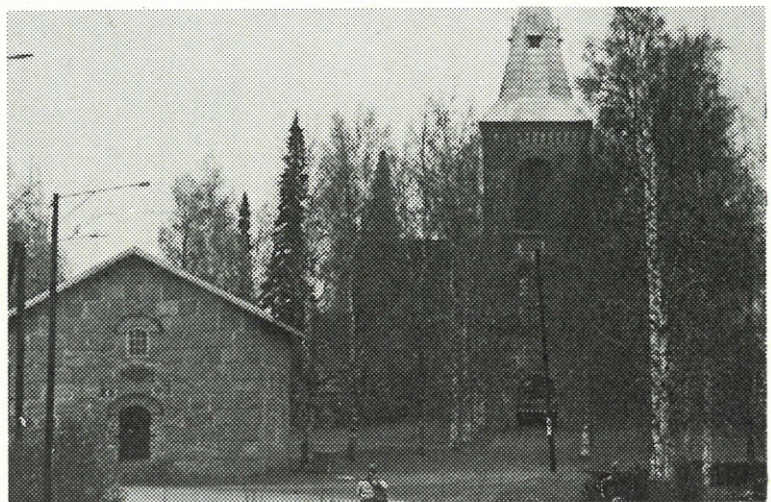
SARSSIPUVUISTA KRINULIINIHOMEISIIN

Parkanolaisten vanhoilla kirjoilla on museossa oma osastonsa. Taiteilija Germund Paaërin maalaama seinäverho, aiheeltaan "Sammon puolustus", oli käytössä entisen suojeluskuntajärjestön omistamassa seuratalo Päivölässä näyttämön esirippuna. Nyt tämä komeilee museoesineistä mittavimpana yläkerran seinällä.

Parkanolaiset vaateparret, isoäidin ja isoisänsäinäidin ihmeellisen malliset osin kotikutoista kankaista valmistetut puvut sarssipuvuista krinuliinihomeisiin asti asetettiin nähtäville vihtiriineihin. Lisäksi kokoelmiin saatiin joukko muita pukuja aiheiltaan parkanolaisia, kuten "Parkanon puku", sekä yleistä kuosia edustavia pukuja eri aikakausilta.

Alulle pantiin myös valokuva- ja rahakokoelmien osastot samoin myös sota-ajalta puhdetyöesineiden osasto.

Tässä on esiteltynä pieni osa kootuista esineistä. Parhaan käsityksen esinekokoelmien monipuolisuudesta saa vasta tutustumalla museoon paikan päällä.

Kotiseutumuseo kirkon kupeessa välittää tämän päivän parkanolaisille tietoa esi-isiemme elämästä. Valok. S. Nupponen.

Museoon saatiin myös jonkinverran kotikutoisia tekstiilejä.

MUSEO VIHITTIIN KÄYTTÖÖN 1959

Museoesineiden näytteillepanossa saimme useasti asiantuntija-apua mm. museovirastolta. Museoviranomaiset antoivatkin kokoelmistamme kiittäviä lausuntoja. Museon vihkiäiset voitiin pitää jo v. 1959 ja tästä kiitos lankeaa ennenkaikkea keräysasiamiehille ja esineiden luovuttajille, kansansivistyslautakunnalle sekä silloisille kunnallisille. He tahtoivat näin tallentavalla kotiseututoiminnalla herättää mielenkiinnon kotipitäjän ja kotikylän kulttuurikehitykseen. He ymmärsivät, että ilman kotiseudun luonnon ja historian monipuolista tuntemusta sen aarteita ei voida hoitaa, ei perinteiden merkitystä käsittää, eikä kylän asukkaissa — varsinkaan nuorisessa — herättää sukutunnetta ja kotiseuturakkautta.

V. 1959 jälkeen museo on säännöllisesti ollut yleisölle avoinna kesäisin. Vuosittainen kävijöiden määrä on vaihdellut 500—1000 henkeen. Koulujen paikallishistorian ym. aineiden opetuksessa se on ollut säännöllisesti tutustumiskohteena. Mu-

seon vieraskirja kertoo, että kävijöiden joukossa on ollut runsaasti myös oman paikkakunnan henkilöitä, jotka vuosikymmeniä sitten ovat muuttaneet Kanadaan tai Yhdysvaltoihin.

Viimeisten 20 vuoden aikana kokoelmia on vähin erin saatu täydennettyä. Kaupungin kulttuurilautakunta, jonka huolenpidon alainen museo on nykyisin, odottaa saavansa jo aikaisemmin inventoidut sekä luettelolaimattomat esineet museon suojiin, missä ne vuosikymmenienkin kuluttua hyödyntävät tutkimusta.

Kotiseutumuseo täyttää tehtävänsä, jos se jatkuvasti elää, eli sitä hoidetaan, huolletaan, täydennetään, käytetään ja tehdään tunnetuksi. Siinä onkin tehtäväkenttää ei ainoastaan Parkanon kaupungin kulttuurilautakunnalle vaan kaikille parkanolaisille, joille kotiseudun perinteiden siirtäminen ja vaaliminen jokapäiväisen toimensa ja työnsä ohella myös eräänä osa-alueena kuuluu.

Kuva museon kirkkosalista.

Valok. S. Nupponen.

MATON KUTOMISTA

Ollessani pieni oli eräs hausimmista leikeistä pukeutua vintin komerossa riippuviin vanhoihin vaatteisiin. Äiti vain ei siitä oikein pitänyt, ei olisi sallinut. Samoin jos veljeni tarvitsivat ja kysyivät jotain vanhaa vaatetta autonsa vahaukseen tai akkunoitten pesuun, äiti kävi itse hakemassa sellaisen, mistä raaski luopua, Velipojissa se herätti hilpeyttä, he sanoivatkin Tunte-mattoman Hietasen sanoilla, että kuis joku voi rakastaa rätei ja lumpui. "Ne ovat minun matonkudevarastoani", sanoi äiti siihen.

KUTEITA LEIKATAAN

Jonakin alkutalven päivänä ne vaatteet oli kannettu olohuoneen nurkkaan. Siitä ne viikkojen aikana muuttuivat kapeiksi suikaleiksi leikattuina siisteiksi keriksi koreihin ja pahvilaatikoihin. "Nyt tuotiin kangaspuut", sanoi äiti eräänä lauantaiaamuna kun naapurin traktori ajoi pihamaalle. Siinä ne olivat, epämää-

räinen kasa jos jonkinlaista häkyrää, oikeat museokapineet. Kai ne jo Aaprahamilla oli mukanaan siellä Mesopotamian matkalla. Kumminkin ne sitten pantiin pirttiin pystyyn ja koputeltiin paikoilleen. Oli niillä nimetkin kaikilla kappaleilla. Oli reidet, tukki, luha, lukkari, polkimet, istuinlauta, niidet, tiuhat, kaide.

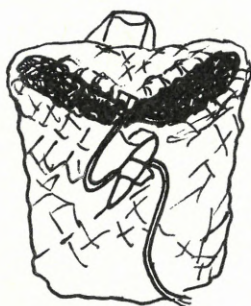
NÄIN PANNAAN MATTO PUIHIN

Tätini tuli äidin kanssa "laitamaan maton puihin". Äidillä oli loimilanka valmiiksi luotuna sellaiseksi palmikoksi ja minä aloin jännätä kuinka tuosta nyt saadaan matto aikaan. Ne loimilangan päät pisteltiin yksitellen kaiteen raoista ja solmittiin kiinni tukkiin. Sitten päästettiin loimilankaa palmikosta ja samalla kierrettiin tukkia pienellä kapulalla, että se tuli tiukkaan. Kun lanka oli kaikki tukilla, pujoteltiin ne niisien silmukoista, uudelleen kaiteen raoista, solmittiin

päät kiinni solmuvarpaan ja se kiinni lukkariin, jonka ympärille sanottiin valmiin maton menevän. Niisiin solmittiin kiinni poljinten narut ja polkimia liikuttellessa saatiin loimien väliin se ristikko, johon sitten alettiin pistää sitä riepukudetta. Äiti sanoi, että ennen vanhaan piti saada ensimmäisenä päivänä kierros lukkarin ympärille, ettei joutunut "lukkarin viereen maata".

MATTO ON VALMIS

Siitä se alkoi kutominen, aamulla aikaisin ja illalla myöhään, aina kuului se sama kolktus. Vappuaattona puut taas hajotettiin kappaleiksi ja silloin ne olivat vanhat vaatteet muuttuneet iloisen kirjaviksi pitkiä ja lyhyiksi riepumatoiksi. Äiti sanoi, että ennen se kuului naisen taitoihin kankaankudonnan taito, eikä niistä ajoista vielä ole kulu-nut kovin montaa vuosikymmentä. Mutta nyt käydään kouluja ja sivistytään, eikä tarvitse ihan välttämättä osata tehdä käsillään yhtään mitään.

Aale Numminen

kaksi
Paroonin
konttia

I

Parkanon parooni oli taitava tuohitöiden tekijä. Hänellä oli mm. useita erikokoisia tuohikontteja, joista kahteen olen saanut tehdä odottamatta tuttavuutta.

Noin v. 1928 eräänä kesäpäivänä iltavuorollaan tuli Tamperelä Viljakkalan kautta Frima-

nin linja-auto Parkanoon ja pysähtyi vanhaan Kurun tienhaaraan. Auto oli Chevrolet-merkkinen ja huomattavasti pienempi kuin nykyiset linjurit. Matkatavaroita varten oli auton takana ulkopuolella ritilä, johon kollit sidottiin kiinni, jotta pysyisivät kyydissä mukana. Ritilän pituus oli auton korin leveys.

Kertomallani kerralla oli matkustajana myös parooni, ja hänen matkatavaransa oli tuolla ritilällä. Vain yksi kontti pystyasennossa. Eikä siihen muuta mahtunutkaan. Perästä katsoen vasemmalla puolella oli vähän tilaa, mutta niin vähän, ettei siihen muuta matkatavaraa sopinutkaan.

Tovin hämmästelini huvittuneena mahtavan kokoista konttia ja totesin: "monella tavalla voidaan Parkanoakin mainostaa".

II

Toisella kerralla parooni saapui taas Tampereelta tulevassa suuremmassa linjurissa kesäisenä iltana. Auto pysähtyi silloin Lehtolan talon kohdalle. Tuon talon tienpuoleisella seinällä oli nurmikko, jonka ympärillä oli matala aita, vaakasuurassa olevista riu'usta tehty. Aidan vieressä nurmikon pohjoispäässä oli penkki.

Olin katselemassa keitä yleensä oli tulossa. Paroonikin oli muiden matkustajien joukossa ja kanto viilekkeistä riiputtaen isohkoa konttia. Huomasi minut läheisyydessä, tuli kohti ja kysäisi: "Viihtikkö viejä konttini teille yöksi, laitan tyttärenti huomena hakemaan?" Lupasin. Ja parooni laski konttinsa, kevyen tuntukselta näyttävän, penkin lähelle aidan viereen.

Kun linjuri oli lähtenyt yöpymispaikkaansa ja matkustajat omille teilleen, ajattelin ruveta täyttämään antamaani lupausta.

Kevyeltä vaikuttanut kontti ei vaan ensi-yrityksestäni ollut halukas lähtemään mukaani. Se oli käsittämättömän raskas! Olin kyllä tottunut saamaan 100 kg:n säkin selkääni ja kantamaan sitä, mutta nyt tuntui siltä, että tosi yritys oli edessä.

Ajattelin nostaa kontin penkille ja siitä selkääni, mutta kun kontti oli penkillä ja minulla mahdollisuus istua kontin viereen ja asettaa viilekkeet olkapäilleni, niin en päässytäkään nousemaan pystyyn, koska painovoima oli toista mieltä.

Seuraava yritys oli nostaa kontti aidan päälle korkeammalle, jotta olisi helpompi saada jalat alleen liikkeelle lähtöä varten. Nyt tarvittiin kova yritys. Sylote

oli ainoa, jota kontti vastahakoisesti totteli. Nyt sain kontin hihnat olkapäilleni ja varovasti vähän kyykistyen kontin selkääni sekä itseni ojennetuksi niin, että voin yrittää siirtää jalkojani vuorotellen eteenpäin.

Paino oli kova. Matkan jatkuessa piti taipua enemmän etukumaraan, ja kansakoulun portin kohdalla hihnat jo painoivat rintakehää niin lujasti, että oli vaikeata hengittää. Enkä uskaltanut pudottaa kantamusta alas, koska olisi ollut erittäin kyseenalaista, miten sen voisi saada taisaiselta tieltä uudestaan selkäänsä kannettavakseen. Oli vain kestävä vielä satakunta metriä!

Ja kestin sen loppuun. Kun syntymäkotini päästyäni annoin kontin varovasti laskeutua selästäni, niin lattia jysähti, vaikka pudotuskorkeus oli vain parikymmentä senttiä! Tuntui kuin olisi päässyt mankelin puristuksesta vapaaksi. En tarkastanut kontin sisältöä. Vahvasti vain epäilin ja epäilen vieläkin, että olin kantanut s a n t a a!!!

Seuraavana päivänä paroonin tytär Noonni (Eleonora) haki kontin h e v o s e l l a kotoani.

Minä olin täyttänyt lupaukseni!

HARRI MANTILA

PARKANON MURTEESTA

Muistan, kuinka eräs tuttavani kerran sanoi, että on hyvä, ettei Parkanon murteesta ole mitään sellaisia erikoispiirteitä, jotka paljastaisivat puhujan kotiseudun. Tällainen ajatustapa lieinee hyvin yleinen. Opettajani kertoi kerran soittaneensa oppilailleen näytteitä eri murrealueilta. Ihmeen hyvin olivat oppilaat tunteneet, mikä oli eteläpohjalaista, mikä Lapin murretta, savoa jne. Sitten oli tullut näyte oppilaiden omalta murrealueelta. Tällöin he olivat kummastuneina sanoneet: "Eihän tämä ole mitään murretta; tähän on selvää kirjakieltä!"

Parkano kuuluu Ylä-Satakunnan murrealueeseen, johon lisäksi kuuluvat Karvia, Kihniö,

Ikaalinen, Kankaanpää, Jämsä ja Hämeenkyrö. Tämän alueen murre puolestaan kuuluu alaryhmänä hämäläismurteisiin. Vaikka emme usein itse huomaa puheemme eroavaisuutta yleiskielestä, on Ylä-Satakunta omalaatuinen murrealue koko maassa. Asiantuntija pystyisi heti tunnistamaan pohjoissatakuntalaisen puheen perusteella.

Murteemme ehkä omaleimaisin piirre on pitkän a:n kuulostaminen lähes o:lta ja pitkän ä:n muuntuminen lähes e:ksi. Ovathan monet kotoisin "Kankoonpeestä". Tämä piirre — vahinko kyllä — on häviämässä. Sananloppuinen s on usein muuttunut h:ksi. Tuntuu varmaan hyvin kotoiselta vanha lausahdus: Mi-

see ei puhuta niin seleevee suomee, ku Kyröh, Karkuh, Ikaalihih ja Kankoonpeeh. Loppuun voisi kai vielä lisätä: Parkanoh, Karviah ja viä Kihiniöhki. Ylimääräisen vokaalin sijoittuminen sanan sisään on suorastaan sääntö: lehmä, selekä, melekein, kelekka jne. Lisäksi me parkanolaiset emme hyväksydä mihinkään paikkaan; sen tilalla on meillä reilu r. Ei ole auttanut, vaikka r:n käyttäjiä ennen vanhaan pilkattiin hokemalla: Syö sinä pankolta parasta, niin minä syön pöyrältä varista. Itä- ja Pohjois-Suomessa ihmiset sanovat kulkevasa käet taskussa. Me satakuntalaiset emme kuitenkaan lintuja taskuun pane, vaan sanomme reilusti käret taskus.

Tosin eräs Savonmuan isäntä sai aiheen keljuilla parkanolaisisännälle, kun tämä kysyi: "Onko sulla hevonen myyrä?"

Liikkuessani kaukana kotiseudultani ovat ihmiset usein ihmetelleet murrettani. On luultu minun olevan kotoisin Etelä-Pohjanmaalta. Tämä saattaa parkanolaisesta tuntua aika yllättävältä. Olemmehan niin kovin kärkeäitä nauramahan jalasjärveläisten puheelle. Tosiasiassa monet piirteet murteessamme ovat samanlaisia. Esimerkiksi juuri sanansisäinen ylimääräinen vokaali tyypissä pelekää, tai loppuheittainen s tyypissä mettäs. Ylä-Satakunnan pohjoisosissa on lisäksi säilynyt vanha h:llinen muoto: vierähän, kuletahan. Varsinkin Karviassa vielä olla-han, tullahan ja mennähän. Käytössämme on myös paljon pohjalaisia murre sanoja. Näitä ovat mm. nappo, puori ja tarikko.

Parkanossa on myös joka kylällä oma, hiukan toisista poikkeava murteensa. Kuivasjärvellä tuntuu selvän pohjalainen vaikutus. Eikä ihme, onhan kylään vanhastaan tuotu emännät Jalas-

järveltä. Vaikutus näkyy selvästi myös sanaston kohdalla: Pohjois-Parkanossa puhutaan rasoista, kun taas Alaskylässä ja Sydänmaalla puhutaan tumpuis-

ta tai vantuista. Viimeksi mainittu seudut edustavat puhtaimmin vanhaa ylä-satakuntalaista murretta. Vahojärvellä ja Aureessa tuntuu taas jonkin verran sydänhämäläisten murteiden vaikutus; seudulla saattaa tavata tyyppiä nuari, hiano, syärä jne.

Murteiden tutkiskeluun liittyvät läheisesti vanhat kansan suussa kulkeneet lorut ja hokemat. Mieleeni muistuu hauska piirileikkilaulun pätkä: Kummallinen on Kuivasjärvi, ku lainnehtii ja on jäässä. Niin kummallista järkiä on tämän kylän ämmien päässä. Huudahdukseen voi kauhia, saattaa joku vastata: Ei voi kauhia oo mutta lökkelöinen piimä. Mukavimpia tuntemiani sanontoja on myös: Joka ei syötyänsä syriää (käy maata), sen ei siat sikiä eikä lampahat leviä.

Ulkopaikkakuntalaiset saattavat naureskella puheemme rille ja h:ille, mutta muistetaan silloin, että murre on aitoa kieltä; kirjakieli on keinotekoinen, murteiden pohjalta tehty. Ihmiselle on kunnia-asia säilyttää kotiseutunsa murre.

AARO NUMMINEN

UPOKAS JA NAPPIKOUKKU

Nykyään upokas tunnetaan teollisuuteen liittyvänä esineenä. Se kuuluu ainakin metalli- ja lasiteollisuuden piiriin. Sitä käytetään erittäin suuria kuumuuksia vaativassa sulatuksessa sulatusastiana. Siitä sitten kaadetaan sula massa muotteihin jähmettyämään. Tuollainen upokas on valmistettu savesta ja graniitista.

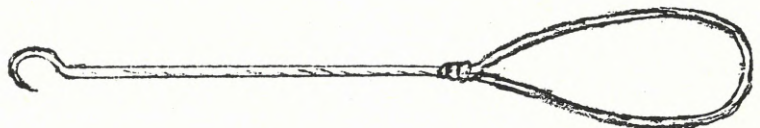
Mutta oli olemassa toisenlaisiakin upokkaita. Niitä käytettiin ennen varhaislapsuuttani ja vähän sen aikanaikin. Nämä upokkaat kuuluivat ihmisläheiseen käyttöön ja tarvitsivat nappikoukun seurakseen. Nykyinen nuorempi polvi ei varmastiakaan tiedä sellasista upokkaista ja koukuista mitään! — Mitä ne sitten oikein olivatkaan? No, jalkineitahan, aivan erityistä mallia olevia, sanottiin upokkaiksi. Ja

nappikoukkuja käytettiin upokkaiden nappien kiinnittämiseen puettaessa ja aukaisemiseen riisuttaessa.

Itselleni ei tuollaisia upokkaita ostettu, mutta silti jouduin sellaisiakin käyttämään ja niiden napituksesta taistelemaan. Asiahan oli meidän huushollissamme niin, että vähän nuorempana olevana lankesi osakseni käyttää iso-veljiltä jääneitä jalkineita, niitä upokkaita. Ne kun olivat niin lujatekoisia, etteivät ne pitämällä rikkuneet. Ja juuri niiden vahvan rakenteen takia nappikoukku kuului välttämättömänä

apuvälineenä kuvioon mukaan.

Upokkaat olivat napittamalla jalkaterän sivusta varpaallista lähtien lyhyehkön varren yläosaan saakka kiinnitettävät jalkineet. Varsi oli hieman korkeampi kuin patiineissa, siis vähän säären alaosaakin suojaava. Ne kengät oli valmistettu erittäin vahvasta ja kankeasta nahasta ja olivat tehdasvalmisteisia. — Napituksessa päällisten reunat menivät jonkin verran limittäin siten, että jalkaterän ulkoreunan puolinen osa päällistä ja vartta oli vähän kapeampi ja sen päälle taitettava jalkaterän puolinen

osa ulottui tuon toisen puoliskon reunan yli parin sentin verran. Aivan kuten käy takin napituksessakin. Kapeammassa puoliskossa olivat napit kiinni ja leveämpi puolisko oli varustettu vastaavasti nappireiillä. Kun päällisnahka oli kovin vahvaa ja melkein taipumatonta, niin nappittamisesta ja nappien avaamisesta pelkin sormin ei olisi tullut mitään. Ja siinä touhussa tarvittiin niitä mainittuja nappikoukkuja apuna. — Käyttämäni upokkaat olivat sammalenvihreät väriltään.

Napit olivat pallomaisia, lujatekoisia ja väriltään mustat. Niissä oli metallikanta ja siihen kiinnitettynä metallilenkki. Koko systeemi oli lujasti kiinni kengässä metallikiinnikkeillä. Ah-taisiin nappireikiin ei nappia saanut pujoteltua ilman apuvälinettä. Ja se työkalu oli varmassa säilytyspaikassa ja siten aina tarvittaessa saatavissa oleva nappikoukku.

NAPPIKOUKKU

Koukku oli n. 12. senttiä pitkä, suora ja niklattu n. parin millin teräslangasta valmistettu työkalu. Yläpää oli kierretty runsaan kolmanneksen koukun vartta ulottuvaksi ja alaspäin supistuvaksi lenkiksi. Se lenkki oli tavallaan kädensija. Alapäästä koukku suippeni, mutta ei aivan teräväksi asti kuitenkaan. Koukun alapään kärkiosa oli kiperretty vähän avoimeksi jätetyksi n. viiden millin suuruiseksi renkaaksi. Kädensijalenkki ja tuo rengas olivat suunnissaan samassa tasossa.

Puettaessa upokkaita jalkaan napitus kävi siten, että nappikoukku pujotettiin nappireiän läpi päältäpäin ja koukun alapään kärkilenkki työnnettiin napissa olevaan kiinnityslenkkiin, sitten vedettiin koukku takaisin pois nappireiästä ja napin noustessa mukana nappireiälle koukua vähän kiepauttamalla nappi tuli läpi nappireiän ja niin nappi oli kiinni. Koko tuo homma kävi tottuneelta nopeasti. Paljon lyhyemmässä ajassa kuin mitä tämän selostuksen lukeminen vie aikaa saatiin nappi kiinni. Aluksi vanhemmat näyttivät ja opettivat tuon tempun ja sitten se kävi

jo itseltäkin. — Napin avaaminen koukulla kävi tietysti päinvastaisesti. Koukku pujotettiin päällisen vastakkaiselta puolelta läpi nappireiän kiinni napin kiinnityslenkkiin ja sitten pyöräytettiin koukku nappeineen takaisin läpi nappireiän.

Naiset käyttivät noihin aikoihin mm. pitkävartisia, napeilla kiinnitettäviä jalkineita. Niidenkin napittamisessa tarvittiin nappikoukkuja.

Tuollaiset nappikoukut olivat lapsuuteni aikana yleisessä käytössä Parkanossa. Varmaankin niitä löytyi joka huushollista silloin. Niitä sai ostaa kauppa-aliikkeistä. Kotonani niitä oli ainakin puolitusinaa, jos ei vallan kokotusinaa. Kaipa niistä on ainakin osa vielä tallella.

Upokas ja nappikoukku-yhdistelmä on tunnettu kai laajemmaltikin Suomessa. Ainakin ylivieskalaiset tietävät sen.

Nykysuomen sanakirja mainitsee kirjoitukseni alussa esitetyn teollisuusupokkaan lisäksi upokkaan eräänlaisena paulakenkänä ja paremminkin kalossina. Noissa merkityksissä upokasta ei Parkanossa ole tunnettu tietääkseni. Sama teos tuntee myös nappikoukun ja antaa sille toisenkin ilmaisun: napituskouku.

TOINI VAINIO

''NASKALIN PARATIISI'' KOLME VUOSIKYMMENTÄ SITTEN

Se oli siihen aikaan, kun perillensä koulunkäynnistä huolehtivien äitien kerrottiin elokuun lopussa kyselleen toisiltaan: ''Joko olet kerännyt kasvisi?'' Niiden keruuvollisten, joiden asiat eivät olleet tällä tavoin järjestyksessä, kuultiin usein vaikearovan kasvipulaa, kun ''meillä-

päin ei kasva muuta kuin puolukkaa, kanervaa ja ''töppöpäättä'' (=suovillaa)''.

Niin, kyllä siihen aikaan havahtui heti, kun näki kasvilapussa paikannimen ''Naskalin paratiisi'' ja sai kyselynsä vastaukseksi: ''Siellä kasvaa mitä vain''.

PARATIISIN KEVÄT

Ihmeös sitten, jos heti ensimmäisen kevään korvalla jonakin sunnuntaina sonnustauduin tutkimusmatkalle. Saamani opastus auttoi minua löytämään Naskalin talon. Olin osannut juuri siinä määrättyssä kohdassa kääntyä

Täälläpä vasta oli valkovuokkoja.

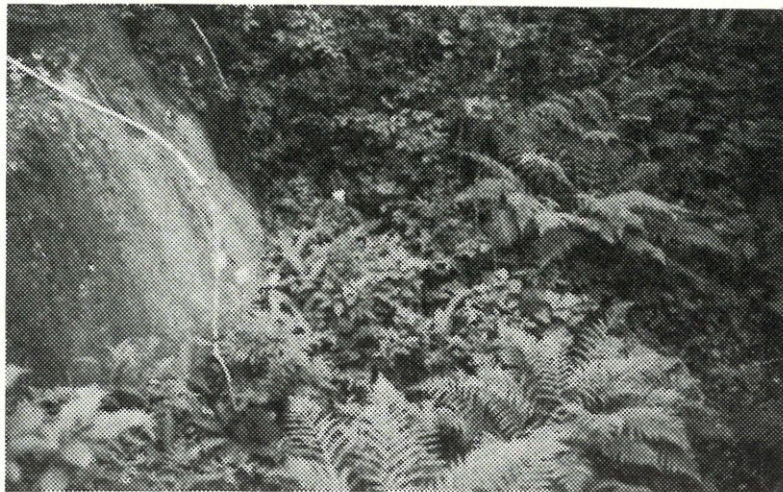
Tampereen maantietä vasemmalle. Kaunista kangastietä oli vain lyhyt taival. Sitten metsä loppui ja maisema avartui äkisti. Siinä seisoj edessäni etsimäni talon rakennusryhmä tasaisen pihamaan ympärille sijoittuneena. Kun pihamaa loppui, alkoivat pellot. Ne viettivät alhaalla jo jäistä vapaana välkkyvälle Parkanon järvelle päin. Ehdin juuri havaita viehättävän luonnon kivikkopuutarhan olemassaolon, keto-orvokkia ja pientä kevät-kynsimöä, matalalla kivellä pihan laitamalla, kun kohtasin isännän. Sunnuntain kiireettömyydessä hän astuskeli pihatietä. Enpä muista, tapasinko tällä kerralla jo talon emännänkin ja pyrähtivätkö siihen myös talon terhakkaat tyttäret, Irja ja Tarja, joskus myöhemmin kuitenkin. Keskustelussa kävi ilmi, että mainitsemani kohde ja sen erikoisuus kyllä olivat talon väen tiedossa. Ystävällisellä käden viittauksella aivan siltä seisomalta minullekin osoitettiin lähimetsän rannan tuntumassa olevan "paratiisin" paikka.

Tältä ensimmäiseltä käynniltä jäivät mieleen erikoisesti ylemmän metsänrinteen riemastuttavat näkymät. Vaaleanpunaiset näsiät kukkivat parhaillaan, sinivuokkojen silmiä pilkisti esiin kaikkialta ja täälläpä vasta valkovuokkoja oli, oli paljon ja suuria, vaikka mielestäni kirkonkylääkin niillä suorastaan hemmoteltiin. Oli luonnollista, että rinteen varjoisassa alaosassa oleva "paratiisi" myöhästyi keväisessä heräämisessään ylärinteeseen nähden.

KESÄ PARATIISISSA

Mutta olikin vain onni, että näin ensin alastoman "paratiisin", sillä silloin näin sen maaston. Tämän pienen erikoisalueen keskustassa oli kaksi rotkomaisista notkelmaa. Niiden välissä ylhäällä oli kallio, jonka loiva seinämä oli osittain paljaana. Kalliorinteen valumavesillä varmaan on ollut osuutensa niin notkelmien kuin niiden välisen tasan-teenkin ruokkijana. Etelän puolella "paratiisi" päättyi siinä, missä alkoi tavallisten havupuitten ja metsäsammalten valtakunta, aitana taustalla vielä jyrkkänä järvestä nouseva kallio. Pohjoisen suunnalla rajaa oli vaikeampi määrittää. Ehkä se oli vasta koivikossa Naskalin peltojen alla. Välille jäi tasaisehko alue, missä hyväkasvuisen lepikon tuotteena maata peitti muheva lehtomulta. Vaan mitäpä tästä

topografiasta enää näkyi, kun kesä oli ehtinyt parhaimmilleen! Se oli hautautuneena vihreän kasvipaljouden alle. Jo ylempänä rinnettä laskeutuessa oli kuljella vaikeuksia, kun tiheän ja korkean saniaiskasvuston vuoksi ei nähnyt mihin astua. Enpä tullut latineeksi kunnon kasvilajiluetteloa, mutta kyllä se "mitä vain" merkitsi paitsi "paratiisilista" rehevyyttä myös lajirunsausta. Oltiinhan "lempeässä lehdossa". Oikeutuksen lehdon metsätyypinimitykseen antoi toisessa notkelmassa kasvava lehtävä lehmuspensaikko paikalla, missä kannosta päätellen aikaisemmin oli seissyt järeä puu. Korkeimmat vesat tavoittelivat läheisten koivujen, leppien ja pajupuiden korkeutta. (Lieneeköhän Oukaron aidan takana kasvava lehmus vielä voimissaan!) Metsän ruusut, taikina- ja viinimarjat sekä kuusamat olivat ahtautuneet toistensa lomiin niin notkelmissa kuin kallion kupeelakin. Saniaisten, lähinnä alvejuurten koristeelliset lehtiruusukkeet lisäsivät "trooppisen" rehevyyden vaikutelmaa ja pehmensivät näkymää. Välitasanetta hallitsivat heinät ja erilaiset kukkivat ruohokasvit. Oli siinä orvokkia, leinikkiä, mansikkaa, tädykettä, kurjenpolvea, kaikki taistelemassa "paikastaan aurinkossa". Heinien joukosta erotuivat nuokkuhelmikkä ja lehtotesma, jonka viimeksimainitun reilusti metrin pituuden ylittävät korret olivat taipuneet kaariksi latvaröyhyn ja leveiden lehtien painosta. Mainitsemani pohjoisen puoleisessa lepikossa oli

Saniaisten koristeelliset lehtiruusukkeet lisäsivät trooppisen rehevyyden vaikutelmaa.

toisenlainen aluskasvillisuus. Siellä sai kahlata vyötäisiään asti ulottuvassa nokkos-, mesiangervo ja syyläjuurikasvustossa. Näistähän jokainen tietää, ettei ainakaan nokkonen huonossa maassa viihdy. Leppien tuottamalla typellä tässä kelpasi rehenellä. Järveltä katsottuna koko "Naskalin paratiisi" erottui heleänä täplänä muutoin tumman-sävyisessä metsämaisemassa.

LEHTOMAISEMA MUISTO MENNEESTÄ

Meidän nykyiset lehtomme ovat rippeitä entisestään. Parhaat niistä ovat näet nyt peltoina. Jäljelle jääneitäkin uhkaavat monet vaarat. Kerrankos viileneessä ilmastossa etenevä rahkasammal on muuttanut lehdon suoksi, jonka mättäillä näsiä vie-

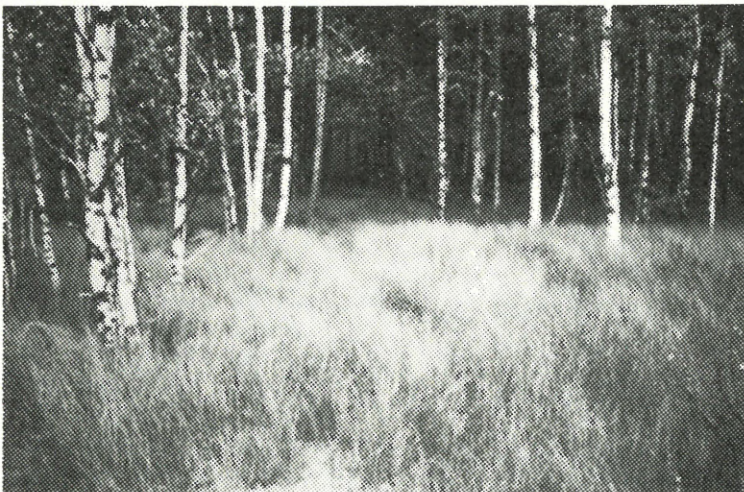
lä taistelee häviämistään vastaan muiden arkojen ja vaatelioiden kasvien jo kuoltua kokonaan, kerrankos, puun korjuu, metsänpuhdistustoimenpiteet tai siten arvostuksen puute ovat muuttaneet lehdonkin ilmettä. Taisivatpa he, jotka "Naskalin paratiisille" nimen antoivat tietää, että parastaan tässä Parkano metsämaiseman muodossa tarjosi. Paitsi lehdon rehevyyttä oli vieressä vielä Parkanon järven kirkas vesi ahvenen poikien leikkiä täynnä.

Kasvinkeraäjät ovat päässeet vaivastaan, mutta kolmessa vuosikymmenessä "jokamies" on oppinut vapaaehtoisesti vaeltaamaan luonnossa ja antamaan sen monipuolisuuden ja rikkauten säilyttämiselle uuden merkityksen, virkistyskäyttöarvon.

HANNU RAITIO

MITEN LUONTOMME MUUTTUU

Mennyt aika. — Suoniitty, jota valkokylkiset koivut varjostivat. (Valokuvat kirjoittajan.)

Kuluvaa vuotta on vietetty ympäristövuoden merkeissä. Vuoden tavoitteena on ollut lähinnä ihmisten aktivoiminen havainnoimaan ympäristöään ja

toimimaan luonnon puolesta. Paitsi, että opimme tarkkailemaan ympäristöämme, niin yhtä tärkeätä on itse kunkin meistä joskus syytä pysähtyä pohti-

maan otsikon kysymystä. Helposti tällöin mieleemme tulee esim. soiden ojitukset, sorakuopat, tekoaltaiden rakentaminen tai muut ihmisten aikaansaannokset. Sen sijaan monesti unohdamme, että luonto ei itsekään ole pysyvä käsite. Luonto muuttuu jatkuvasti, oikeastaan luonnon omat muutokset ovat mykistävempiä ja huomattavasti perusteellisempia kuin meidän ihmisten aikaansaamat muutokset. Tästä hyvänä osoituksena se, että Parkanokin oli noin 10 000 vuotta sitten satoja metrejä paksun jääpeitteen alla ja tänä päivänä elämme havupuiden valtakautta. Luonnon omat muutokset ovat hitaita ja monessa eri mittakaavassa tapahtuvia, sen sijaan meidän aikaansaamat muutokset ovat usein varsin kertaluontoisia, nopeita tapahtumia. Vaikka luonto itse sittenkin on mahtavampi mestari, niin se on myös meitä huomattavasti taitavampi.

SUOT MUUTTUVAT— KATOAVAT

Ympäristövuoden teemaa syventääksemme meidän lienee tässä vaiheessa tarkastella ennen kaikkea kysymystä, miten me olemme muuttaneet omaa ympäristöämme. Pitäjämme olennaisin maisemaelementti lienee karut keidassuot ja kuivat kangasmetsät. Lieneekin eittämättä totta, että suurin muutos, minkä tällä vuosisadalla olemme kokeneet, on tullut soittemme ja metsiemme kohdalle. Paitsi, että luonto itse on tänä aikana muuttanut huomattavan osan metsiämme soiksi, on ihminen vajaassa sadassa vuodessa muuttanut kymmenentuhannen vuoden aikana syntyneet suot metsiksi ja turvetuotantoalueiksi. Paitsi soiden metsittäminen, mikä eittämättä on soiden kohdalla suurin tapahtunut muutos, on soiden kohdalla tapahtunut muitakin pienempiä muutoksia. Enää ei meidän tarvitse niitellä suoheinää, emme tarvitse rahkaturvetta kuivikkeeksi karjalle tai seinäntilkkeeksi. Soittamme ovat kadonneet suoniityt ja pehkuladot ikuisiksi ajoiksi. Valtaosa entisaikojen niityistä oli juuri suoniityjä. Ne oli enimmäkseen raivattu viljavimmista suotyypeistä — lähinnä korvet. Puut kaadettiin lyhyeen kantoon ja pensaas revittiin juurineen; kantoinen mättäikkö tasoittui vähitellen tasaiseksi niittomaaksi. Osa niityistä oli varsin vetisiä, varsinkin keväällä. Niityille oli ominaista matala heinä- ja ruohokasvillisuus ja runsas sammalkasvusto. Emme tarvitse suoheinää, emmekä seinäntilkkettä, tarvitsemme turvetta energian raaka-aineeksi. Turvetuotanto on kautta aikojen kuulunut satakuntalaiseen suomalaisemaan. Se on lisääntynyt varsin ripeästi viime vuosina, muuttanut ympäristöämme maisemakuvaa huomattavasti. Olemme kadottaneet soittamme suoniityt — erään mielenkiintoisen kasviyhteisön, kadotammeko myös tulevaisuudessa muuraimet ja karpalot, siinä kysymys itse kullekin pohdittavaksi.

METSÄT KÖYHTYVÄT

Suomme ovat kohdanneet suuria muutoksia, saman voim-

Kuivikkeeksi käytetty rahkaturve säilyi kuivana pehkuladossa.

me todeta metsiemme osalta. Tämän päivän metsätaloudelle on ominaista voimaperäinen viljelytalous monine koneineen. Enää metsiemme luontaisena uudistajana ei ole metsäpalo, vaan erilaiset muokkauskoneet. Enää emme voi ihailla normaalin sukkession mukanaan tuomia lehti- tai sekametsiä, vaan meidän on monelta osin tyytyminen tehokkaan viljelytaluksen monokulttuureihin. Tämän päivän retkeilijä ei tapaa enää kaskikoivikoita tai kaskiahoja, saatikka laiduntamisen tuloksena syntyneitä puolikulttuurimaisemia. Voimme tässä vaiheessa vain jäädä kysymään itseltämme, olemmeko menettämässä jotakin ympäristömme moni-ilmeisyydestä — köyhtyykö metsämaisemamme. Meidän tulisi tuki muistaa, että metsät ja suot puun tuotannon ohella toimivat monipuolisena ja herätteitä antavana virkistysympäristönä. Sitä paitsi ne tarjoavat monia puhtaita luonnontuotteita jokaisen meidän talouteen. Vapaa-ajan vieton ja virkistystyksen merkitys taas on yhteiskunnan teollistumisen myötä jatkuvasti kasvanut. Säilyttäkäämme siis metsiemme moni-ilmeisyyttä!

LUONNONMAISEMA VAI KULTTUURIMASEMA

Otsikon kysymystä pohdittaessa helposti unohtamme kulttuurimaiseman. Parkanostakin on kehittynyt nopeasti kaupunkikeskus. Muuttoliike keskustaan on aikaansaamassa maaseutukyläen autiutumisen. Kylät kadottavat omaleimaisuutensa. Pelloille ilmaantuu pensaas, nurmilauha, horsma ym. hylätyn viljelyn tunnuksat. Toisaalta olem-

me luoneet monien viljelysmaisemien tilalle punaruskeista laetikoista kyhätyn kaupunginosa. Viljelymaisema on myös koneistumisen myötä kadottanut peltonpyörtänot ja kukkivat ojanpenkat. Kukkakedot ahomansikoineen ovat katoavaa ympäristömme moni-ilmeisyyttä. Saman voineemme todeta keskustamme puista ja puistoista, tilalle on tullut pajupöheikköjä ja hoitamattomia asuinympäristöjä. Tässä suhteessa meidän parkanolaisten tulisi todella avata kunnolla uniset silmämme. Kulttuurimaisemakin voi olla kaunis ja viihtyisä, mutta se vaatii hoitoa. Tässä suhteessa me olemme viimeisen sadan vuoden aikana todella köyhtyneet.

Soiden ojitus ja muu hyväksikäyttö, metsien tehokas viljelytalous, kulttuurimaiseman yksipuolistuminen ovat muutoksia, jotka jokainen meistä varmasti on pannut merkille. Sen sijaan monet pienemmät muutokset, kuten järvien ja lampien vedenpinnan laskut ja nousut, jokien ja purojen perkaukset, vesien rehevöityminen, rantaniittyjen katoaminen, harjujen suunnittelematon hyväksikäyttö, piha- tie ym.s. kasvillisuuden köyhtyminen, eläinlajien katoamiset ja vaihtumiset jäävät meiltä usein unhoon. Ympäristövuoden nyt kuluessa umpeen toivon, että tarkkailemme jatkossakin avoimin ja rehellisin silmin ympäristömme muutoksia niin ihmisen kuin luonnonkin aikaansaamia. Toisaalta meidän tulee pyrkiä säilyttämään karun vedenjakajaseutumme, sittenkin moni-ilmeinen ympäristö. Tyydyimme monokulttuureihin!

NÄKÖKOHTIA PARKANOLAISESTA MAATALOUEDESTA

Parkanossa on paljon karuja maapohjia ja laajalti rämemäisiä, vähän ravintoaineita sisältäviä soita. Ilmastokin on kylmä, mikä johtuen juuri näiden soiden yleisyydestä sekä siitä, että maat ovat korkealla meren pinnan yläpuolella. Nämä asiat vaikuttavat sen, että Parkanossa on jonkin verran huonommat alkuedellytykset maanviljelykselle kuin monissa naapurikunnissa.

Maatalous on kuitenkin täälläkin, kuten vähän kaikkialla, muihin elinkeinoihin verrattuna määrättyä mielessä ehdoton ykkönen, nimittäin sen varassa on vakituinen asuminen Parkanonseudulla muutamia satoja vuosia sitten alkanut. Ajan mukana on muita elinkeinoja kehittynyt sen rinnalle, mutta edelleenkin on asia niin, että pankkineiti, hitsari, kaupan myyjä ynnä muut työtätekevät kykenevät työhönsä vasta, kun ovat maatalouden tuottamia ruokatarvikkeita kunnan aterian verran suuhunsa pistelleet.

SODAN JÄLKEISET ASUTUSTOIMET

Viimeksi käydyin sodan jälkeen oli asutettava siirtolaiset ja annettava tiloja rintamamiehille. Maan saamiseksi uusia tiloja varten säädettiin asutuslakeja, joihin nojautuen toimittiin. Maata joutuivat luovuttamaan etupäässä valtio, yhteisöt ja joissakin tapauksissa suuremmat yksityiset tilat tai sellaiset, joilla omistaja ei asunut.

Suuri osa asutettavista jouduttiin osoittamaan ns. kylmille tiloille, eli selvään metsään oli tehtävä tiet, talot ja raivattava pelto. Valtio edisti asuttamista antamalla halpakorkoisia lainoja alkuun pääsemiseksi. Innostus maan asumiseen ja omaan yrittämiseen oli kuitenkin sodan jäl-

keisinä vuosina suuri ja silloin raivattiin ja rakennettiin Parkanoon runsaat parisataa uutta tilaa.

Joskus kylmiä tiloja perustettiin liian karuihin ja hallanarkoihin paikkoihin niin, että niiden raivaajat tai heitä seurannut toinen polvi on joutunut tilan elinkelvottomana hylkäämään ja muuttamaan esim. kunnan keskusta jonkun toisen ammatin pariin. Pellotkin on silloin usein palautettu metsänkasvuun.

MAANKÄYTTÖLAKI V. 1959

Kun sodan jälkeisten vuosien asutustoiminnan päätavoite oli saada lisää uusia tiloja, tähtäsi 60-luvun alussa vaikutuksensa alkanut maankäyttölaki olemassa olevien tilojen elinkelvouden parantamiseen tilakokoa suurentamalla. Parkanossa on tiloille jaettu lisämetsiä valtion maista. Huomattavimmat toimenpiteet tässä mielessä olivat Majajärven, Liesjärven, Pirttijärven ja Kuivasjärven jakotoimitukset, joissa yli 150 tilaa sai

lisämetsäalueen. Kaikkiaan siirtyi tällöin valtion metsää yksityistilojen osiksi n. 5000 hehtaaria.

TUOTANNON TEHOSTUMINEN VEI YLITUOTANTOON

Maatalouden koneellistuminen ja väkilannoitteiden lisääntyvä käyttö johtivat 60-luvun lopulla maataloustuotteiden yli-
tuotantoon, paljon puhuttuihin voivuoriin jne. Asiasta alkoi silloin kirpeänsävyinen poliittinen mielipiteiden vaihto, joka johti mm. yleisen mielipiteen kääntymiseen maatalouden vastaiseksi. Moni rehti maataloustuottaja sanoi silloin, että televisiota katsoessaan tai lehtiä lukiessaan alkoi tuntea itsensä suorastaan rikkolliseksi. Vaikeassa tilanteessa jouduttiin ryhtymään myös moniin viljelijäväestölle epämieluisiin yhteiskunnallisiin toimenpiteisiin. Tämän ajankohdan perintöä ovat mm. peltojen pake-
tointi- ja metsittämistoimet.

Maatalouden harjoittajien luku alkoi tähän aikaan myös vä-

Hyvinhoidettu maalaismaisema on ilo silmille. Pajulahden talo Linnankylästä. Kuvannut: Hannu Latvajärvi.

**Kyllikki ja Mauri Kallio korjaamassa ruista elokuussa 1951.
Kuvannut M. Kallio**

hentyä tilojen nuoren väen etenkin tyttöjen pyrkiessä ajan hengen mukaisesti kunta- ja kaupunkikeskuksiin muiden ammattien palvelukseen.

MAATALOUSTUTKIMUS KEHITYKSEN POHJAKSI

Pari vuotta sitten saatiin loppuunsa Satakunnan Maatalouskeskuksen johdolla tehty maatalouden kartoittamis- ja tutkimustehtävä, joka oli tarkoitettu maatalouden kehittämissuunnitelmien pohjaksi.

Tutkimuksessa arvioitiin, että runsaan 92 000 ha:n Parkanossa tulee alkaneen vuosikymmenen puolivälin vaiheilla olemaan viljelyksessä n. 650 tilaa ja niillä keskimäärin peltoa 10 ha:a sekä metsää n. 40 ha:a. Tilojen kokonaislukumäärä oli vielä 50-luvun alkupuolella yli 1000 ja peltomääräkin suurimmillaan ylitti 7000 ha:n määrän. Nykyisin viljelyksessä on n. 6500 ha:a. Maatalousväestön määrän arvioidaan lähivuosina asettuvan 20 % suuruusluokkaan kaupungin kokonaisväestöstä, kun se jokin aika taaksepäin vielä oli kolmannes. Lypsykarjaa pitää nykyisin n. 60 % tiloista ja rehun tuotannossa on pelloista 84 %. Erikoisuutena mainittakoon, että maataloustiedusteluun vastanneista tiloista oli 52:lla vielä hevonen.

Tutkimuksessa ilmeni, että

pellot ovat täällä haitallisen happamia ja asiaa tulisi lähteä korjaamaan laajoin suunnitelmallisin kalkituksin. Edelleen tuli esiin, että vasta pieni osa pelloista on salaojissa ja tämän toiminnan lisääminen tehostaisi maataloutta runsaasti. Huomattiin myös, että parkanolainen maanviljelijä tulisi totuttaa käyttämään saatavilla olevaa maatalousneuvontaa nykyistä paljon enemmän. Rehuntuotantoon ja lypsykarjaan perustuva linja to-

dettiin edelleenkin hyvin kilpailukykyiseksi täällä.

Maataloustoiminnan eteenpäin viemisessä ovat paikkakunnallamme olleet mukana mm. Parkanon Maataloustuottajat, Parkanon Maatalousseura naisosastoineen, Parkanon—Kihniön Osuusmeijeri, rahalaitokset, kauppaliikkeet jne.

MAALAISELÄMÄ ON PALAAMASSA MUOTIIN

Maatalous on läpikäynyt vaikeat vuotensa vuosikymmen siten. Sen omanarvontunto on kuitenkin palautumassa ja maamies astuu taas vakaana auralaan muun yhteiskunnankin yhä enemmän arvostamana. Kehityksen suuntaa on ollut kääntä-mässä puhe kaupunkien saasteista ja melusta sekä omassa maassa tuotettujen puhtaiden elintarvikkeiden uusi arvostaminen. Onpa nähty, että muista ammateista palataan takaisin maalle ja maata asumaan.

Parkanolainenkin maanviljelijä voi tänä päivänä katsella yhä luottavaisemmin tulevaisuuteen. Ilman tätä elinkeinojen ykköstä ei tulevinakaan päivinä voitaisi tulla toimeen.

**Elonkorjuuta syksyllä 1980. Hannu Pentti korjaa kauraa leikkuupuimurilla.
Kuvannut Markus Käenmäki**

ENGLANNIN METSÄT JA PUULAJIT

Tarvitsee vain verrata keskenään Suomen ja Ison Britannian peruskarttoja ymmärtääkseen heti metsien suhteellisen merkityksen kummassakin maassa. Suomen kartassa maanviljelysalueet ovat värilliset kun taas vallitsevat värittömät alueet edustavat metsiä. Ison Britannian kartassa tilanne on päinvastainen.

Metsien hyväksikäyttö on tärkein syy siihen, että Isossa Britanniassa on vähän metsiä. Luonnonmetsien laajat hakkuut alkoivat kauan sitten, esihistoriallisella ajalla. Suuri osa alkupeiräisestä metsäpeitteestä oli varmaan hävitetty keskiaikaan mennessä, koska jo silloin ihmiset olivat riippuvaisia vesakoista ja metsänviljelystä puutarpeensa tyydyttämiseksi.

Puiden sienitaudit ovat myös vaikuttaneet Britannian metsiin. Esimerkiksi äskettäin tapahtunut jalavatuho on merkittävästi muovannut eteläisen Englannin maisemaa.

Lopputulos on joka tapauksessa sama. Nykyään Iso Britannia on eräs Euroopan vähämetssäisimpiä maita. Alle 10 % maasta on metsän peitossa, kun taas Suomessa on n. 70 %.

MAISEMAN LUONTEEN- OMAISET PIIRTEET

Englannin maalaismaiseman luonteenomaiset piirteet ovat siellä täällä, usein alle 2 hehtaarin, metsiköt ja puumaisten pensasaitojen ympäröimät pellot. Puut ovat enimmäkseen lehtipuita. Vasta ylämaalla, esim. Skotlannissa, on laajoja havupuuviljelmia.

Isossa Britanniassa on pitkäaikaiset perinteet metsätaloudessa. Sen vuoksi luonnonmetsiä on nykyään vain harvoissa paikoissa. Ylämaan luonnontilaisista mäntymetsistä on jäljellä joitakin Skotlannissa. Koko Isosta Britanniasta voi löytää vain har-

vinaisia yksittäisiä puoliksi luonnontilaisia lehtipuumetsiä alueita, joita ei ole otettu maanviljelyksen käyttöön.

METSÄN PUULAJIT

Tammi oli Etelä-Britannian lehtipuumetsien päälaaji. Maan eri puolilla se kasvoi yhdessä muiden lehtipuiden kuten jalaavan, poppelin ja lehmuksen kanssa. Ison Britannian ylämaan mäntymetsät muodostuivat vain yhdestä mäntylajista.

Tosiassissa myös Suomessa on enää harvoja luonnontilaisia metsiä. Kuitenkin, enimmäkseen yhtenäinen metsäpeite viimeisestä jääkaudesta lähtien, pelkkien kotimaisten puulajien käyttö ja Suomen metsien laajuus antavat vaikutelman luonnontilaisesta maisemasta.

VILJELLYT PUULAJIT

Metsänviljelyn suuntaukset Britanniassa ovat vaihdelleet 1600- ja 1700-lukujen kiinnostuksesta lehtipuihin nopeasti kasvavien havupuiden istuttamiseen 1700-luvulta alkaen. Siitä lähtien havupuiden istutus on jatkuvasti lisääntynyt. Aluksi käytettiin kotimaista mäntyä, mutta sittemmin on käytetty yhä enemmän ulkomaisia puulajeja esim. kuusta, sitkan kuusta ja lehtikuusia. Melko leuto ja merellinen brittiläinen ilmasto yhdistyneenä topografiseen ja maaperän moninaisuuteen on mahdollistanut monien ulkomaisten puulajien menestymisen. Siten, toisin kuin Suomessa, brittiläistä metsämaisemaa hallitsevat ulkomaiset puulajit.

Tämä suuntaus todennäköisesti lisääntyy, koska enemmän maata joutuu kaupallisen metsätalouden käyttöön. Suurimmat muutokset tapahtuvat Iso Britannian ylämaalla, jossa, ennen lampaiden laitumina käytetyt, tuottamattomat suoalueet muutetaan havupuuviljelmiksi.

(Suomennos Leena Kaunisto)

THE FORESTS IN BRITAIN

To get an immediate indication of the relative importance of forests in our two countries one only needs to compare a peruskartta with its British equivalent. On the Finnish map it is the agricultural areas that are coloured while the predominant uncoloured areas represent the forests. It is vice versa on the British map.

The main reason for the small area of forest land in Britain is clearance. Extensive clearance of the natural forests began early; during prehistoric times. Much of the original forest cover must have been removed by early medieval times since the people at that time already depended upon coppices and plantations for much of their wood requirements.

Outbreaks of tree diseases also have had an effect on the woodlands of Britain. For example, the recent devastation of the Elm population by Dutch Elm disease has had a marked influence on the southern English landscape.

Nevertheless, the result is the same and today Britain is one of the least wooded countries in Europe. Less than 10 % of the land is under forest. This figure compares with over 70 % in Finland.

A characteristic feature of agrarian English landscape is the prevalence of scattered small woods, often occupying less than 2 ha, and wooded hedgerows enclosing agricultural fields. The trees being mostly hardwood species. It is only in upland Britain, in Scotland for instance, that one encounters large coniferous plantations.

Woodlands in Britain have had a long history of management and today there are very few places that support natural forests. Of the upland natural Scots pine woodlands, only remnants survive in Scotland and, throughout Britain, only rare isolated semi-natural hardwood

woodlands can be found in places that did not come under agriculture.

Oak was the principal species in the hardwood forest of southern Britain. In different parts of the country it was found associated with other hardwoods such as elms, poplars and limes. The pinewoods of upland Britain contained only one important conifer, the Scots pine.

To be fair, there are also very few areas of natural forest in Finland. Nevertheless, the largely continuous forest cover since the last ice age, the use of only native species and the extensive nature of Finnish forestry, gives the impression of a natural landscape.

The pattern of planting forests in Britain has altered from an interest in hardwoods during the seventeenth and eighteenth centuries to the planting of fast growing conifers during the eighteenth century. Since then the planting of conifers has continued to increase. Originally the native Scots pine was used but increasingly so, introduced species have been used e.g. Norway spruce, Sitka spruce, and larches. The rather mild and maritime British climate combined with a diversity of topography and soils has enabled a great variety of introduced species to thrive. Thus, quite unlike Finland, the British forested landscape has become dominated by

introduced species.

This trend is likely to increase as more land is put under commercial forestry use. The biggest changes are taking place in upland Britain where unproductive peatland areas, previously used for sheep grazing are given over to conifer plantations.

oak = tammi

Scots pine = mänty

elm = jalava

poplar = poppeli

lime = lehmus

Norway spruce = kuusi

Sitka spruce = sitkan kuusi

ANNA-LIISA VIITASALO

KODIN, USKONNON JA ISÄNMAAN PUOLESTA

(elämyksiä erään juhlan aikana)

13. 3. 80 vietettiin Parkanossa talvisodan päättymisen 40-vuotisjuhlaa. Seurakuntatalon täytti harras juhlayleisö, josta suurin osa oli sotaveteraaneja ja siitäkö johtui, että juhlassa vallitsi miltei käsinkosketeltava talvisodan henki.

Jo alkuvirsi 462 siirsi ajatukset syksyyn 1939, jolloin isälleni tuli kutsu ylimääräisiin kertausharjoituksiin ja hevonen oli vietävä mukana. Äitini jäi kotiin kymmenen lapsen kanssa. Korkean ikänsä vuoksi isä kotiutettiin, mutta hevonen vietiin. (Jatkosodassa kaatui vanhin veljeni.) Näin ja koin nuo tapahtumat kolmetoistavuotiaan silmin ja tuntein. Mieleeni tuli päivä 14. 3. 1940, jolloin isäni lähetti minut noutamaan päivän sanomalehteä postinjakelupaikalta kahden kilometrin päästä. Lunta oli enemmän kun kolmetoistavuotiaan säärien mitta, mutta siitä huolimatta miltei juoksin paluumatkan tuo historiallinen lehti kainalossani.

Nyt istun juhlassa, jossa nuo 40 vuoden takaiset tapahtumat palautuvat mieleeni filminauhan tavoin. Voin sydämeäni yhtyä siihen kiitosmieleen, joka juhlassa vallitsee. Kiitosmieleen siitä, että olemme saaneet viettää kymmeniä rauhan vuosia. Juhlapuheissa ei unohdettu niitä miehiä ja naisia, jotka uhrasivat elämänsä, terveytensä, parhaat vuotensa isänmaan puolesta. Puheissa viitattiin ylipäällikön päiväkäskyyn 14. 3. 1940, jossa mm. sanotaan: "Suomen kunniaan armeijan sotilaat, Te ette tahtoneet sotaa, Te rakastitte rauhaa, työtä ja kehitystä, mutta Teidät pakotettiin taisteluun. Kun tämän sodan historia kerran laaditaan, tulee maailma tuntemaan Teidän työnne."

Me Länsi-Suomalaiset emme voi ymmärtää, mitä kokikaan Karjalan kansa, jättäessään rakkaan kotiseutunsa. Pakomatka jäisissä härkävaunuissa, jopa vastasyntyneitten vauvojen kanssa, saattoi kestää vuorokaudia, kohti tuntematonta määränpäättä.

Puheissa ei myöskään unohdettu Israelia, tuota pientä maata ja kansaa, josta Raamattu sanoo, että joka Israeliin koskee, koskee Jumalan silmäterään, mutta on myös hyvä muistaa: "Minä siunaan sitä, joka siunaa Israelia." Juhlan musiikillinen anti sai miltei kyynel silmiin Parkanon Pelimannien ja nuorempien soittajien esittämänä. Loppupuheenvuorossa palautettiin mieliin Raamatun sanat: "Avuksesi huuda minua hädän päivänä niin minä tahdon auttaa sinua ja sinun pitää kunnioittaman minua." Mihin tämä Jumalan kunnioitus on unohtunut, kysyi puhuja.

Omasta kokemuksestani muistan, kuinka tuota kunnioitusta oli havaittavissa sodan jälkeisinä vuosina. Oli laajaa hengellistä herätystä, erityisesti nuorisoherätystä kautta maan. Mutta sitten 60-luvun yhteiskunnalliset muutokset alkoivat romuttaa näitä pyhiä arvoja: koti, uskonto ja isänmaa. Viimeinen osoitus Jumalan kunnioituksen häviämisestä on lehtien palstoilla paljon

huomiota saanut Jeesus Kristus Supertähti -rock-ooppera, josta mm. tohtori Uuras Saarnivaara on sanonut: "Esitys on selvästi kristittyjen uskoa syvästi loukkaava ja sen pyhimpiä vakauksia lokaan vetävä." Tulee mieleen Raamatun sanat: "Sillä sana rististä on hullutus niille jotka kadotukseen joutuvat, mutta meille jotka pelastumme se on Jumalan voima." I Kor 1:18.

On hyvä viettää juhlaa arjen keskellä. Toivoa sopii, että näitä isänmaallisia juhlia vietettäisiin useammin, nyt kun vielä keskelämme on omakohtaisen kokemuksen omaavia sotaveteraaneja.

TUULA NILSON

JOULU THAIMAASSA VUONNA 1979

Elämäni erikoisimman joulun aattoamu valkeni auringon paahtavaan poltteeseen — nopeasti ylös ja kylmään suihkuun, vähäiset vaatteet ylle ja aamiaiselle.

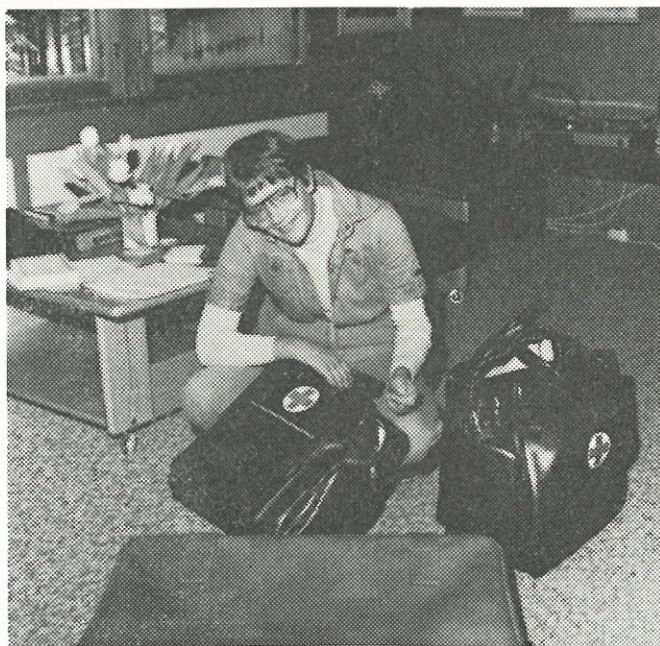
Shanga, apulaisemme oli keittänyt munat ja teen. Thaimaalaisen valkean sienimäisen leivän lisäksi teki niin kovasti mieli ottaa joulun kunniaksi muutama ruisleivän viipale, mutta Ritva oli lujana. Ei mitään ennen iltaa. Alistuimme Railimon Leena, Kososen Lauri ja minä — Ritva Tuohiniemi oli kova tyttö, jos sille päälle sattui — lisäksi erittäin kokenut Punaisen Ristin työntekijä Beirutin ja Kyproksen kävijä, joten oli paras vain totella. Aamiaisen jälkeen autoon ja leirille, jonne oli noin puolen tunnin hurja ajomatka. Hurja siksi, että Thaimaan liikenteessä ei tunneta mitään sääntöjä. Kaikki ajoivat niin lujaa kuin autoista irti sai. Siksi kolareita sattui valtavasti, puhumattakaan eläimistä, jotka jäivät liikenteen ruhjottavaksi. Kuolleita koiria ja kissoja oli kaikkialla pitkin teitä. Tällä kertaa matka onnistui hyvin.

KOTIMAAN KAIPUU

Tanskalainen Pehr ajoi autoa ja me muut lauloimme sydämemme halusta kaikkia mieleen tulevia joululauluja. Hieman taisi silmissä kosteata kimmeltää,

kun lauloimme — sä tähdistä kirkkain nyt loisteesi luo sinne Suomehen kaukaiseen —.

Kauan ei ollut kuitenkaan aikaa herkistyä, sillä työt leirillä odottivat. Olimme jo joulun mennessä saaneet hylätä vanhan

Kirjoittaja kotiinpaluutunnelmissa.

Koirakin toivottaa emäntänsä tervetulleeksi kotiin.

telttasairaalamme ja majailimme hienossa bamburakennuksessa, jossa oli noin 100 lasta. Nämä potilaamme eivät tienneet joulusta mitään, hehän olivat budhisteja, eivätkä vietä joulua lainkaan. Taisivat ihmetellä kun yritimme "kansliaammekin" koristella kotoa saaduilla talvisilla joulukorteilla. Lauluistamme he kuitenkin pitivät ja riemu oli suuri, kun yritimme kulkusia kajauteilla. Aattopäivä kului työn merkeissä — tippoja, letkuja, syöttämisiä, lääkkeitten jakoa jne jne. Pianhan se päivä vierähti ja kello osoitti jo kuutta illalla, kun leiri jäi taakse. Laulaa jaksomme silti ja mielen täytti ihan kuin lapsena joulun odotus. Ilma oli lämmin lähellä + 40 astet-

ta. Hikisiä ja likaisiakin olimme, mutta kylmä suihku kotibungalowissa paransi asiaa — ja niin aloitimme aattovalmistelut —.

KANSAINVÄLINEN JOULUATERIA

Tanskalaiset olivat tilanneet kolme hanhea, mutta eivät tienneet, että ne toimitetaan perille elävinä. No olipa ainakin tuoretta syötävää, totesivat tytöt lahtauksen jälkeen. Ja hyvältä maistui. Tanskan ryhmä oli valmistanut perinteellisen riisivannukkaan ja Jörg-tohtori toi äitinsä leipomaa hedelmäkakkua — austraaliaiset olivat tehneet hedelmäsalaatin ja toivat myös ihan oikeita perunoita. Me suo-

malaiset annoimme joulupöytään kolme sillipurkkia ja ruisleipää sekä metwurstia — Shanga oli lisäksi valmistanut mustekalaa-äyriäissalaattia. Todella hieno jouluateria.

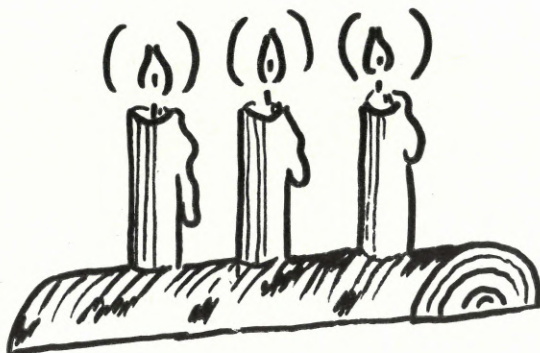
KUUSI, KYNTTILÄT JA JOULURAUHA

Joulukuusenkin olimme saaneet Finnairin lähettämänä ja kuusen koristelimme jo edellisellä iltana Suomen liput ja Punaisen Ristin pienoisristit koristeina.

Kynttilöitäkin meillä oli paljon, mutta Thaimaan ilmastossa ne vain pyrkivät valitettavasti sulamaan — jos et usko, voit asettaa kynttiläsi saunan lauteille.

Syömisen ja muutamien piirileikkien jälkeen Late Kosonen kaivoi kitaransa esiin ja niin kajahtelivat kaikki vanhat rakkaat joululaulut, jotka ovat tuttuja kaikkialla kristityssä maailmassa. — Holy night-peacefull night —. Kilpalaulannaksikin tuntui välillä menevän ja tietysti meistä suomalaisista tuntui, että aina me hieman paremmin kuin muut...

On vaikea kuvata tunnelmaa — siihen eivät sanani pysty —. Lämmin sametin musta yö, ympärillä viidakon äänet, kukkien tuoksu ja kotimaan kaipaus —. Tunne, että joululahjoista parhain, rakkaus, on meidänkin välityksellämme tänään tavoittanut jonkun lähimmäisen sai mielen todella lähelle Betlehemin seimeä —. Kun vieraat jättivät bungalowimme, avasimme raamattumme ja luimme jouluevankeliumin. Kiitos tästä joulusta, siunaa rakkaitamme siellä kotona.

JOULUKOKEMUKSIA AMERIKASSA

AMERIKKALAISIA JUHLAPYHIÄ

Amerikkalaiset viettävät samoja tuttuja juhlapyhiä, esimerkiksi joulua ja pääsiäistä, joita me täällä Suomessakin.

Näiden tuttujen juhlien välille on siellä kuitenkin syntynyt lukematon määrä meille tuntemattomia juhlapäiviä: on Valentin-päivää, Pyhän Patricin päivää, Minnesotassa jopa Pyhän Urhon päivä (15. 3.). Heti kun amerikkalaiset ovat yhdestä juhlasta selvinneet, he aloittavat jo seuraavan vieton. Kaupat täyttyvät juhlan aiheeseen liittyvästä tava-

rasta: on julisteita, kortteja, tarroja, nappeja ja jos jonkinlaikoisia lahjaesineitä. Mahtava liike-elämä on kaupallistanut, osittain ihan synnyttäneenkin, suurimman osan juhlapäivistä.

JOULUVALMISTELUT

Tärkeimmäksi juhlaaksi amerikkalaisille on muodostunut Thanksgiving Day eli Kiitospäivä. Sitä vietetään 27. marraskuuta. Silloin syödään kalkkunaa ja lähetetään kiitoskortteja tutuille ja tuntemattomille. Ja kun viimeisetkin kalkkunankoivet on syöty, onkin jo edessä seuraava

juhla, jouluku.

Jouluun valmistautuminen käy amerikkalaisilta nopeasti. Heti joulukuun alussa kaupat täyttyvät joulutavaroista. Kaupallisen joulun tuntomerkit näyttävät olevan samat kaikkialla maailmassa. Julkisten rakennusten edessä ei ole yleensä jouluksia kynttilöineen kuten meillä Suomessa. Sen sijaan sisätiloissa näkee muovikuusia ja kaduilla seppeleitä, tähtiä ja muita muovikoristeita. Vastavasti perheissä haetaan esille komeroista muovikuusi tai -mänty. Pahvilaatikosta löytyvät kuusenoksat, jotka sitten pistellään rungossa oleviin reikiin. Kuusenkoristeet ovat amerikkalaiseen tapaan kimaltelevia ja kruusattuja ja niitä on paljon. Kuusenoksien virttynyt vihreyttä ei tahdo paljon alta näkyä. Ja siinä se kuusi sitten kököttää jo viikkoja ennen varsinaista joulua, niin että sen tuoma tunnelma ehtii aattoon mennessä jo moneen kertaan laimentua.

Jouluruokien ja -lahjojen hankkiminen käy myös hyvin nopeasti. Kaikki ostetaan valmiina valtavista ostoskeskuksista. Miksi vaivautua itse tekemään, kun valmiinakin saa, ajatellaan. Aina vatkatusta kermasta ja jääkuutioista alkaen. Ja sitten vain jäädään odottamaan.

ENSIMMÄINEN JOULU POIS PARKANOSTA

Kun jouluku 1979 lähestyi, olin ollut Amerikassa jo 8 kuukautta. Olin stipendiaattina Minnesotassa, joka sijaitsee ns. Keski-länsessä Kanadan rajalla, suurten järvien tuntumassa. Minnesota on eräs suomalaisen siirtolaisuuden valta-alueita. Suomalaiset asettuivat aikoinaan Pohjois-Minnesotaan, joka maisemallisesti muistuttaa hämmästyttävän paljon Suomea. Itse asuin Minneapolisissa, joka on taas ruotsalaisten ja norjalaisten valta-

Ainoa julkisella paikalla näkemäni joulukuusi, tosin muovinen, erään ostoskeskuksen pihassa. Valok. kirjoittaja.

Kirjoittaja aattoiltana oikean kuusen juurella Suomesta saapuneiden lahjojen kanssa. Lahjana tuli mm. ruisleipää.

aluetta. Alueen voimakas skandinaavisuus antoi kuitenkin toiveita vanhojen kotoisten jouluperinteiden esiintymisestä.

PIKKUJOULUJA

Ensimmäinen joulutapahtuma oli paikallisen Amerikan-Suomalaisseuran joulujuhla 1. joulukuuta. Vaikka tilaisuudessa vieraili ihan oikea suomea puhuva joulupukki ja laulettiin Enkeli taivaan, ei tilaisuus ainakaan omaa joulumieltäni nostattanut. Ravintolasali, jossa juhla vietettiin, oli verhottu amerikkalaisten niin rakastamalla hehkuvanpunaisella sametilla, joka sai minut tuntemaan itseni merisairaaksi. Hämmäntävin kokemus oli kuitenkin näyttämön reunalla komeillut iso valkoinen muovikuuksi.

Joulukuun aikana järjestin ystäville ja työtovereille useita pikkujouluja niin suomalaisittain kuin se oli mahdollista. En-

nen tuntemattomat glögi ja riisipuuro tulivat nyt monille tutuik-

Suomalais-amerikkalainen seuran joulujuhlassa vieraili suomea puhuva joulupukki.

si. Ehdin myös työn ja opiskelun lomassa tehdä uskomattoman määrän itsetehtyjä joululahjoja. Näissä puuhissa alkoikin jo tuntua ihan vanhanaikaisen jouluiselta.

JOULUAATON VIETTO

Jouluaattona, kun me vasta touhusimme kinkun paiston kanssa, soitin kotiin Parkanoon ja tuntui varsin hassulta, että Suomessa kello lähenteli jo puolta yötä ja jouluaatto oli jo elettyä elämää.

Jouluaatostani tuli kuitenkin uskomattoman suomalainen. Vietin sen erään Sinikan ja hänen amerikkalaisen miehensä luona. Olimme leiponeet oikeaoppisesti joulutorttuja ja piparkakkuja. Tosin porsasmuottia ei löytynyt koko maasta ja se piti tilata postitse Suomesta. Sianmuotoiset pikkuleivät aiheuttivat suurta närkästystä amerikkalaisten ystäviemme keskuudessa, heistä se oli jotenkin sopimatonta. Jouluaattona olimme kutsuneet myös naapurihuoneiston amerikkalaistytön. Hänelle, kuten valitettavasti niin monelle nuorelle amerikkalaiselle, perinteet ovat täysin tuntematon käsite. Hänestä meidän jouluvalmisteluille uhraamamme aika oli täysin järjetöntä ja meidän ylpeydenaiheemme, lanttulaatikko sai häneltä vain kommentin:

"En minä tiennytkään, että te olette niin köyhiä, että joulunakin pitää syödä lanttuja".

Olimme varmasti ainoita koko valtiossa, jotka koristelivat kuusen vasta jouluaattona. Se oli ihan elävä kuusi, jonka latvassa tuikki Sinikan äidin Keravalta lähettämä joulutähti ja oksilla komeili 5 elävää punaista kynttilää.

Myöhemmin illalla syylis-tyimme lainvastaiseen toimintaan sytyttämällä hetkeksi kuusen kynttilät, tosin vesiämpäri kuusen alla valmiina. On nimittäin laissa kielletty kynttilöiden polttaminen kuusessa. Tämä on toisaalta ihan ymmärrettävää. Kaupallisista syistä, kuulema, kuuset kaadetaan metsästä jo syyskuussa. Jouluaattoon mennessä ne ovat niin rutikuivia, että palovaara on ilmeinen. Mutta laittomasti poltetun kynttilän tuoksu on varmasti vielä joulusempi kuin laillisesti poltetun.

JOULU ON JOULUPÄIVÄ

Amerikassa varsinainen joulu tarkoittaa joulupäivää, joka on vapaapäivä. Vietin tämän päivän sikäläisessä perheessä. Joulukirkon ja aterian jälkeen oli vuorossa juhlan odotetuin osa eli joululahjojen avaaminen. Joulupukihan ei amerikkalaisissa kodeissa vieraile, vaan lahjat löytyvät jouluaamuna joko takanreunalta, sukasta tai kuusen alta.

Jouluaatto ja tapaninpäivä ovat Amerikassa siis tavallisia työpäiviä. Olin tunnesyistä sekä suomalaisen perinteeseen vedoten saanut jouluaaton vapaapäiväksi, mutta tapaninpäivänä ei auttanut muu kuin lähteä töihin. Päivän kuluessa huomasin yllätyksekseni, että kukaan ei enää puhunut joulusta mitään. Koko juhla oli vain yhtäkkiä ohi. Oltiin valmiita odottamaan seuraavaa juhlaa.

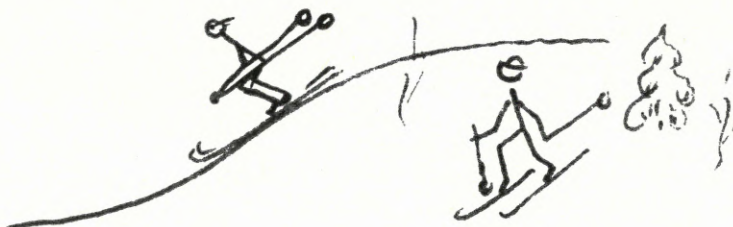

Kanssani juhlan alkua odottelemassa ystäväni Sinikka Wrigt (Keravalta Amerikkaan muuttanut). Taustalla valkoinen muovikuusi.

JOULUN MERKITYS

Amerikkalaisten viettämä kiitospäivä on heille suuri juhla, suurempi kuin joulu. Ehkä maassa, joka on valtava sekoitus eri kansallisuuksia erilaisine uskontoineen ja perinteineen, on kiittäminen havaittu parhaiten kaikille kansallisuuksille sopivaksi juhlan aiheeksi. Alunperin tämä siirtolaisten sadonkorjuun kunniaksi viettämä juhla on viime aikoina saanut uutta konkreettista merkitystä. Amerikkalaiset, jotka ovat pitkään jo pitä-

neet vaurauttaan itsestään selvytytenä, ovat joutuneet maan taloudellisen tilanteen heikentyessä todella kiittämään siitä, että saavat edelleen säilyttää elintonsa. Koin Amerikan matkallani tietysti monia myönteisiäkin asioita, mutta jollain lailla maa on henkisesti sairastumassa, täynnä ongelmia. Ihmiset ovat kiireisiä ja levottomia. Toivoin, että he voisivat kokea jotain vastaavaa, mitä me vielä täällä Suomessa koemme joulunvietossa: läheisyyttä, rauhaa, hiljenty-

MATKAKERTOMUS PRAHASTA

Niinä kesäkuun päivinä, jotka Prahassa vietin, oli tosiaankin lämmin. Kevät oli juuri puhjennut kesäksi ja lämpiminä, mustina öinä tuhannet tuoksut täyttivät kaupungin. Nopeasti kulkevat ukkoskuurot katosivat yhtä pian kuin olivat tulleetkin, ja olivat omiaan vain virkistämään helteen näännyttämiä puistoja.

Tämä Vltavan varrella oleva kaupunki on niin täynnä nähtävää, kuultavaa ja koettavaa, ettei viikko riitä muuta kuin ylimalkaiseen silmänluontiin. Vaikkakin kävelee aamusta iltaan, ja jalkansa hiertymille.

KULTAINEN KAUPUNKI

Vaeltelu pitkin kapeita, autoilta kiellettyjä katuja vanhassa kaupungissa, toi silmien eteen yhä komeampia ja koristeellisempia rakennuksia. Eri aikakausien rakennustyyliä tulivat vastaan aivankuin historiankirjojen sivuilta. Alkaen romaanisesta kaudesta (1200—1300-luvut), tulevat eri tyylit kerroksittain esille; goottilainen (1300-luku), barokki (1600—1700-luvut), rokokoo (1700) ja uusrenessanssi (1800-luku).

Nimenomaan barokkikaupunkina Praha tunnetaan Euroopan helmenä. Kaikkien tyyli vaihteluiden keskellä sen on onnistunut säilyttää arvokas barokkilainen ilmeensä.

Sadan kultaisen torninsa takia kaupunki tunnetaan kultaisena kaupunkina.

Praha koostuu neljästä eri osasta, jotka nopeasti osaa erottaa toisistaan: Vanha kaupunki (Staré Město), Pieni puoli (Malá Strana), Uusi kaupunki (Nové Město) ja Hrádcany, linnan alue. Lisäksi on uusia lähiöalueita, mutta tässä kaupungin sydänosassa sijaitsevat miltei kaikki nähtävyydet ja uudet alueet ovat lähinnä asuntoalueita, vastaten meidän lähiöitämme.

NÄHTÄVYYKSIÄ

Vanha kaupunki kokonaisuudessaan on kuin arkkitehtuurin museo. Siellä on mm. vanha juutalaiskortteli ja Staranován synagoga, joka on peräisin vuodelta 1270. Se on samalla Prahan ensimmäisiä goottilaisia rakennuksia. Juutalaiskorttelissa on museo, johon on koottu lasten piirustuksia heidän ollessaan keskitysleireillä.

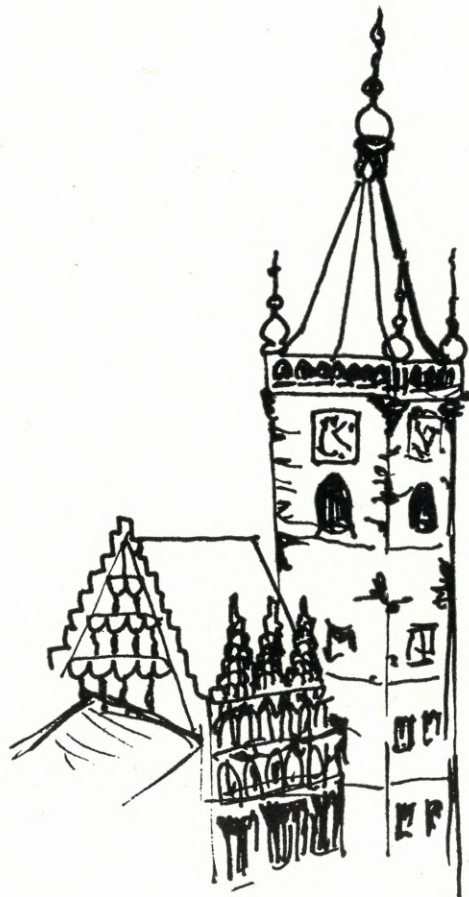
Liikutusta herätti noiden piirustusten aiheet, joissa ei juurikaan kuvattu leirien kauhuja, vaan lapset muistelivat niissä kotiaan ja perhettään. Samalla Josefovin alueella on myös juuta-

laisten hautausmaa, jossa käsittämättömän pienellä alueella on n. 12 000 hautakiveä.

Vanhassa kaupungissa on raatihuone, jonka 1480-luvulta oleva astronominen kello apostoleineen kerää joka täysi tunti sankan katsoja- ja kuuntelijajoukon. Siitä on samalla muodostunut eräs Prahan tunnuksista.

Staré Městossa, torin laidalla on Týnin kirkko (rak. 1300—1400) jossa on Tyge Brahen hauta. Kirkko oli restauroinnin alla, eikä sitä päässyt sisältä näkemään. Tällä torilla on uskonpuhdistaja Jan Husin muistomerkki.

Vanhasta kaupungista johtaa

Raatihuone

Prahan Linnan alueelle ja Malá Stranan kaupunginosaan Kaarlen silta, joka on 502 m pitkä. Sillan molemmin puolin on veistoksia ja Vltavan pintaan kuvastuvat sen komeat 16 goottilaista kaarta. Sillalta näkyy Malá Stranan takana kohoava Hrádcanylin linna ja sen keskellä Pyhän Vituksen tuomiokirkko. Prahan linnasta on alkanut 30-vuotinen sota. Linnan ikkunasta, josta pääsi kurkistamaan, on vuonna 1618 heitetty alas keisarin neuvottelijat, ja näin on sota saanut alkunsa. Linnan alueella on Strahovin luostari, jossa nykyisin toimii kansallisen kirjallisuuden museo. Tutkijat voivat vetäytyä entisiin munkkikammioihin syventyäkseen vanhoihin teoksiin. Varsinainen Hrádcanylin linna on nykyisin presidentin asuntona ja museona.

Linnanalueeseen tutustuessi oli mukava poiketa kapealle kauppapuotikadulle. Näistä pienistä liikkeistä sai ostaa matkamuistoja, kirjoja ja äänilevyjä. Pienet huoneistot ovat aikaisemmin olleet taiteilijoitten asuntoina.

Strahovin luostarin takana on Petfinin puisto, johon kiipesimme pitkin kukkulan rinnettä kiemurtelevaa polkua. Omena ja luumupuitten alla oli lapsilla oivat leikkipaikat ja nuoretparit kävelivät käsi kädessä puitten katveessa.

KIERROS LINNOISSA

Kukkuloita kukkuloitten jälkeen näimme, kun lähdettiin kaupungin ulkopuolelle. Tutustuminen kahteen böömiläiseen linnaan, Karlštejniin ja Konopisteen veivät meidät muutaman kymmenen kilometrin päähän Prahasta. Tiet kiemurtelivat puitten reunustamina pitkin laajoja viljelysaukeita, nousten sitten kukkuloiksi jotka kietoutuivat toisiinsa taivaanrannalla. Laaksossa silloin tällöin välähti näkyviin Berounka-joki, joka on Vltavan sivujoki. Karlštejnin linnassa oli vain vähän esineistöä, siinä tuli lähinnä esille linnan mahtava koko ja rakennustyyli. Konopiste sensijaan on sisustettu täydelliseksi museoksi, johon mm. on koottu satojatuhansia metsästysmuistoja. Sarvia, eläinten päitä ja preparoituja eläimiä. Jokainen linnan huoneista oli sisustettu oman aikansa loisteli-aalla tyylillä.

TAITEESTA

Useitten museoiden lisäksi Prahassa on monia gallerioita, joista yhteen, Stenbergin barokkipalatsissa sijaitsevaan kansallisgalleriaan ehdimme tutustua. Sen kolmessa kerroksessa eri aikakausittain järjestetyt taideteokset vaativat useita päiviä, jotta ne ehtisi kunnolla nähdä.

Teatterikaupunkina kuuluisassa Prahassa on lukemattomia

teattereita. On puhe-, ooppera-, baletti-, musiikki- ja nukketeattereita. Eräs maineikkaimmista, Laterna Magica, tarjoaa erikoisella teatterinteollaan mielenkiintoista ja vaikuttavaa näkemistä. Vanha satu Lumikuningattaresta oli erikoisine toteutuksineen hellyttävä ja liikuttava. Vaikkei kieltä ymmärtänyt, jokainen teatteriesitys, josta olin seuraamassa piti mielenkiinnon vireillä alusta loppuun. Viimeisenä Prahan iltanani loistava, hienosti ja korkeatasoisesti toteutettu Ladislav Fialkan pantomiimesitys "Nappi", sai yleisön loppumattomat suosionosoitukset.

VÁCLAVSKÉ NÁMESTI

Kaikista Prahan nähtävyyksistä yksi mielenkiintoisimpia on tämä nykyisen kaupungin valtakatu, Vaclavin aukio, joka johtaa kansallismuseoon ja jonka päässä on Pyhän Vaclavin patsas. Aukio täyttyi iltapäivisin tuhansista ihmisistä, turisteista ja työstä palaavista Prahalaisista. Kadulla on metroasema ja useimmat raitiovaunut ajavat Vaclavin aukiota pitkin.

Kaiken kaikkiaan Praha, alpien takainen Rooma, antoi parastaan. Sen rauhalliset, kapeat kadut, vihreät ylevät kukkulat, vanhat arvokkaat rakennukset ja ystävälliset asukkaat jäivät toivottamaan tervetuloa.

MARTTA SEVIO

MUUAN MUISTELMA

Eräs rakas ystäväni sanoi lähetevänsä Budapestiin. Silloin palautui elävästi mieleeni oleskeluni Unkarissa yli puolivuosisataa sitten. Kertoilin seuraavaa:

Matkani määrä oli suomalaisugrilaisten kansojen kulttuurikongressi, joka runsain ohjelmoin oli kestävä Budapestissa parisen viikkoa. Samalla ajoin opiskelumielessä kauemminkin oleskella

Unkarissa, tutustua varsinkin maan kieleen, sukulaiskieleemme.

PITKÄ JA RASITTAVA MATKA

Lähtö matkaan suuntautui 500:n kongressilaisen voimin varhaiskeväisestä Helsingistä laivalla Tallinnaan, jossa jo vähä-

sen vihannoiva kevät kohotti tunnelmaa. Junassa matkaa jatkettaessa joukkoomme liittyi 300 henkeä lisää: virolaisia, vatjalaisia, itäkarjalaisia ym. Tulipa mukaan eräs viimeisiä runonlaulajiamme, varsin ikääntynyt Matjoi Plattonen, jota varsinkin kieliprofessorimme hellien hoitelivat.

Ihanaa oli käydä yhä kauniin-

paa kevättä ja kesää päin. Pian lehdot kilvan vihannoivat. Valkeina loistivat omenapuut kevään kirkkaudessa. Pellot viheröivät. Avarilla niityillä kuljeksi karjaa. Välillä vilisi kyllä taloi-neen.

Mentiin ja mentiin kolme päivää ja yötä. Vauhdin ja innon hurmassa kaikki meni kauan hyvin, vaikka junassa oli äärimmäisen ahdasta. Ei ollut "jalan jakoa". Istuttiin ja istuttiin. Joskus haukattiin evästä pusseista ajan tapaan. Jollakin asemalla pysähdyttiin. Taas mentiin ja istuen nukuttiin. Sainpa kerran ilokseni koko yläruumiini penkkiin ja jalkani pitkin pituuttaan ihanasti seinää vasten pystyyn. Seurasi suloinen hetki unten mailla. —

Hauska oli herääminenkin — kautta junan: "Eljen, eljen." (eläköön) kuului riemukkaita huutoja jo vauhtiaan hiljentäneen junan ääriellä: Iloiset pustan paimenukat punaisine liiveineen, leveine valkeine pitsihousuineen ja kiiltosaappaineen tervehtivät pitkin radan vartta vieraitaan — töyhtöhattuaan heilutellen.

PERILLÄ OLLAAN

Asemalla valtava väkijoukko lauluin, soitoin, värikkäitä lippujaan korkeuksia kohti kohottellen oli sukulaisia vastassa. Tulipa esiin maalaisia kukitettuihin hevospelein rattailta tynnyrit ja tuulussa heiluvat lyhteet. Vaurautta ja vieraanvaraisuutta se varmaan tiesi. Pianpa riensikin esiin sievien neitojen parvi kukaseppeleitä, leipää ja suolaa maan tapaan vierailleen tarjoten. Tuotiinpa samalla suuret tuopit kullankirkasta juomaa. (Muistan, miten koetin pullaleipäni päälle leivottuja suolankokkareita kynsiä pois saadakseni jotakin nälkääni syödä. Olueni onneksi joi janoisa naapuri).

Vieraat ohjattiin hotelleihin, me nuoret tosin sivukaupungin "Simor utsai parakkiin". Suuri sali oli vuoteita täynnä kuin sairaalassa ja hauskaa oli.

Pian käytiin valtaviin ravintoloihin, ja arvata sopii, että ruoka maistui. Tuskin edes tajusimme, mitä se oli. Ainakin valtion juhlapäivällisillä oli aluksi lautasella stroganoff-pihviä, punaista soosia, väkevää kuin tuli, vierellä lautanen raakaa kaalia. Karme-

aa se oli. Emme tienneet mitään paprikoista, emme raasteista. Jälkiruokakin oli kumma: Suuri neet vyöryivät ylitse. Olin tukehpäällä voita vielä isompi lohko. Tuotiinpa vielä korkea lasi pikimustaa kahvia. Suljin silmäni ja join sen yhteen siemaukseen, että jotain sisääni sain. Kuitenkin pian olimme iloisin mielin "maassa maan tavalla".

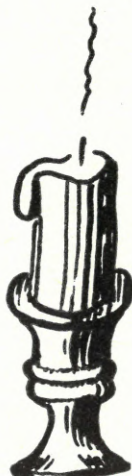
MATKAN ARKEA JA JUHLAA

Vieraat jaettiin 25 hengen joukkoihin, oppaina aina kaksi ylioppilaspoikaa. Päivät kuuntelimme esitelmiä, itkuvirsiä ym. Kuivahkoahan se oli. Mutta sitä suurempi riemu oli käydä iltaisin iloihin. Usein mentiin Margareetan saarelle, jossa värikkäät lyhdet ja kirkkaat valot illan pimeessä loistivat kilvan tähtitaivaan kanssa. Pelit soivat. Iloisten ihmisten riehakas riemu raikui yli juhlanan salin. Välillä ihanan kaihoisa sävel, mustafaissoitto, sai himmenneen salin hiljennemään, vaivutti mielet suloisten unelmain syvyyksiin, kunnes nättien tyttöjen värikäs joukko hulmahti esiin, tanssi ja lauloi. Vihdoin koko juhлива väki — sukulaisjoukko ja kaikki — yhtyi czardaksen tuliseen tahtiin. Piispankin kaapu vierasvilinässä viuhui.

Ja juhlaa jatkui. Asemallakin junaa odoteltaessa joku viritti viulun sävelet ja kansa karkeloi.

VAKAVA HETKI

Vakavaakin oli. Oltiin matkustajalaivassa Tonavan retkellä. Juhlavaa oli katsella ikuisen virran majesteettista kaarta ohi vehmaitten rantojen, kylien ja

kirkkojen. Iloinen puheensorina ja laulun hyminä soi, kunnes äkkiä laivan lippu laski puolittankoon. Hälinä vaikeni. Monien päät vaipuivat alas. Kaupustelijamummo vierelläni nosti esiliinansa kasvoilleen ja itki ääneen. Oli tultu menetetyn maan rajalle. —

"Trianon, Trianon" nyyhkytti joku. Jostakin kuului "Unkarin uskontunnustus". Se päättyi ponnekkain sanoin: "Nam, nam soha", mikä tahtoo vakuuttaa: Ei, ei koskaan Unkarin kansa lakkaa taistelemasta, ennenkuin Unkarin valtio on uudelleen luotu". Samaa sanoi Trianon risti, rintamerkki. Sen mustalla pohjalla Trianon sanan lävistää Unkarin miekka, ylinä palaa liekki, isänmaalle hehkuvan innon tuli.

Tuon ristin kiinnitti rintaani menetetyn alueen vanha lääkäri. Vesissä silmin hän lähetti terveiset sisarkansan maahan — kuin lohtua, apua anoen.

Monasti olen ihmetellen ihailut, miten elävä ja kaikkia koskettava oli Unkarin kansan suru vielä vuosia menetysten jälkeen.

Haiea mieleemme rauhoittui, kun poikkesimme erääseen vuorenkaloon. Sen hämärissä, kirkkain kynttilöin valaistulla alttarilla oli Neitsyt Maarian kuva, ihana veistos kukkien keskellä. Polvilleen maahan kumartuvain ystäväin kanssa vietimme hartaan hetken.

TUTTAVA VUOSIEN TAKAA

"Nuo silmät olen ennen nähnyt", sanoi eteeni sattunut unkarilainen nuorukainen. Iloiten hän muisteli, miten Turun kristillisessä ylioppilaskokouksessa vuosia sitten olimme kuorossa laulelleet ja Ruissalon suvessa retkeilleet. Riemulla hän vuorostaan esitteli kaupunkiaan. Kut-suipa hän ryhmän meitä lapsuuskotiinsa, upeaan palatsiin, missä lakeija kumarrellen johti meidät sisään ja juhapäydyän herkkujen ääreen. Iki-ihana oli loistokas ilta.

Kuin juhlia jatkaen menimme pian loistouimalaan, "Wellenbad'iin" (aaltoallas), jonka avaran altaan äärien yllä levisi upea baari. Sen valkean marmorilattian keveiden pöytien ääressä hienoja ihmisiä uinui vapaan aurin-gon alla. Musiikki soi. Allas esit-

teli näytelmää.

Vaivoin uskaltauduimme uimaan. Ihanaa se oli, mutta äkkiä törähti torvi. Uin keskellä allasta ja hämmästyin, miksi moni ui rantaan, kunnes mahtavat lainheet vyörivät ylitse. Olin tukehtua, mutta mieleeni välähti, kuka kotona voi sanoa lehteenkään, että hukuin uima-altaaseen. Ponnistin viimeiset voimani ja sain altaan reunasta kiinni.

RETKEI VUORILLE — JA TAPASIN OIKEIN KREIVIN

Tehtiinpä kävelyretki Budan vuorille n. 30 km päähän. Juoksimme riemulla lehtopolkuja. Mutta virolainen maisteri Änni, joka sittemmin viroksi Kalevalan, kyseli siitä ja lausutti runoja niin, että häivyin joukosta. Lopulta jäin yksin. Juoksin ja juoksin. En ollut muistanut, että vuorilla on kylmä. Ohuessa creme-värisessä kävelypuvussani palelin niin, että oli vallan jäätyä. Vihdoin saavuin hotelliin ja sain vuokrata saalin kuin kokoon liimattua villaa. Juoksin autojen luo. Siinä hieno herra kiiltävin helyin kysähti, mitä etsin. ”Vuokra-autoa, että pääsisin alas, vastasin. ”Ei täällä ole”, hän sanoi ja jatkoi: ”Saanko auttaa ja viedä teidät kaupun-

kiin?” Kiitin lämpimästi. Vein saalini hotelliin ja sain vanhan lehtori ”Stenan” ottaa mukaan.

Ovi avautui ihanaan autoon. Kuljettajalla oli erikseen seinätty tila, sen taa istahti viereeni ”herra”, Stena taakse. Värikkäistä laseista maailma näytti milloin rusohoitoiselta milloin päivänpaisteiselta milloin hopean hohdolta. Esittäytyessään herramme kertoi olevansa kreivi von Grüdener. Kuultuaan, että olin suomalainen opettaja, hän kutsui minua hienosti professoriksi ja puhui kauniisti Suomesta. Sen kylmyyttä nähtävästi ajatellen hän kysyi, olinko nähnyt ruusutarhaa. ”Tuskin kukkivan puskan”, vastasin. Ystävällisin sanoin hän kutsui kanssaan Bulgariaan suurille ruusutarhoilleen, jotka juuri kukkivat ja tuoksuvat parhaillaan.

Koko ajan kovasti pelkäsin, millä maksaisin tämän ihanan lystin ja kuinka vien tämän upean auton parakin luo. Mutta kun kreivi kysyi, mikä on hotellimme, vastasin urheana: ”Hotel Cosmopolit.” Sen eteen komeasti tultuamme tiedustelin maksua. ”Jumala maksaa kaiken”, kreivi lausahi hymyillen.

Onnellisina nousimme hotelliin. Ovella lakeijat avasivat ovet syvään kumartaen. Astuimme sisään. — Pian poistuimme sivuo-

vesta ja ajoimme raitiovaunulla Simor utsai parakkiin. Oikea ihana kreivi oli tavattu, koettu ikimuistoisa retki.

HYVÄSTIT YSTÄVILLE

Paljon ja kaunista kerrottavaa olisi vielä siitä ystävällisyydestä ja rakkaudesta, jota tuo kaukainen Unkarin kansa päivästä päivään sisarkansojensa jäsenille osoitti. Kiitollisuutta kaikesta siitä me pohjoiset kansat tuskin osasimme osoittaa. Rakkaus kuitenkin usein synnyttää rakkautta. Sen tunsimme yhteytenä, jonka erittäin syvästi koimme silloin, kun kongressin päättyessä me kaikki, vieraiden kansojen seassa hajallaan asuvien suomalais-ugrilaisten kansojen edustajat — kukin kielellämme — yhdessä viritimme voimaa uhku-neen virren:

Jumala ompe linnamme,
varustus vahva aivan
Hän aseemme on kilpemme
ajalla vaaran vaivan.”

- 1) Csárdás = unkarilainen tanssi
2) Trianonin rauhassa I maailmansodan jälkeen v. 1920 Unkarin oli luovutettava kaksi kolmattaosaa alueestaan naapurivalloille.

Seuraavaiset ilmoittavat Kytö- ja Niittupolttoa Nerkoossa Juha Seilo aikoo ensi viikolla polttaa Kytö ja Niittu perkuu maita. 14. 6. Nerko, Jussi Randala, o. Nuttura; Parkano Pentti Haukkamäki, Alaskylä Möhkö kasken polttoo, Reko Kyrön Nerko Hirvimäki, Parkano Santanen, Vuorijärvi Pääskyluoto.

7/6 1863

Seuraavaiset ilmoittavat Kytö- ja Niittupolttoa Nerkoossa Juha Seilo aikoo ensi viikolla polttaa Kytö ja Niittu perkuu maita. 14. 6. Nerko, Jussi Randala, o. Nuttura; Parkano Pentti Haukkamäki, Alaskylä Möhkö kasken polttoo, Reko Kyrön Nerko Hirvimäki, Parkano Santanen, Vuorijärvi Pääskyluoto.

ME 4H-KERHOLAISET

Nykyinen johtokunta: istumassa vas. kaupungin edustaja Paavo Mäntylä, pj. Keijo Sillanpää, kunniajäsen Arvo A. Salonen, sihteeri Irma Tuominen, Antti Hiitti. Seisomassa vas. Ahti Juvela, Kauko Lehtonen, varapj. Raija Rajala, Hannele Ryttilä ja Eini Hietikko. Kuvasta puuttuvat Tuija Rajala ja Olli Silomäki.

4H on sovellettu englanninkielisistä sanoista suomeksi harkinta, harjaannus, hyvyys, hyvinvointi. Suomen 4H-liitto on yli 50 vuotta vanha, oma yhdistyksemme Parkanossa yli 40 vuotta.

4H on tullut Suomeen Amerikasta. Se on nuorten oma kerho, jossa käydään noin kerran kuussa. Kerhoja pitää 4H-neuvoja.

Varsinainen 4H-toiminta on paljon vilkastunut ihan muuttaman vuoden aikana. Kesällä pelataan pesäpalloa tai lentopalloa. Välineitä vain on liian vähän. Sateella ollaan sisällä ja puhellaan asioista, jotka ovat jääneet peli-iltoina vähälle. Talvella kerhossa askarrellaan ja leivotaan.

Kerho järjestää myös erilaisia kursseja. Lisäksi osallistutaan piirin järjestämille kursseille kuten tyttöjen puutarha- ja säilöntäkursseille. Pojille järjestetään erilaisia maataloutta koskevia

4H-harjoittelija Leila Paavola opetti Raivalan tytöille haarrukapitsiä. Kuvassa vasemmalla Ritva Viitanen, Aune Kalliomäki ja Taina Luomanen. Takana Teija Alarautalahti, Sari Viinamäki ja neuvoja Irma Tuominen.

kursseja kuten konelypsy-, koneenkorjaus- ja hitsaus sekä kyntökurssit. Toimintaan kuuluvat myös erilaiset kilpailut esim. metsänistutus-, kotitalous- ja käsityökilpailut.

Joka toinen vuosi pidetään valtakunnalliset kesäjuhlat. Viime kesänä ne olivat Kalajoella. Sinne kokoontui kerholaisia eri puolilta Suomea. Parkanolaisvahvuus oli 24. Talvisin tehdään retkiä Kankaanpään uimahalliin.

4H-liitto julkaisee myös omaa lehteä nimeltä Nuorten Sarka. Lehteen voivat myös kerholaiset lähettää omia ajatuksiaan.

Jokaisella kyläkerholla on oma johtajansa, varajohtajansa, sihteerinsä ja rahastonhoitajansa.

Tavoitteeksi on otettu, että jokaisella kerholaisella on oma kerhotehtävänsä. Varsinkin tytöt ovat pitäneet perinteiset kasvi- ja kukkamaat tehtävinään. Kotieläimen pito on myös tavallista. Vasikat ja lampaat ovat etusijalla.

Kerhossa on myös kahden viimeisen vuoden aikana ollut esillä bios-viljelyä, kasveina sipuli, ohra ja kaura. Tuotteet menevät luontaistuotekaupan myyntiin.

Syksyisin kerätään marjoja ja sienä. Puutarhamarjojen viljelyssä on mansikka saanut yhä enemmän kannattajia. Keräilytoiminnasta voi edelleen mainita käpyjen keräyksen sekä muovisäkkien talteenoton uudelleen jalostamista varten.

Parkanon Markkinoilla ollaan oltu myös mukana. Vihannekset ja vihdat, kukat ja käsityöt edustavat myyntipöydällämme sitä nuorta sarkaa, jota nyt olemme kyntämässä.

Tiina Rytilä valmistamassa kukkapenkkiä kylvökuntoon.

Tässä ei katsella joulukuusta vaan ihaillaan lehtipuuvesakolta pelastettua taimistoa. Taustalla pinoiksi kootut energiapuut.

Marjojen ja sienten keruukilpailun, "Marjat markoiksi", palkintojenjakotilaisuus Parkanossa.

Sama penkki heinäkuussa — yksivuotiskukista saa näyttävän ryhmän eri lajeja yhdistämällä.

Satakunnan 4H-piirin johtokunnan kesäretkeläisiä tutustumassa parkanolaisten yhteispalstaan.

Naisen käden kautta kulkee suurin osa perheen talousrahoista. Hyvän ruoanlaittotaidon oppiminen on tärkeää jo nuoresta pitäen. Tytöt valmistamassa salaatteja kotoisista vihanneksista.

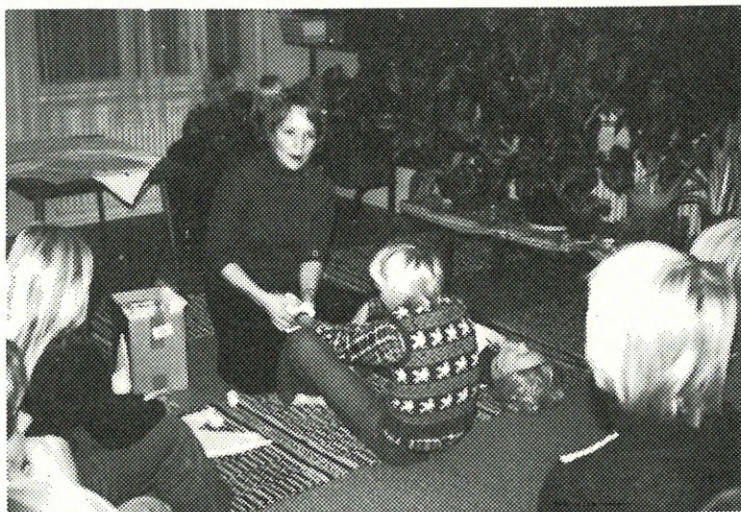

Olavi Kantola ja Veli-Matti Alamenttälä v. 1977 kotitalouskilpailussa valmistamassa ohukaisia suolaisin täytein. Tässä Olavi kokeilee kääntämistä heittämällä.

Päivi Mykrä hoitaa kerhovasikkansa lisäksi ankoja, jotka tuntuvat tuntevan hoitajan äänen.

Ensiapuasioita opeteltiin Katriina Pentin opastuksella Lapinnevalla. Kun puristusside oli opittu tekemään annettiin Annelle tehohengitystä.

Riku Lehtovuori lemmikkieläintensä, kesälampaiden seurassa.

Maatalous- kerholaisten laulu

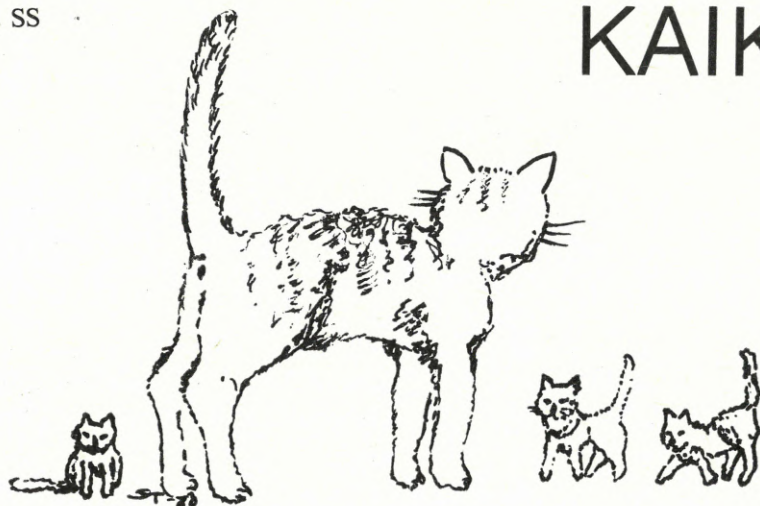
*Kotipeltojen laajain liepeillen li-
ki lehmi- ja lammastarhain, olen
saanut sarkani pienoisen, joka
vartoo myöhään ja varhain.
Oman sarkani sen minä raivailen
ja palkka on työstäni parhain.*

*Säde päivän kun kutsuu aamui-
sin, käsivarteni kuokkaan tart-
tuu. Se on voimaton vielä, vaan
varmaankin ajan myötä se vah-
vemmaks' varttuu. Sen ymmär-
ränkin: näin jänteihin elinvoi-
maa kallista karttuu.*

*Minä vihreäks' viljelen mustan
maan ja kasvatan kaunoisen
kaalin, minä nostatan juurevan
juurikkaan, näin täyttäen tär-
keän maalin: työn intoa saan ja
kohdaltaan myös kansani kun-
toa vaalin.*

*Maauskoa tahdon ma elvyttää,
alas polkea alhaista, väärää,
työn kiistassa varmaan en jäl-
keen jää, kun kumppanit kans-
sani häärää. Käsi, käsi, sydän,
pää, neliapilas on tää, se tunnus,
mi työssäni määrää.*

KAIKKI MINUN ELÄMÄNI KISSAT

Olin hyvin pieni, tuskin muistan, kun veljeni Seppo koulusta tultuaan otti takkinsa sisältä pienen, mustan, viluisen villikissanpennun ja laski sen lattialle. "Tuommoinen peto", sanoi äiti. Siitä se sai nimensä, siitä tuli Peto. Seppo oli ottanut sen kiinni jostakin vesakosta rautatietyömaan luota. Se oli sylkenyt ja sähissyt.

Pedolle tuotiin pesälaatikko ja hiekkalaatikko, se oppi syömään ja kesyttyi ja leikki. Se oli sisällä sen talvisydämen, sitten se vietiin navetalle.

Se teki ensimmäiset pennut navetalla vanhaan lapsen kylpysoikkoon. Ne olivat kaikki mustia. Eräänä aamuna ne olivat poissa, kadonneet. Kai se emo oli huolestunut niiden turvallisuudesta ja avoimen akkunan kautta kantanut joka ikisen saunan vintille. Niistä jätettiin kaksi elämään sen jälkeen kun Peto taas toi ne ihmisten näkyviin. Toisen nimi oli Viisaskatti ja toinen tietysti sitten Tyhmäkatti. Viisaskatti oli vilkas ja eloisa ja oli emonsa kanssa litkinyt maitokupin lähes tyhjäksi ennenkuin Tyhmä ojenteli mukaan. Samoin kävi kun emo toi hiiren, Viisas sieppasi sen heti ja Tyhmä jäi tyhjänä jälkiä haistelemaan.

Minä en oikein muista kuinka kauan Peto meillä oli. Kumminkin sillä oli yhtenä kesänä kahdet pennut, pikkuvauvat ja isommat keväälliset. Molempia se imetti. Niitä oli Peto itse mukaanlukien yksitoista kappaletta. Sitten se oli jolloinkin vienyt ne kaikki mukanansa meiltä noin kilometrin päässä olevaan rautatien työ-

maaparakkikylään ja asettunut taloksi jonkun rakennuksen alle. Siellä ne rouvat ruokkivat niitä ja syksyllä hankkivat pyssymiehen, joka ampui ne kaikki.

Seuraavat kissat, mitkä minulla oli, olivat Konno ja Ronttosaurus. Konnon minä sain kiinni jauhusuulista, kun aikani olin sitä kytännyt. Se oli silkkimusta, muutama valkea karva leuan alla. Ronttosaurus oli pienempi harmaa kurja räpäle, äiti sen toi myöhemmin syksyllä sisälle. Ne olivat meillä vain vähän aikaa, enkä minä muista niistä muuta kuin että ne pinkaisivat heti jääkaapille kun ne kuulivat että kaapin ovea avattiin. Konnon vei joku koira. Naapurin Irmeli oli nähnyt koiran kantaa retuuttavan sitä suussaan. Ronttosaurus oli jo ennenkin annettu Tampereelle.

Sen jälkeen meillä ei vähään aikaan ollutkaan yhtään kissaa. Me saimme sitten pienen mustan ja valkoisen kirjavan pennun erästä naapurista, ja äiti sanoi että kasvatetaan siitä nyt oikea sisäkissa. Sen nimeksi tuli Morri. Morrista kasvoikin siisti ja ih-

misrakas ja kaikin puolin kunollinen kissa. Se oli hyvä pyydystäjä, se kantoi saalista paljon enemmän kuin jaksoi syödä. Kaksi kertaa se toi piisaminkin. Aina sen näki jossakin pientareella vaanimassa saalista. Viik-sikarvat vaan värähtelivät.

Ensi kerralla se sai vain yhden pennun, pienen kurjan räpäleen. Se oli urospentu ja sen nimeksi tuli Unski. Unski kasvoi, siitä tuli kauniin kirjava ja suuri ja lihava. Se muistutti rotupuhdasta eurooppalaista hopeatiikeriä. Siitä tuli äidin lemmikki. Meitä toisia usein oikein huvitti kun ne tulivat vaikka polulla vastakkain, äiti leperteli sille ihastuneena ja Unski meni ensin päällensä pystyyn ja kieräytti siitä kuperkeikan niin taidokkaasti kuin vain kissa osaa. Äidillä oli sille kaikkia kummia lempinimiä, se oli "pienoinen iso kolli", tai "rakas kallis kolli", tai jokin muuta yhtä hupsua. Mikään pajauskissa Unskikaan ei silti ollut, siitä näki, että se juuri ja juuri sieti armollisesti ne hyväilyt ja hellyydenosoitukset, luultavasti siksi että se oli niin sydä-

mensä pohjasta asti laiska. Jokseenkin kaiken aikansa se makasi sängyn päällä. Se oli takuulla oikea sisäkiissa.

Unski lähti eräänä iltana eikä enää koskaan palannut. Me surimme sitä vilpittömästi.

Mutta Morri oli ja sai vuodessa kolmetkin pennut. Ne tosin oli helpot hävittää kun se sai ne keittiön nurkassa laatikossa. Joskus niitä jätettiin joku kasvaamaan jos joku oli pyytänyt. Jäi niitä itsellekin kerran yksi "Kalle-kolli", jonka kohtalona oli jäädä junan alle ensimmäisellä riiusreisullaan, ja tämä Mustamikki, joka meillä on nyt vieläkin ainoana kissana. Morri nimittäin katosi syksyllä sorsanpyyntiaikana. Sillä oli tapana aina ilmaantua rantaan kun joku oli ongella. Sille veneestä onkijat heittelivät kaloja rannalle. Ehkä sen siellä joku ampui sorsana.

Mustamikki ei ole mikään kiiva kissa. Se on laiha luikki, huo-

no syömään ja huono saalistaamaan, epäluuloisen näköinen ja tyhmä. Harakatkin sen kiusasivat. Ne keikkuivat piirissä Mustanmikin ympärillä ja kuului sellainenkin naurunrähinä. Mustamikki teki vielä pienen avuttoman syöksyn ennenkuin palaili pois nolona. Yhtä hoopon näköinen se oli yrittäessään tavoitella koivun oksasta lintuja var-

ten sidottua läskinkappaletta. Ja se varpusten saalistusyritys oli vasta huvittava. Meillä oli muutamia varpusia, jotka pakkasella vain kyyhöttivät sireenipensaassa höyhenet pörröllä. Mustamikki alkoi kiivetä pensaaseen ja varpuset siirtyivät vain vähän kauemmaksi. Pudota kopsahtihan se Mikki yrittäessään hentoja oksia pitkin varpusten luo. Muutaman yrityksen jälkeen se luopui ja on tyytynyt katsomaan niitä akkunasta.

Näin minä vielä sellaisenkin kumman, kun Morrilta oli juuri viety pentu kylään kun Mustamikki sai ensimmäiset pentunsa, niin Morri otti ne omikseen. Se pesi niitä ja imetti ja väliin ne nukkuivat kaikki siinä, isoäiti, äiti ja vauvat yhdessä.

Kissasta ei koskaan tule ihmisen toveria siinä mielessä kuin koirasta. Se elää ihmisen kanssa omilla ehdoillaan. Kuitenkin tuntuu joskus aivan kuin nekin osaisivat ajatella.

ERKKI KEMPPI:

Hevoskauppias

Lauantaiaamu. Haalea usvan-tuppura leijuu pellon yllä ja pihapihlajan lehdet ovat punakeltaisiksi käyneet; on syksy. Syyskolean tallipihaan veräjällä seisoo laihakasvoinen pienehkö mies nujuuntuneessa puseropuvussa monen sateen ja puhurin patinoima ruskea hattu silmätasolle painettuna. Lupsahtaneen lierin alta teräväilmeiset silmät tutkailivat valtatie suunnasta tallin eteen kävellyttä miestä; tutulta näyttää tulija. Isäntä vastaa sormella hatunreunaa koskettamalla vieraan tervehdykseen, samalla asettaen vasemmalla kädellään ohjaussuitset tallieteen puiseen naulaan. Tallipiha on täynnä kampeita, hevosvetoisesta äkeestä kaikenmoisiin kärryihin, ja rekipeleistä, harava-kyl-

vökoneista kuljetusvaunuun ja uudenkarheaan Mercedekseen saakka.

Lierihattuinen mies, Toivo Lempinen, toimii tänäänkin omimmalla alueellaan hevosten ja ajovälineiden parissa, Alaskylän aukean laitamilla. — Hevoskauppias, sanan kaikissa vivah-teissa; ollut sitä neljäkymmentäviisi kesää, syksyä ja talvea, väli-vuositta yhtäjaksoisesti. Kuraiset kilpa-ajokärret sojottavat seinävierustalla aisat pystyssä. — Kaksi kymppin lenkkiä on jo tänään tehty, Toivo huomauttaa kysyvälle katseelleni, näytän sinulle... tulehan käydään talliin. Tallissa on kolme oritta, kaksi suomenhevosta ja yksi lämmin-verinen, tammät ja varsat ovat laitumella, kymmenen yksilöä.

— Hevosia pitää ruokkia usein mutta vähän... Toivo puhelee hiljaisella kuin kuivan heinänpölyn sävyttämällä äänellä, täyt-täessään pientä kippoa puisesta laarista kirkailla kauranjyvillä. — Pari tippaa täpättä sekaan... kun tuolla isolla oriilla oven vie-ressä on köhää. Hitaasti ja rauhallisesti hän tunkee itsensä korskean oriin kylkeä ja hikisen hevosen tummaksi hiertämän pilttuaidan välistä liinakon eteen, jonka pää nousee harja hulmahtaan Toivon kääntäessä kirpeän ruoka-annoksen tuke-vaan ruokintakaukaloon.

— Etkö pelkää yhtään?

— Eipä ole pahempia sattunut. Tässä hommassa täytyy olla varma ja varovainen.

Miehet seisovat piiruidalla

erotetun talliosan edessä. Sen sisäpuolella kävelee kevyin askelin siro lämminveriori Hegrol, loistohevonen, seisahtuu ja sen kapeakkauniista päästä katsoo kaksi mustankostea silmää ikäänkuin ihaillen isäntäänsä.

— Tämäkö oli se elämäsi kauppa?

Hevosmiehen kasvoilla häilyy hymy, pari suurta perhosta kiertää kiihkeästi tallinlampun kirkasta kehää, niiden siipien havi-na kuuluu hetken hiljaisuudessa. Oikea työnsäntä käsi hipaisee vaistomaisesti varjoista ohimoa, hatunlieri lepsahtaa sormenleveyden silmätason yläpuolelle.

— Elämäni kauppa oli, ensimmäinen.

— Kerrohan.

— Aloin säästää kaksitoistavuotiaana koulusta päästyä päivämiehenä hevosen hintaa. Vuoden päästä oli puolet kasassa halvinta pollea havitellen. Niin siinä kävi, että keväisenä päivänä ostin ruunin, pahaisen puhkurin Urjalan peränurkalta, kotini lähettyviltä.

— Isäni, hevoskauppias hänkin, nauroi kun talutin kopukan kotitalliin. Sano. Ompas pojalla hevonen! — Olihan se hevonen. Käveli neljällä jalalla kuten muutkin kaltaisensa. — Meinaan, sanoin isälle, Tampereen kevätkätkinöille! Nehän alkaa parin päivän päästä. Isä kävi aivan hiljaiseksi. Yönsydämen hyvin heikosti nukuttua, puolipi-meässä, ennen kukon ensimmäistä kiekaisua, kopeloin aitanparresta pari suurta säkkiä ja täytin ne rehuladosta kuivilla

heinillä. Menin talliin, köytin säkit naruköydellä löysään lenkkiin ja heitin toisen niistä nuokuvan hevosen kaulan ylitse sen säkikorkeuteen ja niin heinäpus-sit jäivät pulleina pompolleen kumpaisellekin kyljelle.

Himmeän aamuvalon kajastaessa pienen ja tomuisen talli-ikkunan lävitse sain riimunpät-kän käteeni jonka päässä oli päätset ja hevoseni.

— Olkapäälläni tungin ovilyn-tynt auki ja tulini polle perässäni kirpeään kevätilmaan, ja katsoin Tampereelle vievän kevätrösoi-sen tienalun. Patikkamatkaa oli edessä kuusikymmentä kilometriä, muttei yhtään hirvittänyt; ei ollut kärryjäkään ja tuskin se heppa olis jaksanut niitä vetääkään. — Olisitpa nähnyt sitä menoa! Jos oli hevonen heiko ja romu-luinen, niin oli taluttaja pieni ja nuiva. Heinäpusit heilahtelivat äänettömästi, hiekka rahisi kavi-oitten alla, muita ääniä ei aamu-varhaisella kuulunut.

Iltahämärässä tultiin Härmälään. — Sinähän muistat sen jyrkän leikkaamattoman mäen. Siinä polle kaatui polvilleen! Ja polvet auki verille.

— Minulta pääsi itku! Onneksi oltiin hevosmiesten kortteeri-paikan, sen Kuivikon Kallen talon nurkalla jolla on tallit ja kaikki, markkinavieraita varten. Kalle istui talonsa portailla ka-nauraa hekotti ison mahansa ylitse: No no! Lempisen poika, eikös isä sanonu ettei itkua auta markkinoilla. — Kalle taapersi polvinirhaisen kopukkani vie-reen tutkien naarmuja. Koppasi sitten viereisistä kärrynnavoista tervavaseliniä puolikouran ja hieraisi mustan voiteen verihyy-teisten polvien peitoksi — eikä naarmunnaarmua näkynyt! Tuli siihen Livistin Paavokin kova

hevosmies, sano sille Kuivikon Kallelle: myydään me tämä po-jan hevonen! Käveli sitten puhe-limen ääreen, kuului avoimesta ikkunasta: — Isäntä... täällä on sulle iso ruuni kevätkylvöille, halpa tuhatneljäsataaviiskym-mentä, tule ja osta.

Seuraavana aamuna ruokin ja harjasin hevostani jo ennen au-ringonnousua. Paavo tuli ja kat-seli vierestä... Jos tälle hummalle antaa pariviuhaa pitkiä kauroja niin tämä on kuin kaksivuotias. — Ennen aamuyhdeksää tuli Paavon kutsuma isäntä ja osti hevosen. — Löi rahatukun kä-teeni, ja sillä selvä.

Ahdas pikkutakki pullottaen rahasta kävelin nyrkit taskussa markkinaportille. Hevosia valui myyntialueelle, laskin nelisensa-taa. Viimein tuli isäkin hevosineen kohdalle. Sanoin — mor-jens! Urjalassa tavataan, ja aloitin paluumatkan. Se markkina-matka oli ja on minun parhaani, ensimmäinen.

Kiiltomusta iso spanieli, koira jossa on hiven vierasta verta suonissaan, tulee arvokkaasti oven-raosta ja hyppää pehmeästi isäntäänsä vasten. Toivo hymyilee. — Tämä Samm se vasta on tiuka valmentaja, joka aamu se inuu tässä tallinnurkalla lenkille lähtöön, vaikkei se aina kangas-suorilla juoksussa pärjääkkään. Vieras astuu ovea kohden. Toivo muistaa. — Sinähän tulit Pieksä-mäeltä. — Niin. Meillähan on siellä yhteinen tuttukin, oltiin monilla markkinoilla yhdessä... Joensuussa viimeksi, kuinka Ar-mas voi? — Hän voi hyvin. Naarajärven rinteessä; ei kulje enää markkinoilla.

Ori Negrol koputtaa kevyesti etukaviollaan tallin puista lattiaa huomauttaen: kaurakaukalo on ihan tyhjä. —

Hyvin halusta olen aina mennyt huutokauppaan ja toripäiville eli yleensä paikkoihin, missä maalaiskansa on koolla huolettomassa markkinahumussa. En joka kerta ole ostanut puhumatkaakaan että myynyt, mutta olen kuunnellut ihmisten mukavia juttuja. Minä olenkin vällan ahavattu luannikkaille sanonnoille ja vitsinpuheille.

Ihan sitä nimittäin kielikorva turtuu kun radiostakin saa kuulaa ja lehdistä lukea aina vaan samaa tasaista tosi puhetta, ei laaksoa ei kukkulaa, ei äänenpainoa ei sutkausta. Tämä koneista ja osin kouluistakin saatava suomenkieli on kuin tehtaan sarjaa, väri ja malli muuttumaton, se on niinkuin yhtämittaista tikan naputusta.

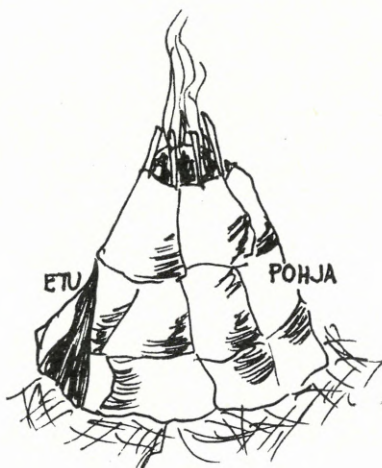
Toista on torilla. Siellä käynti on aina pieni seikkailu. Niinkuin nyt sinäkin jääiljanteisena ja syysviimaisena perjantaina, kun heti tultuani, tungoksessa melkein törmäsin niihin kahteen nahkatakaiseen mieheen. Toinen oli juuri saanut ostetuksi kuumia makkaroita. Avoin voipaperikäärä oli hänellä kummassakin kädessä. Ojensi siinä toisen niistä kaverillensa sanoen naama leveässä naurunvirneessä "seh!". Sen jälkeen niillä miehillä näytti olevan mukavia puheita keskenänsä siinä makkaroitten välillä. Varmaan heidänkin aivokuorensa oli kasvattaja vetänyt syvän uurren, että aina kun tarjoat jotakin toiselle sano kohteliaasti "ole hyvä". Tässä rempseätunnelmaisessa tilanteessa vanhan kansan tarjoussana "seh" tai "heh" oli heistä kuitenkin varmaan yhtä kohteliaasta varsinkin kun sitä säesti iloinen hymy antajan naamalla.

Silakanmyyjä kääräisi ostokseni alumiinipaperiin jutellen samalla: "Huanoo soon ny ollu silahkainki tulo siä merellä ku heitti sen tuulen niin pitkäks' aikaa pohojasen pualelle!" Oikeen hyvilleni hytkähdin kun kuulin

sen sanovan "pohojasen pualelle" eikä pohjoiseen. Siitä sanasta nimittäin vielä kuulee miten tämän ilmansuunnan nimen sanotaan syntyneen: Alkuaikain asumuksissa oli vain oviaukko muttei ikkunoita. Ovi suunnattiin luonnollisesti mieluummin päivään päin ja talon sitä puolta sanottiin etupuoleksi. Vastakkainen umpiseinä oli pohja, pohjan puoli. Aurinkoon suuntaava ilmansuunta sai tästä nimen etelä ja vastakkainen suunta oli pohjan puoli, pohjanen, pohjoisen.

"Vai on silahkainki saantia niin halla himmannu", puheli vieressäni Vahojärven muori, jonka ostovuoro oli seuraavana. "Kylmäköhän se menneen kevänä vei marijan kukkasekki ku emmä puolan puolaa syksyllä löytäny eikä niitä ollu mustikotakaa. Vualet on käynny huanomiks. Kyllä ennen ku ma nuari plikka olin niin kyllä piti oleman marijaa. Sillon oli väliin heiniäikaan mettäniituilla kirpilöitäki ja niitoli väliin oikeen summa!"

Kalapöydistä loitotessani tuumiskelin, että siinäpä tuli kuuluksi pari harvinaiseksi käynnyttää sanaa. Kirpilöistä ei puhuta kun tämä mesimarja on käynnyt niin vähiin. Onkohan "summa" sama kuin suma? Paljoutta, ahtautunutta joukkoa se kai meinaa!

Päretkoppain myyjäin vaiheilla havaitsin kuinka kaksi tyvestä emäntäihmistä trehvasivat toisensa: "Ole, mitä sä ny noin jalakaas armahrat ja peräsäs verät ku vesikelekkää", kysyi toinen. "No sanoh muuta, nää liukkaak kaliama kelik ku on ollu, niin mä eilehpäivänä satun simenttitrapuih liukastuuj ja täräytin nii herrajestap puani, ettee jalaka palio luntiomesta taitvu. Kärekki ov viä kaloimesta niin kipeek ku ma heitäki yritin töyssäyksen tiälle panna."

Ihmisen takapuoltahan se "pua" tarkoittaa, vaikka olen kyllä kuullut kansan sanovan näinkin: "Vilikaseh ny onko sinne pullom puahon yhtee jeeny sitä leckettä". Kovin laajalti ei sanaa naapuripitäjissä tunneta, paitsi Pohjanmaalla päin. Joku arvelee sanaa sopimattomaksi, kun se on sellaista kansankieltä.

Moni sana on tullut meille ruotsin vaikutuksesta. Tämäkin voisi olla yksi niistä. Minä ainakin luulin kerran päässeeni sen jäljille, kun tutkin norjankielistä puusepän kirjaa. Siinä oli piirtäen kuvattu miten ohuella sahanterällä irroitetaan laudasta pyöreä puuastian pohja ja alla luki "buasnitt", jonka kuvittelin tarkoittavan kaarevaa sähausta. Bua — pua: voisiko se näinollen tarkoittaa, että kaareva ruumiinosa!

Emäntien ääni peittyi sitten ta-varoitaa voimalla mainostavan myyjän puheen alle: "Täss tarjotahan viis maalipensseliä kypillä, löytyykö rahamiestä käyttämähän tilaasuutta hyväksensä. No, pannahan vielä kuures ja tosta pieni seittemänneks. Nämie oo ny enää tyyrihiä! Meirän liikkeen halavat hinnat perustuvat erulliseen yhteistoimintahan: kun velipoika yöllä hankkii niin minä päivällä myyn. Kaikki ne nyt teuhaavat noitten vaalien kans, mutta meikäläinen ei löydä ittellensä omaa puoluetta ollen-

kaa — ne ku kaikki vaan julistaa, että ollahan köyhän puolesta! Vaikka silti, kyllä tässä köyhiäki ymmärretähän. Ittekkii olen maailmalle lähteny niin köyhästä mökistä, että puuseesäki oli vaan kaks riukua, toiseen sai ripustaa takkireuhkanansa ja toisella hätistellä susia sivummalle...

Lähdin jo torilta, silakat täytyi mennä perkaamaan. Vaikka

BUASNITT ELI KAAR-
TUVA LEIKKAUS

olin viipynyt vain rohkean vartin verran, olin ihmisten puheitten ja sanojaansa kuvastavien äänenpainojen vaiheilla kokenut oikean seikkailun. Näin paljon voi siis kokea pistäytymällä vain hetkeksi torille. kuinka paljon enemmän vielä onkaan tarjolla kun pääsee oikein päiväksi markkinoille tai vanhaa laija huutokauppaan!

Kuulutus:
Asianomaiset maantien osamiehet muistutetaan
tämän kautta että välttämättömästi ensi tuorstaiksi
hyvällä soralla täyttää ja tasata kuopat
ja raitiomat tie osillansa — Kankaanpäässä
Elokuuta 27. p. Elokuuta 1863.
Karl Eric Berg

KUULUTUS
(Parkanon kirkkoon)

Asianomaiset maantien osamiehet muistutetaan tämän kautta että välttämättömästi ensi tuorstaiksi hyvällä soralla täyttää ja tasata kuopat ja raitiomat tie osillansa — Kankaanpäässä 27. p. Elokuuta 1863.
Karl Eric Berg

Kuulutus.
Että minä keskiviikkona se 6. päivä Toukokuuta, edes-
otan maanteitten — osain ulos-paalittamista alkaen läheltä
Sikurin kylä Ikalin pitäjässä, ja ulosnäytän ne samassa
järjestyksessä kuin maantiet mitattinkin; sitä tahdon
minä tämän kautta tienosain-ottaville ilmoittaa —
Birkala se 18. päivä Huhti kuuta 1863.
A. Mörne

KUULUTUS

Että minä keskiviikkona se 6. päivä Toukokuuta edesotan maanteitten — Osain ulos-paalittamista, alkaen läheltä Sikurin kylä Ikalin pitäjässä, ja ulosnäytän ne samassa järjestyksessä, kuin maantiet mitattinkin; sitä tahdon minä tämän kautta tienosain-ottaville ilmoittaa —
Birkala se 18. päivä Huhti kuuta 1863.

A. Mörne

Kuulutus annettavaksi Parkanon kappelin kirkossa.

Yhden kerran asu yhyes pienes töllis äijä ja ämmä. Niillä oli elos poika ja plikka. Sitte kuoli molemmat, se äijä ja ämmä. Niille, sille pojalle ja plikalle, ei jäänyt muuta ku lehemä ja kissa. Sitte piti jakaa tavarat, mutta ei kumpikaa olisi ottanut kissaa, kumpiki olisi ottanut lehemän. Ei tästä sitte tullu sen parempaa tolokkua, poika lupas ottaa lehemän, mutta plikkakaan ei olisi tyytyny kissahan. Kissa sano sitte vihilon viimmen että: "Ota sinä minä, minä saatan sun kuninkahan tyttäreks". Plikka otti kissan ja poika sai lehemän.

Plikka ja poika eros sitte toisistaan. Poika meni toisahalle ja plikka toisahalle; poika talutti lehemee ja plikka meni kissan peräs. Kissa ei mennykkee tietä myöle, mutta käänti tieltä korpehen. Sielä sitte hetken mentyänsä sano kissa plikalle että: "Riisu nyt vaatteet pois yltäs ja istu tuohon mättähälle!" Plikka teki työtä käskettyä ja riisu itensä. Kissa kynsi hänen vaatteensa pahoiksi rievuiksi ja kraapi plikkahanki palio naarmuja. Sitte käski kissa sen plikan istua ja maata niin kauvan, ku hän hakkee ihmisiä. "Ja et saa phua yhtee mittee, muuta sen mitä minä sanon".

Kissa meni sitte kuninkahalle sanohon että: "Tuola korves on

ollu suuri rosvojoukko. Kuninkas ja kuninkahan prouva on tapettu sielä, ja kuninkahan tytär on puolikuolluksis sielä yhyllön puun alla. Kuninkahan talo ja linna on ryöstetty putipuhtahaksi". Ja kissa pyysi sitte että: "Tulukaa, hyvät ihmiset, kattohon ja auttahan!" Kuninkahanpoika ja vanaha kuningas lähti sitte sinne korpehen sitte sen kisan peräs. Sieltä sitte löysivät sen köyhän plikan sieltä korvesta melekein alastonna. Ne anto sitte sille komiat vaatteet ja veivät sen sitte kuninkahan kotio.

Plikka pantihin sitte yksin maata komiahan salihin ja tehtiin komia sia silikistä vallon, mutta sängyn pohojalle pantihin yksi rista. Plikka pantihin sitte sinne maata. Plikka pyysi, että hän sais vielä sinne kissansa kansansa. "No mikä siinä sitte on, kyllä sen vielä saa.", sanottiin. Kissa sano vielä plikalle että: "Sano nyt aamulla, ku tullahan kysyhyn, että kuinka prinsessa voi, että muuton hyvin, mutta on niin ku suuri kivi olis tuola kylykeni alla." Ku sitte ikänä tuli aamu, niin tultihin kysyhyn: "Hyvää huomenta, kuinka prinsessa voi?" — "Muutoin hyvin, mutta on niin ku suuri kivi olis tuola kylykeni alla", sano plikka.

Toisena ehtoona tehtiin sia toisehen salihin yhtä komia. Nyt taas pantihin sängyn pohojalle yksi oloki. Kissa sano sitte sielä yöllä plikalle että: "Ku aamulla tullahan kysyhyn, kuinka prinsessa voi, niin sun pitee sanoo, että muuton hyvin, mutta niin ku suuri hirsi olis tuola kylykeni alla." Ku sitte tultihin aamulla kysyhyn: "Hyvee huomenta, kuinka prinsessa voi?", niin plikka sano, että: "Muutoin hyvin, mutta on niin ku suuri hirsi olis tuola kylykeni alla." Ku plikka näin oli tarkka huomaa, niin sanottiin että: "Kyllä

se on kuninkahantytär.”

Se plikka oli sitte hyvin koria, ettei siinä valtakunnas ollu yhtee niin koriaa plikkaa, ja kuninkahanpoika rupes tykkeehän sitte siitä plikasta ja pyysi, että hän sais susta vaimon ittellensä. Kissa höpisi plikalle että: ”Ota vain se, kyllä sinä siitä hyvän miehen saat!” Plikka lupas sitte mennä kuninkahanpojalle. Pilet-tihin komiat häät ja muuta sitte.

Ku sitte oli hetki oltu se plikka kissonensa kuninkahanpoijan vaimona, niin sitte kerran se kuninkahanpoika sano sille plikalle, sille vaimollensa, että: ”Eikö mentäsi kattohon sitä sun kotoos, kuinka se on sielä mukellettu.” Plikka sano, se kuninkahanpoijan vaimmo, sille miehellen, sille kuninkahanpojalle, että: ”Mennähän vain”, että: ”Minä kovasti tärkeie menisin kattohon kotooni, että kuinka sen on asiat, että onko sielä enee keteie hengis.”

Niin sitte lähälettihin. Kissa meni aina elellä, toiset meni sen peräs. Sitte tuli suuri niittu vastahan ja sielä oli mahalottoman palio väkiä heinäs. Kissa meni heinäväjen työ ja sano että: ”Kun tuolta tulee kuninkahanpoika vaimonsa kans, ja jos se kuninkahanpoika kysyy teiltä, että kenenkä väkiä te olette, niin teilän pitee sanoo, että Kissalan linnan, taikka muuton minä revin teilän ku haavan lehelen.” Kuninkahanpoika tuli ja kysy et-tä: ”Kenenkä väkiä tämä suuri väkijoukko kaikki on?” — ”Kissalan linnan, Kissalan lin-nan”, huusi kaikki yhtehen suu-

hun. Kissa mutisi plikalle että: ”Sano että: aijai, ne on kaikki mun kotoni väkiä.” Plikka huu-lahti iloisena että: ”Aijai, ne on kaikki mun kotoni väkiä!”

Sitte taas mentihin taas eteen-päin. Kissa meni taas elellä. Sitte tuli suuri kariauma vastahan, ja paimenpoika meni peräs. Kissa sano paimenelle että: ”Jos tuo kuninkahanpoika, joka tua tulee, kysyy sulta, että kenenkä kariaa se on, niin sun pitää sanoo, että Kissalan linnan, taikka minä revin muuton sun niin ku haavan lehelen.” Plikalle sano kissa et-tä: ”Ku tuo paimen sanoo: Kis-salan linnan, niin sano sinä että aijai, ne on mun kotoni lehemä.” Ku paimen ikänä tuli likelle, kysy kuninkahanpoika siltä että: ”Kenenkä paimen sinä olet, ja kenenkä tämä suuri kariauma on?” — ”Minä ja tämä karia on Kissalan linnan” Plikka huulahti että: ”Aijai, ne on minun kotoni rakkahia lehe-miä!”

Kuninkahanpoika ajatteli et-tä: ”Seon vissihin suuri ja muh-kia talo, suuri linna, tuon mun vaimmoni koto, ku nuon kovasti on kariaa ja niin suuret laumat heinäväkiä.” Sitte meneskeltihin aina kissan peräs. Kissa juoksi sitte elelle. Sitte tuli suuri linna näkyville. Kuninkahanpoika kysy vaimoltansa että: ”Onko

tuo se sun kotos?” Sen vaimmo sano että: ”Kyllä se se on.”

Ku kissa pääsi siehen linna-han, oli sielä suuri jättiläinen. Se linna oli sen jättiläisen ja ne heinä-miehet ja ne lehemät oli kans sen jättiläisen. Ovet oli kaikki luku, eikä kissa päässy sisälle. Jättiläinen valamisti ehtoollista väjellensä. Kissa mauku avaimen reijästä sisälle. Jättiläinen tuli sitte kattoon pihalle, mikä sielä sillä lailla reekyy. Kissa tryy-käs siinä äijän kimp puhun ja repäisi siltä silimät pois. Ku jättiläinen ny oli sokia, rehas kissa hetken sen kimpus, ja sitte jättiläinen kompuroitti sisälle, mutta kissa sai paiskatuksi oven juuri kiinni silloin, kun jättiläinen juuri neliänryömän konttas kynnykselle. Jättiläisen pää jäi oven väliin ja kuoli siihen. Kissa sai suurella vaivalla jättiläisen ruumihin koriatuksi siksi pois, ku korkia pariskunta tuli linnahan. Nyt oli mökin plikka kuninkahan vaimmo ja tän suuren linnan emäntä. Ja se oli juuri se kissa, joka sen näin sai käymähän.

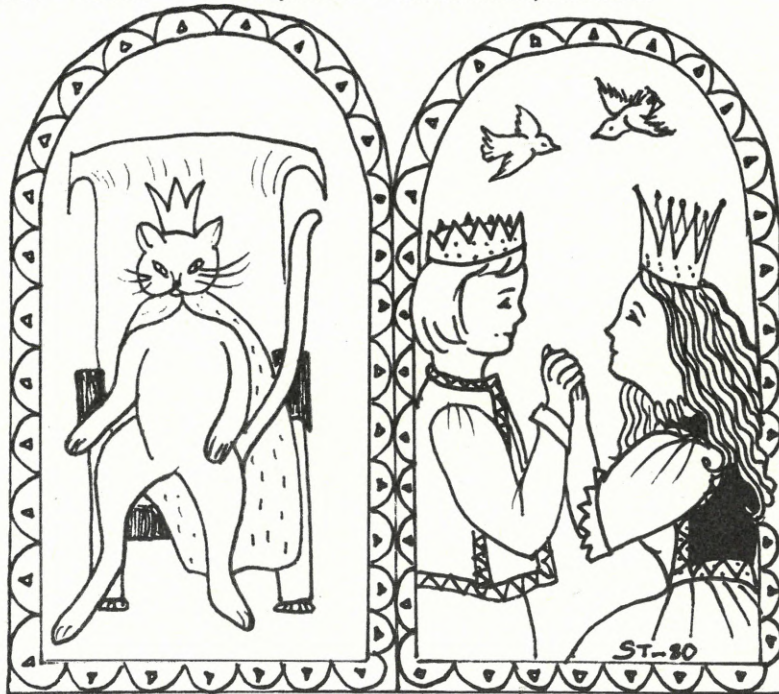
Kyllä siitä olis palio toimitta-mista, mutta minä lähälin sieltä sitte pois. Hyvin kuulutahan vain jaksettavan.

Parkano, Linnankylä, Anton Kallionie-mi VK 34: a) 6. 1907. Kertoja Emma Koskela, 32 v. AT 545A. ”Kuinka köyhä tyttö pääsi prinsessaksi.”

Sanojen selvennykseksi:

sia = vuode koria = kaunis

rista = herne neliänryömän = nelinkontin, kontaten

Salmes:

Matias ja Vekki

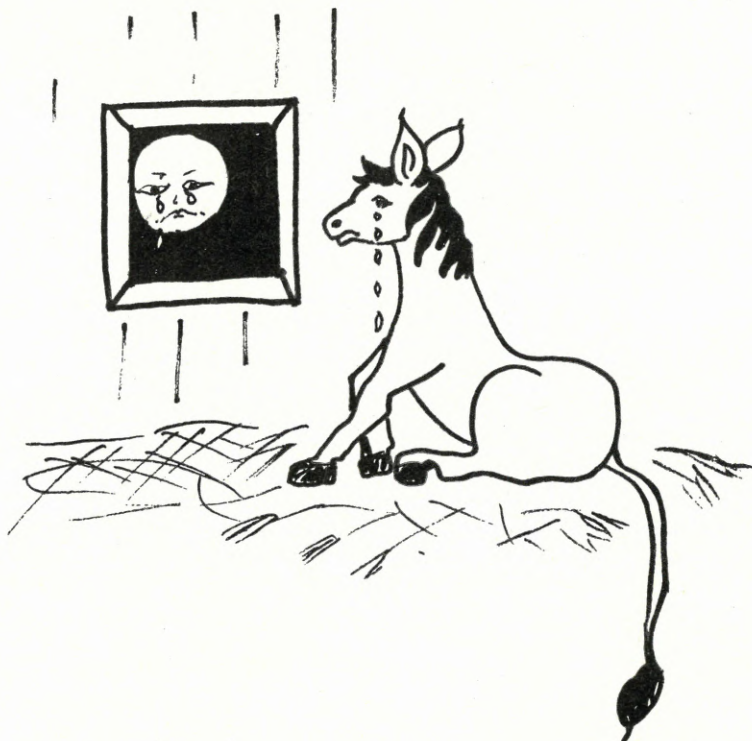
Ol' kerran pieni aasi,
tuo aasi Matias.
Se iloinen ol' aina
ja kiltti toisille.

Oli ystävänä Vekki,
kissa musta navetan.
Ne kaksin aina leikki,
ja keksi kujeitaan.

Mutt' kerran aamusella,
oli tiistai silloin kai:
Vekki juossut oli pois
ja aasi onneton.

Se kaikkialta etsi,
ja huhui metsikköön.
Vaan päivä iltaan ehti,
ei kuulunut ystävää.

Ja aasi yöhön valvoi,
myös itki hiukan kait.
Ja tähdet taivaan kastui
kyynelistä kuun.

Näin monta päivää kului,
ja laihtui Matias.
Ei maistunut ees' huttu,
ei kaurat, apila.

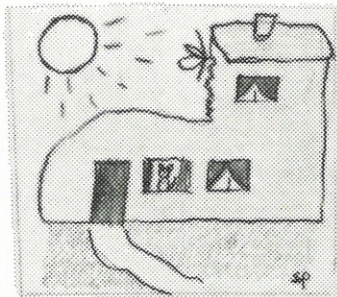
Kun viisi yötä kului,
ja tuli sunnuntai.
Niin Vekki kissa palas;
ei suinkaan yksinään!

Nyt kissoja ol' viisi,
ne neljä pientä niin.
Ja kaikki vuorotellen,
tuli aasia halaamaan.

Ja Matias itki taas.
nyt ilosta, tietenkin.
Ei onnea suurempaa
kuin ystävä omistaa.

SATU KENGÄSTÄ

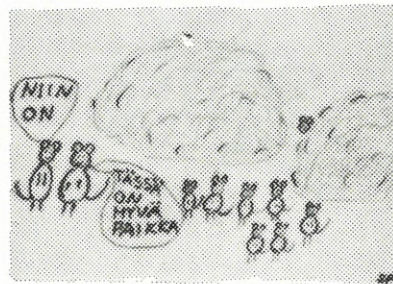
OLI kerran kenkä. Et ikinä arvaa kuka kengässä asui? Minäpä sanon sen, siellä asui Hekki Hiiri. Hekki asui perheensä kanssa hyvin, hyvin vanhassa kengässä.

Hekki lähti perheensä kanssa eväretkelle, sillä vanhassa kengässä oli ahdasta ja tunkkaista. Hekillä oli suuri perhe, vanhassa kengässä asui kymmenen hiirtä.

Siksi he lähtivät retkelle ja kaikki olivat innoissaan. Kun hiiriperhe oli hyvällä paikalla, se asettui syömään eväitään. Hekki sanoi: "Minä otan pienen ruoka-levon." Mutta juuri kun Hekki oli päässyt nukkumaan, tuli karhu Mesikämmen. Karhu nuuski ja nuuski, mutta ketään se ei löytänyt, sillä kaikki olivat piilossa. Myös Hekki oli piilotettu puskaan. Yhtäkkiä kuului kuorsaususta puskasta, jonne Hekki oli kätetty. Karhu havahtui, katsoi viereiseen puskaan, jossa Hekki ei ollut. Karhu lähti löntystelemään, johon Hekki sitten heräsi.

Herättyään Hekki ihmetteli miksi oli puskassa. Kotvan kulluttua olivat kaikki muut hiiriperheläiset paikalla. Muut tulivat ihmettelemään Hekin hyvää onnea. He kertoivat mitä oli tapahtunut Hekin nukkuessa. Sen jälkeen hiiriperhe ei ikinä valittanut pienestä talostaan.

SOILI PALONIEMI 4a lk
Keskustan AA
39700 Parkano

PIENI KOIRA

Pieni koira oli ihan tavallinen koira. Se asui pienellä saarella. Hänellä oli haitari. Hän soitti sitä aina kun hän oli rannassa pienille kaloille ja lokeille. Hänellä oli pieni mökki. Hänellä oli uuni ja takka ja myös sänky jossa hän nukkui. Myös pöytä ja yksi tuoli. Pienellä koiralla oli vene mutta surkea purjekin paikattu moneen kertaan. Hänellä oli oikein paljon sienä ja marjoja ja myös pieni kasvima. Ja koivu myös kuusi ja leppä. Koiralla oli pieni kukkapenkki.

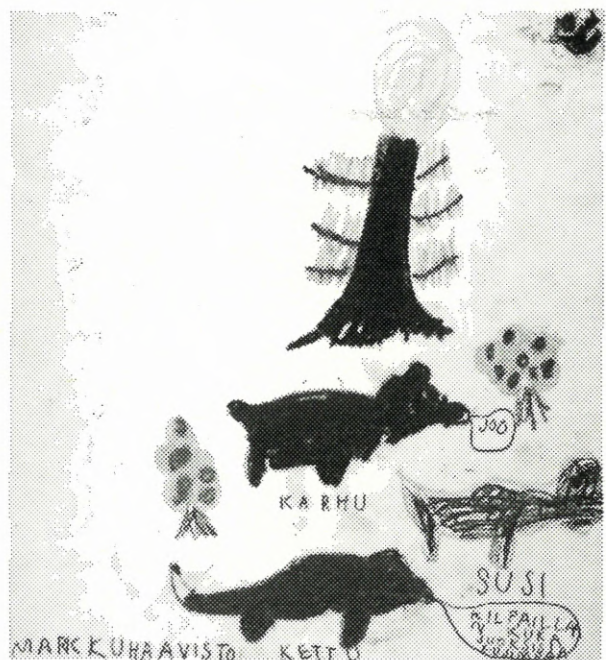

VIRPI SAARI 8 v.
Parkanon Keskustan ala-aste 2 b

ELÄINTEN JUOKSUKILPAILUT

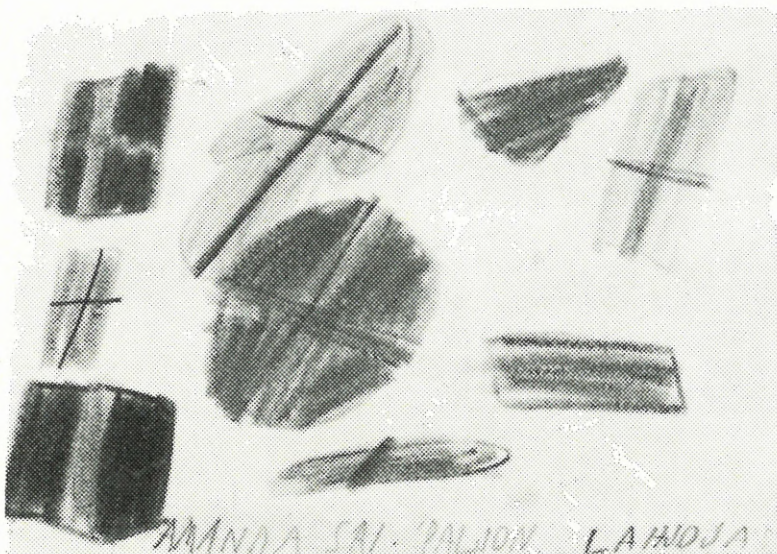
OLIPA KERRAN SUSI HUKKANEN JA
KARHU JA KETTU. NE KILPAILI
KUKA JUOKSISI LUJIMPAA. NYT
LÄHTÖ VIIVALLE JA NIIN
LÄHDETTIIN MATKAAN
KYMMENEN KILOMETRIN
JUOKSUUN. VIIDEN KILOMETRIN
KULUTTUA KARHU MESIKÄMMENEL
LÄ OLJO KOVAHIKI JA KETTU
JASUSI OLIVAT AIKA TASA-
VÄKISIÄ. MUTTA KETTU OTTI
AIKA LAILLA ETU MATKAA JA
NIIN KETTU VOITTI TÄMÄN KIL-
PAILUN. JAHAN SAI KAVAN
PALKINNOKSI SUSI SAI PALKIN-
NOKSI LAMPAAN REIDEN JA KAR-
HU SAI HUNAJA PURKIN PAL-
KINNOKSI **LOPPU.**

2. ALUOKKA KESKUSTAN ALA-ASTE
MARKKU HAAVISTO

PRINSESSAN JOULUAATTO

Lotta Lammi ikä 8 v.
2.B luokka Keskustan ala-aste

OLIPA KERRAN PRINSESSA JOKA OLII NELJÄN VANHA JA SULONEN JA USKOI VIELÄ JOULUPUKKIIN. HÄNEN NIMENSÄ OLII AMANDA. SEURAAVA PÄIVÄ OLII AMANDAN SYNTYMÄPÄIVÄ, ELI JOULUAATTO. LINNASSA ALKOI KOVA VALMISTELU. SEINILLE RIPUSTETTIIN JOULUPUKIN KUVIA JA SYDÄMMIÄ. SUURESSA SALISSA OLII SUURI TUUHEA KUUSI JOHON OLII RIPIUSTETTU VIHREITÄ Keltaisia PUNAISIA JA SINISIÄ PALLOJA JA SYDÄMMIÄ. PUMPULIA PIPARKAKKUJA JA OMENIA JA IHAN SEN LATVASSA OLII TÄHTI.

KUNINGATAR JA KUNINGAS YRITTIVÄT SAADA AMANDAN OIKEIN ILOISEKSI HE KÄSKIVÄT PALVELIJOITA KORISTELEMAAN MYÖS AMANDAN HUONEEN. PALVELIJAT TEKIVÄT TYÖTÄ KÄSKETTYÄ

JA RIPIUSTIVAT SEINILLE TONTTURIVEJÄ KATOSTA RIIPPUI SYDÄMMIÄ. MUTTA AMANDALTA PUUTTUI VIELÄ JOTAKIN. SILLOIN KUNINGATAR MENI ITSE KYSYMÄÄN MIKÄ AMANDALTA PUUTTUI. AMANDA SANOLII ETTÄ HÄN HALUSI VIELÄ PIENEN PÖYDÄN MIHIN YÖLLÄ JOULUPUKKI PANISI HÄNEN LAHJANSÄ. ULLAKOLTA TUOTIIN PIENI PÖYTÄ. SITTEN AMANDA KIRJOITTI TOIVOMUSLISTAN.

KUN KUNINGATAR ILLALLA MENI HAKEMAAN LISTAA NIIN AMANDA JO NUKKUI ONNELLINEN HYMY KASVOILLAAN. KUNINGATAR MENI SALIIN MIEHENSÄ LUO. HE LUKIVAT ERÄÄN PALVELIJAN SIISTEJÄ KIRJAIMIA SIIHEN OLII KIRJOITETTU NUKKE MUISTIPEILI PALAPELI JA

NALLE LEIKKIAUTO JA POTKUPALLO VÄRIKYNÄT PIIRUSTUSLEHTIÖ JA NUKKE LEEKOJA JA PALIKAT.

KUNINGATAR NOJASI KYYNÄRPÄÄHÄNSÄ NIIN ETTÄ HIUKST VALAHTIVAT HÄNEN KAUNIIILLE KASVOILLENSÄ SITTEN HÄN NOUSI JA HAKI HUONEESTA MEIKKIPUSSINSA JA KAMPASI HIUKSENSÄ JA PISTI PINNIT PÄÄHÄNSÄ JA PISTI MEIKKIPUSSIN KIINNI JA VEI SEN TAAS OMAAN HUONEESEENSA. SEN JÄLKEEN HÄN MENI SANOMAAN ETTÄ KOKKI SAISI VALMISTAA KINKUN PALJON RIISIPIUROA KALKKUNAN 3 TAATELIKAKKUA 5 JOULURINKILÄÄ 5 PELLILLISTÄ PIKKUPULLIA SUURI SUKLAAKAKKU PÄHKINÄKAKKU LIMPSAA 2 PULLOA PALJON PERUNOITA LOHTA JA SILLIÄ PERUNALAATIKKOA LANTTULAATIKKOA PORKKANALAATIKKOA PORKKANARAASTETTA SILAKKALAATIKKOA SALAATTIA MUNIA MAKARAA LANTTUA LÄTTYJÄ VERILÄTTYJÄ PANNUKAKKUJA JA VIINIÄ.

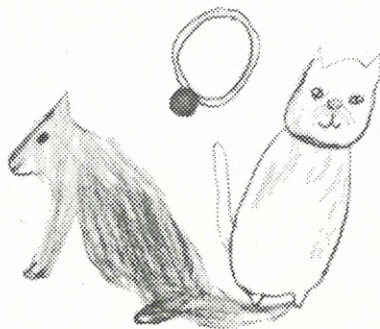
SITTEN HÄN MENI SEPÄN LUO JA KÄSKI TÄMÄN KUTSUA LELUMAAKARIN KYLÄÄN JOULUKSI JA ETTÄ HÄN OTTAISI TYÖKALUT JA VAATTEITA MUKAAN. VIHDOIN TULI JOULUAATTO JA LELUMAAKARI SAAPUI TÄSMÄLLISESTI 5: TÄ. SITTEN SEPPÄ JA LELUMAAKARI MENIVÄT SEPÄN TORNIIIN JA KUNINGATAR MENI MIEHENSÄ KANSSA PERÄSSÄ. KUNINGATAR KANTOI PEITTOA JA TYYNYÄ JA HÄNEN MIEHENSÄ KANTOI PATJAA. SITTEN SEPPÄ JA LELUMAAKARI ALOITTIVAT TYÖN. SITTEN KUNINGATAR MENI KATSOMAAN AMANDAA JA PELAAMAAN HÄNEN KANS-SAAN MUISTIPELIÄ. SITTEN VIHDOIN TULI JOULUPUKKI AMANDA SAI PALJON LAHJOJA.

TAIKASORMUS

KIRSI SARA-AHO 8 v.
Keskustan ala-aste 2 b

Olipa vanha vaimo poikansa kanssa vanhassa torpassa. Isä oli kuollut ja äiti ja poika elivät kovassa kurjuudessa. Poika oli saanut pienen leipäkakkaran kerjuulla ollessaan. Hän otti sen evääksi lähtiessään marjamsään. Siellä hän tapasi jättiläisen jolla oli kova nälkä. Jättiläinen sanoi jylisevällä äänellä: Vaihda tuo leipäpalanen tähän taikasormukseen. Kun poika tuli kotiinsa äiti kysyi missä marjat ovat? Vaihdoin leivän taikasormukseen poika virkkoi ja sen jälkeen en muistanutkaan tuoda niitä marjoja. Kun tätä ruuvia kääntää kierroksen myötäpäivään niin tulee kaksitoista miestä. Poika kiersi ja silloin tuli kaksitoista miestä joille poika sanoi: Tehtävänne on laittaa hyvät huoneet ja hyvää ruokaa. Pojasta oli tullut kuuluisa ja jopa ku-

ningas antoi hänelle tehtävän pojan sormus piti tuoda joen yli kuninkaan linnaan. Mutta tehtävä oli vaikea, sillä sormuksen kuljettajat olivat kissa ja koira. Onneksi tällä oli uskolliset ystävät: kissa ja koira. Nämä lähtivät matkaan ja kissa hyppäsi koiran selkään kun tämä oli lähtenyt uimaan. Koira piti sormusta suussansa ja näki suuren ka-

lan. Tuosta minä eineen otan. Kun se haukkasi kalaa, niin mitä tapahtuikaan! Sormus putosi! Kissa oli vihainen ja naukui: Kaikki etsimään! Mutta sormus oli kadonnut. Kaikki hauet koolle se naukui. Voin mennä käskemään koko suvun koolle. Kun hauet olivat koossa niitä oli vaikea laskea. Niin paljon niitä oli ja olipa vielä julman suuriakin. Yksi pienemmistä puhkesi itkun ja sanoi. Minä nielaisin vahingossa jonkinmoisen vanteen pätkän, yhyyh! Kakaise ulos se! Kissa raivosi ja kertoi kaamean tarinan suolista jolloin kala oksensi. Siinähan sormus oli! Lopumatka sujui vaivatta ja kuninkas sanoi: Totta se juttu siitä torpanpojasta oli. Kun kissa ja koira olivat kotona poika ajatteli. Kaikki alkoi siitä kun menin marjoja poimimaan!

JOULUPUKKI

ÄITI MISTÄ JOULUPUKKI ON SAANUT NIMENSÄ, PEKKA KYSYI. MINNÄ TAKIA SE ON. SEMMOINEN PUKKI? NO ENNEN VANHAAN OLI SELLAISEN OIKEA PUKKI, JOKA JAKOI LAHJAT LAPSILLE. PEKKA ODOTTI HIRVEÄSTI JOULUAATTOA. VIHDOIN JOULUAATTO KOITTI, JA IHAN KOHTA KUULUI ETEISESTÄ KUN JOULUPUKKI TULI. NYT JOULUPUKKI TULEE, PEKKA HUUSI ILOISENA. SITTEN JOULUPUKKI ASTUI SISÄÄN JA SANOI, ONKOS TÄÄLLÄ KILTTIÄ LAP-
SIA? PEKKA OLI TOIVONUT SUKSIA JA UUTTA PULKKAA, JA NE HÄN SAIKIN. ÄIDILTÄ JA ISÄLTÄ HÄN SAI SUKSET JA MUMMOLTA JA VAARILTA HÄN SAI TOIVOMANSA PULKAN, JA SITTEN HÄN TANSSI JOULUPUKIN KANSSA. SE OLI KIVOLIN JOULU, MINNÄ PEKKA MUISTI.
KIRJOITANUT: MIA PAPUNEN 8 v. 2 B KESKUSTAN ALA-ASTE

MIA PAPUNEN

RITARIPERHOSEN HOVISSA

LEENA KOIVISTO 6a
Keskustan aa

PERHOSTEN KUNINGAS

Oli usvainen syksyaamu. Talustin metsään keräämään kirkkaanpunaisia puolukoita. Istahdin marjamättäälle lepäämään. Tunsin, että sinisiä metsähousujani pitkin nousi ihmeellinen elukka. Toivuttuani hämmästyksestä tunnistin sen ritariperhosen toukaksi. Eläin oli vihreänkirjava, täynnä punahohtoisia laikkuja. Toukka kertoi, että hänet oli lähetetty tuomaan kutsua minulle. Minua käskettiin välittömästi seurata sitä. Toukan nimi oli Viljami Ritari Perhonen.

Loputtomalta tuntuvaan patikoimisen jälkeen saavuimme suuren, jyhkeän tammioven luo. Viljami pyysi minua odottamaan oven ulkopuolella. Salamannopeasti se livahti pikkuriikkisestä ovenraosta sisään.

Ruskean tammioven alta kajahti himmeä valokuova. Pian siihen ilmestyi varjo. Ovi aukeni, ja silmäni erottivat pitkän käytävän, jossa vilisi tuhansittain erikokoisia ritariperhosen toukkia. Käytävän päässä, muhkealla nojatuolilla löhösi komein, uljas ritariperhonen. Suuni ammotti ihmetyksestä. Perhosen huulet avautuivat ja laskivat ilmoille

selkäpiitä karmivan huudon: "Tänne päin!"

Kävelin pelokkaasti harppoen käytävää pitkin. Kaikki toukat seisahtuivat. Ne vetäytyivät arvokkaasti käytävän laiduille. Pälyilin hermostuneesti ympärilläni. Huomasin nojatuolin edessäni. Sen yllä luki koristekirjaimin: Perhosten Kuningas. Se toivotti minut sydämellisesti tervetulleeksi ja kertoi hieman laajan sukunsa historiasta. Monia vuosia sitten täällä oli elänyt noita. Hän oli kiukuspäissään taikonut jokaisen ihmisen ritariperhoseksi. Heille oli jäänyt ainoastaan puhekyky. Noita oli väijynyt heitä kauan, kunnes lopulta oli kuolla kupsahtanut. Siitä lähtien he olivat olleet perhosia.

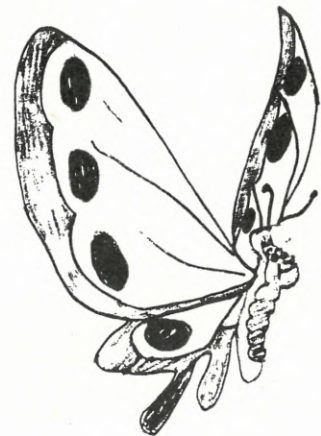
Kuningas ohjasi minut erilaisiin huoneisiin ja tarjosi minulle suussasulavaa hunajapiirakkaa meden kera. Vatsa kylläisenä tunsin, että olisi aika tallustella kotiinpäin. Mutta se ei tullut kuuloonkaan. Perhoset halusivat ehdottomasti pitää minut tämän illan luonaan. Raapustin lappusen kotiväelle, jotteivät he huolehtisi minusta turhaan. Kerroin myös viettäväni yön täällä

lumoavassa hovissa ja köpötteleväni aamuvarhaisella kotiin.

Illan hämärtyessä hovissa järjestettiin kunniakseni suuret tanssiaiset. Kavaljeerikseni oli varta vasten kutsuttu vieraan maan kuuluisin perhosprinssi Amiraali Perhonen. Tanssimme menuetin, kiperän polkan ja perhosvalssin. Musiikki soi joka hetki. Orkesterin nimi oli Pienet Sinisiivet. Tanssisalin nurkassa oli virkistävä mesitarjoilu.

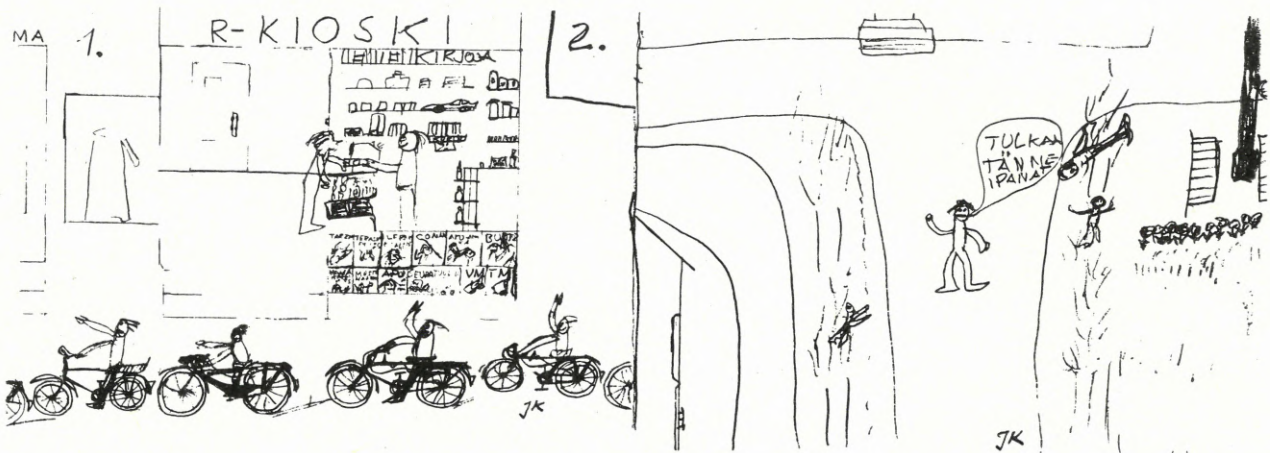
Tanssien päätyttyä perhoset tunsivat olevansa virkistyneitä ja iloisia. Amiraalin oli palattava takaisin omaan maahansa.

Kellahdin pian nukkumaan ja muistelin hauskaa iltaani. Josain kaukana värisi vielä perhostoukkien heikko puheensorina, ennen kuin nukahdin.

JOKU HIIVISKELI HÄMÄRÄSSÄ

JARKKO KÖYKKÄ 4 a lk
Keskustan AA

Olimme kuudestaan hämäräsä. Kello oli kaksitoista. Joukkoomme kuuluivat Timo, Marko, ja toinen Marko, Mika, Markku ja minä itse. Kokoonnuimme Paulamäellä kuuden joukkoon. Lähdimme kylälle päin ja oli jo hämärä maanantailta. Olimme juuri menossa R-kioskin kohdalla. Yhtäkkiä kuului kauhea karjaisu. Koira oli purrut murtovarasta... Seurasimme ääntä ja lähestyimme tapahtumapaikkaa. Kaikilla oli taskulamput ja seurasimme veriläikkiä. Jäljet johtivat metsään. Auton jäljet kertoivat, että tapahtumasta ei ollut kauaa aikaa.

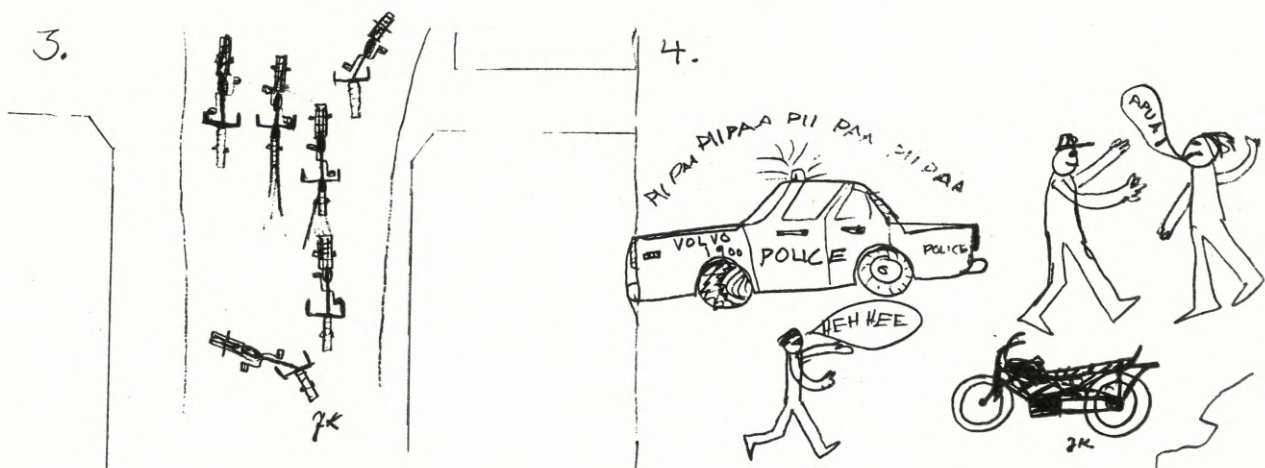
Ajoimme pyörillä täydet päällä keskustaan, huomasimme hämärän varjon ja päästimme täydet päällä erääseen penssaaseen. Hiivimme varjon lähelle ja kapu-

simme puihin. Syöksyimme häntä kohti mutta emme saaneet häntä kiinni. Viipymättä lähdimme keskustaan, mutta yhtäkkiä Timo huusi "Seis!" ja veti jarrut pohjaan. Siitä vasta tuli pysähdys, renkaat vinkuivat ja peräpääät nouseskelivät. Nyt näimme saman miehen kuin aikaisemmin. Perään vaan huusi Timo ja veti viitosen päälle. Siinä vasta oli vauhtia. Menimme jokainen 70 km:n tuntivauhtia ja saavutimme murtovarasta. Jarrut pohjaan, huusi Timo, piirittäkää se äijä. Rönö otti kaiken irti minkä sai ja syöksyi yhdeksäkymppiä puhelinkopille ja hälyytti poliisin paikalle. Yhdeksänkymppin vauhti johtui muuten kuusivaihteisesta kilpapyörästä. Poliisit saapuivat paikalle pillit vinkuen. He piirittivät varkaan

ja laittoivat hänet käsirautoihin ja me saimme jopa palkkiorahat 5000 mk kukin. Noudimme palkkiomme ja olimme iloisia. Kuitenkaan emme malttaneet lähteä vielä kotiin vaan jäimme kylälle keskustaan. Kokoonnuimme Centrumin eteen ja päätimme tavata taas huomenna klo 24.00.

Aamu rupesi jo hämärtämään ja oli aika lähteä kotiinpäin.

Seuraavana päivänä kerroimme kaikille kavereille koulussa jännästä tapahtumasta ja päätimme koota poikajengin. Meitä oli jo 15 kappaletta ja suunnitelimme jo seuraavaa keikkaa ja päädyimme tapaamaan tänä yönä klo kaksikymmentäneljä.

KUIVASJÄRVEN KOULUN OPPILASLEHDISTÄ

TALVEN KIIREET

Pörinä 1952, nimimerkki Nauru-
Maija kirjoittaa kinkereistä

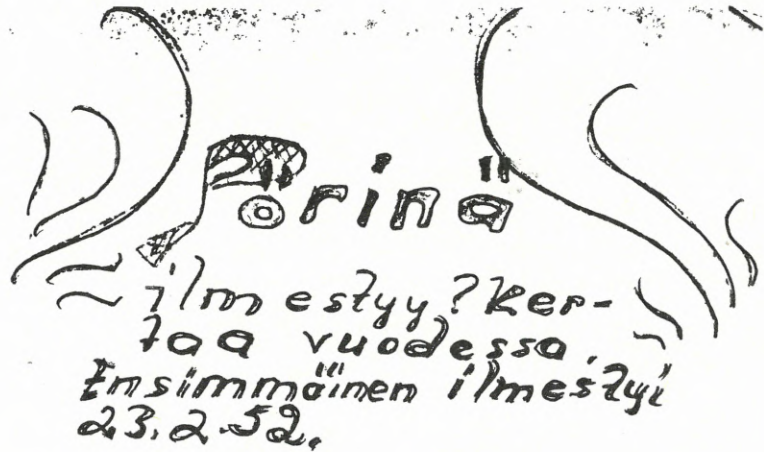
Talvellakin on monenlaisia kiireitä. Talvella on monenmoista hauskaakin, ei vain pelkkää kiirettä. Emme voi siis Talvea sanoa ainoastaan kiireen ajaksi.

Kinkerit nyt erikoisesti palavat minun mielessäni yhden asian tähden. Siellähän ei ainoastaan veisata kinkerivirsiä, siellä tehdään paljon muutakin. Toisilla siellä on vakavaakin, ellei siellä jotakin osaa.

Niin, helmikuun 6 p:nä ovat ne kinkerit ja silloin sinne laukataan suurissa ryhmissä, kello kymmeneksi, niinkuin jo tiedätte, eikä viisi minuuttia yli. Kun jo kaikki ovat siellä, tulevat sinne rovasti ja kanttori. Ensin siellä tutkitaan Raamattua ja muuta sellaista. Sitten tulee kinkerivirsien vuoro. Jos ne menevät hyvin sanoo silloin kanttori: Sillä lailla, kyllä te osaatte ja ääntä lähtee. Mutta jos hän huomaa, ettei oikein hyvin mene niin hän päsanoo, (näinkös) mikäs nyt oli, kun oli niinkuin paarman hyrinää. Sitten siellä kysellään vähän käskyjäkin, etteivät ne mielestä unohdu. Kamariinkin se kanttori kai jokuja vie, ja kyselee katkismusta, ja jollei osaa, niin sitten saa mennä penkin alle ja tuodaan luuta silmille ja sanotaan, häpee nyt siellä tyhmyyttäsi, junkkari.

Sellaista siellä kuulemma on, niin kertovat ihmiset. Mutta kun minä menen kinkerille, niin minä menen silloin papin taakse, enkä eteen, niinkuin sanotaan.

Mutta kai minun täytyy lopettaa, taikka muuten sinne ei tule yhtään ihmistä.

PÖRINÄ 23.2.52

Kaljupäiset huom!

Kyytäväänä halvalla pöikittö-
miä (kapon) kamppoja. Kaljupäisille
todella ainutlaatuisen tilaisuus.
Tilaukset jätettävä viimeistään
35.14-1963 mennessä. Ylä-Satakun-
nan" toimittukseen nimim. "Tak-
kutukainen."

Huom!

Valmistamme hyviä pohjatto-
mia kunnistaapaita, todella
halvat käyttöpuustannukset. Poh-
jien kulumatteumuudesta 50N:n
takuu. Lähempää tietoja antaa
"Arvaapas puka".

Pörinä 1952

nimimerkki Lumihiutale

Talvi

Talvi saapui Pohjolaan,
lumi peittää maan.
Pohjan lapset lasketella
nyt jo punaposkin saa.
Oi, sä talvi raikas Pohjolan.

— — — — —

Ilmoitusasioita Pörinässä

Kielletty

Pässillääjo kielletty silorannan
kylätiellä.

J.K.

— — — — —

Myytävänä

käytettyjä koivuhalkoja Kuivas-
järven n.s. talolla os. Parkano
Kuivasjärvi.

Sää tiedotus

Säätila kello 26.85.

Odotettavissa eiliseen asti.

Hakolan ja Koulun lääneissä ki-
ristyvää pakkasta ja aurinkoista
röntäsadetta. Jylhän ja Mettälän
kylän lääneissä erittäin kaunista
aidanseivässadetta.

Ihana sää ei maassamme jatku.

— — — — —

KOULU TIUKU

Lehti toimitettu 1971—72

Iloinen pupu

kirjoittanut Leila S

Kuivasjärvellä elelee iloinen pu-
pu, jonka teki mieli urheilla.
Eräänä päivänä pupu luki leh-
destä, että takametsässä on
juoksukilpailut. Pupu lähti heti
takametsään ja ehti kilpailuun
viime tipassa. Pupu oli päättänyt
voittaa. Sitten juoksu alkoi. Pu-
pu tuli maaliin ja sai ensimmäi-
sen palkinnon. Iloinen pupu läh-
ti kotiin ja sanoi, että on muka-
vaa juosta kilpaa.

Urheilu-uutisia

Eilen oli Kankaanpäässä hiihto-
kiset, ja Lasse Vireeni hiihti puu-
ta päin.

.....

Juoksua

TOISSAPÄIVÄNÄ OLII TAM-
PEREELLA JUOKSUKISAT
JA MARKKU MANSIKKAVII-
TA VOITTI KAHDEKSALLA
PISTEELLÄ.

urheilutoimittaja Arttu

.....

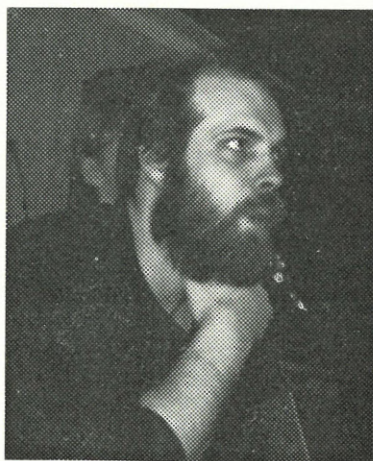
TAMMIKUUN SÄÄ

SUOJA JATKUU
TIET OVAT LIUKKAITA
LUNTA SATAA JOS SATAA
SUKSILLA EI VOI HIIHTÄÄ
JÄÄT OVAT VEDEN PEITTÄ-
MIÄ OSASTA
LUISTELLA SILTI VOI

sääennustaja Harri K.

MARTTI "YKÄ" YLIJÄRVI

POP-MUSIIKKI PARKANOSSA

Parkanossa on musiikkitoi-
minta ollut hyvin toimivaa, on
pelimanni- ja tanssi- ja pop-
musiikin harrastajia, joista pop-
musiikkia ja sen kehitystä aion
tässä lähemmin tarkastella.

Varsinaisesti pop-musiikin lin-

jat alkoivat hahmottua n.
1969—1970, jolloin ensimmäiset
kokoonpanot alkoivat viritellä
ensi säveliään Parkanon yhteis-
koulun tiloissa. Nämä silloiset
kokoonpanot ovat nykyään ha-
jonneet, mutta soittajia niiltä
ajoilta löytyy tänäkin päivänä
hyvin toimivista bändeistä Par-
kanosta ja muualta.

Myöskin hyvin paljon pop-
musiikkiin vaikutti siihen aikaan
paikkakunnallamme toiminut
nuorisokellari, koska siellä
kuunneltiin paljon musiikkia ja
keskusteltiin nuorten ongelmis-
ta. Esimerkiksi juuri omien bän-
dien puuttuminen vauhditti asi-
an kehittymistä. Kehitys jatkui
niistä päivistä, kehitettiin uusia
kokoonpanoja, jotka soittivat
aikansa ja hajosivat sitten. Sitten
alkoikin tapahtua, v. 1977 perus-

tettiin puolenkymmentä bändiä,
joista toimivimpia tänä päivänä
ovat SUZETTE, TRAVELIN
BAND ja FREE FALL.

Näillä soittokunnilla on yhtei-
senä piirteenä se, että he ovat
löytäneet musiikilliset linjansa
lähinnä soinnukkaan melodisen
pop-musiikin ja suoran rehelli-
sen rockin ympyröistä. Varsin-
kin moniäänisen laulun kehittä-
minen on heidän tärkeimpiä ta-
voitteitaan, hyvän kokonaisval-
taisen musiikin esittämisessä.
Erityisen iloinen allekirjoittanut
on siitä, että kaikki soittajat ovat
käyttäneet musiikki-opistomme
suomaa koulutusta hyväkseen ja
varsinkin teorian opiskelu on
tärkeä asia kaikille soittajille.
Tässä yhteydessä haluan kiit-
tää omasta, että poikien puoles-
ta, musiikki-opiston opettajia ja

TRAVELIN BAND soittajat vasemmalta: Petri Rajamäki rummut ja laulu, Janne Halmela kitara ja laulu, Markku Hietikko bassokitara, Pasi Vatunen kitara.

FREE FALL soittajat vasemmalta: Ari Kuusisalo soolokitara ja laulu, Seppo Koivisto rummut ja laulu, Jukka Marjamäki bassokitara ja laulu, Jari Jokinen kitara.

SUZETTE soittajat vasemmalta: Klaus Husgafvel kosketinsoittimet ja laulu, Harri Mansikkamäki rummut ja laulu, Juha Niemi kitara, Antero Kujansuu bassokitara, Kaarle Husgafvel kitara ja laulu. Yhtye on taltioinut musiikkiaan myös kasetille.

varsinkin rehtoria Tuomas Hyytistä, joka järjestämillään tilaisuuksilla ja antamallaan tuella on auttanut esimerkiksi pop-musiikin kehittämistä Parkanos-
sa.

Soittaminen harrastuksena on kallista ja laitteiden hankkiminen on koitellut kovasti isän ja äidin kukkaroa, koska pojat nuoresta iästä johtuen opiskelevat, eikä rahaa liiemmälti ole käytössä, heillä itsellään. Niinpä pojat ovat toivoneet kaupungilta avustuksia laitteiden ostamista varten.

Kaikesta huolimatta luulen, että Parkanossa pop-musiikki on hyvissä käsissä!

SAKSALAISVIERAITA PARKANOSSA

Kuluneena kesänä, heinä-elokuun vaihteessa oli 25 saksalaisnuorta johtajineen vierailulla Parkanossa.

Helteisenä heinäkuun tiistaina, 22. päivänä, tämä joukko 10—17 -vuotiaita nuoria ja matkanjohtajat Hans-Otto Bley, Rolf Bögershauser ja Götz Wahl saapuivat junalla Parkanoon. Asemalla oltiin vastassa linja-autolla, jolla retkeläiset ruokailun jälkeen kuljetettiin Erämajalle. Erämajalla vietettiin reipasta leirielämää ja levättiin tu-

lomatkan rasituksista. Kyllä he sitten jaksoivatkin uida ja nauttia kauniista, puhtaasta luonnostamme. Saksassahan ei tällaisissa avovesissä voi uida lainkaan.

Niiden parin päivän aikana, jotka Erämajalla viivytettiin, käytiin keskustassa ostoksilla ja tutustuttiin Rauma-Repolan Parkanon tehtaaseen. Iltaisin pais-tettiin makkaraa ja katseltiin edellisten tapaamisten kuvia ja filmejä yhdessä parkanolaisten kanssa.

Saksalaisnuoret tarkastelevat kiinnostuneina paroonin hurstipaitaa — ihan piti käsin koskea.

MATKA ITÄ-SUOMEEN

Saksalaiset olivat suunnitelleet tekevänsä Suomessa myös matkan Itä-Suomeen. Oli jo etukäteen sovittu, että Parkanosta lähdetään linja-autolla eteenpäin. Näin he voisivat tutustua laajemmin tšekäläiseen nuoriin ja maamme oloihin yleensä.

Torstaina 24. heinäkuuta sitten lastattiin linja-autoon runsaasti eväitä ja leiriytymisvälineet. Oli tarkoitus viettää aikaa mahdollisimman paljon ulkosalla. Mukaan lähti muutamia parkanolaisnuoria ja Mikko Markkola matkaoppaiksi. Tulkkina matkalla toimi suomalaissyntyinen saksalaisrouva Sinikka Harenberg, joten kielivaikeuksista selvitettiin hienosti. Matkalla käytiin mm. Jyväskylässä, Joensuu, Lieksassa ja Kiteellä. Ajomatka jäi kuitenkin jonkin verran suunniteltua lyhyemmäksi, koska sää oli mitä ihanteellisimman uimiseen ja ulkoiluun, joten aikaa ei kannattanut tuhlaata autossa istumiseen.

Saksalaiset olivat vallan ihmeissään suorastaan helteisestä säästä, joka säilyi koko matkan ajan. Kyllä he sitten käyttivätkin sitä hyödykseen. Saksalaiset matkanjohtajat valmistivat ruuat ulkosalla, ja nuoret pitivät huolen leiripaikkojen siisteydestä, ja aina välillä uitiin.

TAKAISIN PARKANOON

Perjantaina, elokuun ensimmäisenä päivänä, tultiin takaisin Parkanoon. Täällä saksalaiset hajaantuivat eri perheisiin vierailunsa loppuajaksi. Yhteisiä kokoontumisia oli aina iltaisin jonkun parkanolaisen luona.

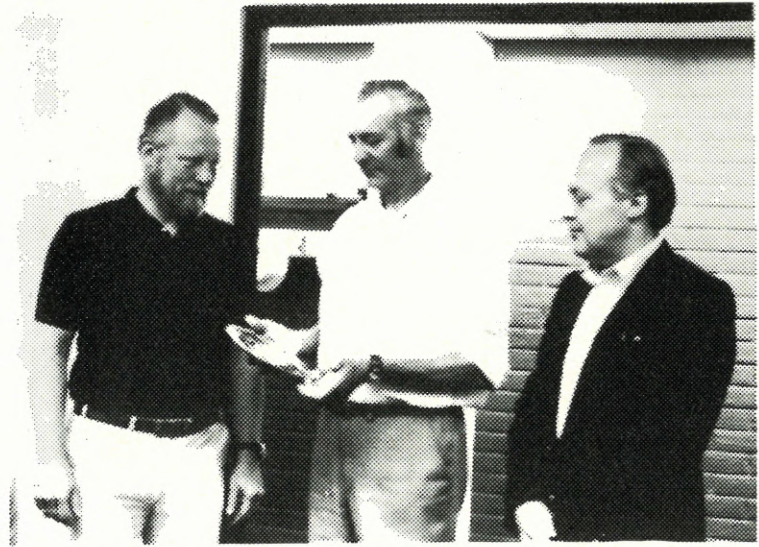
Saksalaiset olivat erikoisesti toivoneet tällaista perhemajoitusta, koska siinä aukeaa oiva tilaisuus tutustua tavallisiin suo-

malaisiin perheisiin ja tšekäläisiin suomalaisiin tapoihin. Tahtoihan siinä joskus sormi suuhun mennä, kun toistensa tapoja ei tunnettu eikä tiedetty, mutta aina kaikesta selvittiin ja mukavaa oli.

KAUPUNGIN VASTAANOTTO

Saksalaisvieraiden ja kaupungin edustajien tapaaminen oli maanantaina 4. elokuuta. Kiihtokseksi parkanolaisten osoittamasta ystävällisyydestä ja vieraanvaraisuudesta saksalaiset luovuttivat kaupungille kotikuntansa Hollen vaakunalla varustetun tinalautasen. Samalla he kertoivat matkansa tarkoituksena olleen halu oppia tuntemaan nuoria muissa maissa, mutta samalla on ollut mahdollisuus ihailla kaunista Suomea. Matkan suurimpana antina on ollut eritoten maan puhdas luonto.

Parkanon kaupunkia tilaisuudessa edustivat kaupunginjohtaja Väinö Toivanen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Viljo Talonen, joka esiintyi paroonin puvussa. Viljo Talonen kertoi tietoja Parkanon kaupungista ja Parkanon paroonista.

Viljo Talonen kiittää kaupungin saamasta lahjasta.

KANSSAKÄYMISSÄ JO PERINTEITÄ

Saksalaisnuorten vierailu tehtiin vastavierailun merkeissä, sillä viime kesänä joukko parkanolaisnuoria kävi vastaavalla matkalla Hollessa. Traditio on alkanut jo kesällä 1978, jolloin saksalaiset ensi kertaa olivat täällä. Ilmeistä on, että perinne jatkuu, sillä vieraat toivottivat parkanolaisnuoret jälleen ensi kesänä ter-

vetulleeksi luokseen.

Keskiviikkona, elokuun kuudentena päivänä, juna vihelsi hyvästiksi. Oli päättynyt ajanjakso, jolloin oli saatu uusia ajatuksia ja vaikutteita. Näiden kahden viikon aikana oli luotu uusia ystävyyssuhteita yli rajojen. Toivon mukaan nämäkin ystävyyssuhteet ovat osaltaan auttamassa meitä kasvamaan avarakatseisemmiksi ja suvaitsevaisemmiksi kaikkia kohtaan.

*Kolme lammasta on ilmaantunut
Sydänmaan Joentaustan torppaan, jotka
omistaja saa takaisin tunto-
merkkiä vastaan.*

(Kirkkokuulutus v. 1863)

Kolme lammasta on ilmaantunut Sydänmaan Joentaustan torppaan, jotka omistaja saa takaisin tunto-merkkiä vastaan.

KOULUTIETOA SADAN VUODEN TAKAA

Parkanon kunnan Riihimäen koulun johtokunnan pöytäkirjoista vuodelta 1880 on rehtori Heikki Pentti koonnut tapahtumasarjan, joka koskee koulun lukukauden päättämistä. Merkillepantavaa on, että koko vuonna 1880 on pidetty vain nämä kolme johtokunnan kokousta ja pöytäkirjaa on kirjoitettu yhteensä kymmenkunta pykälää.

*Koulujohtokunnan kokouksen pöytäkirja,
joka tehtiä kansakoulussa Tammikuun 12 p. 1880*

*Seagunilla olivat: Epimies J. I. Tiekkinen, J.
Wätunen, Akademieskandila ja E. Hau-
mila, jotka kirjoitti pöytäkirjan.*

48

*Levätelukausi määrättiin ehdotella loppu-
tehtavaksi toukokuun keskiviikolla, josta jät-
keen pidetään pienten lasten koulua kolme
viikkoa. Tästä ilmoitetaan koulun tarkastus-
jalle, enempää johtokuntaa kuultamatta.*

*johtokunnan puolesta:
J. I. Tiekkinen*

Josif Wätunen

E. Hauvila.

kaulun jahtakunnan kokouksen
pöytäkirja, kansakoulussa Toukok. 6 p. 1880.

Talokalla olivat: Epimies Pastori J. I. Tichlén,
Tornstimestari C. Brander, Kirkkonäätä J. Wätunen
ja E. Kaunila, joka kirjoitti pöytäkirjan.

۱۴۲

Epimies janoi ilmoittaneensa johtokunnan tarkastajalle viime kokouksesta tehdyn päätöksen koulun lopettamis-aiasta ja juaareen ja tarkastajalta vastauksen, ettei hänellä ole pitävästään erittäin janoista, vaan on se kuitenkin tavallisuudesta poikkeavana, ja päätöksen oli ilmoittanut tuovan ja rahaa koululle, jonka tähden ehdotettiin luteri-aikaa pitkitettäväksi jälkeen ennen tehdyn määräyksen. Kuitenki päätti johtokunta koulun lopettavaksi ennen määrättyä aialla, kun oppilasten vanhemmatki sitä pyysivät.

göhtakunnan
puolesta:
J. L. Tröckel.
C.

Carmie Marchant

E. Haimila.

Kanpakaulun johtokunnan ko-
kouksen pöytäkirja tehty Parha-
nan kanpakaulusen keuhkoon 7 p. 1880.

Läsnä olivat: Esimies Pastori J. I.
Ticklén, Forstnästari C. Brander, Kirkko-
väärti Jof. Wätunen, Talalliset Johan esko,
Gustaf Tötalo ja Opettaja E. Haimila,
joka kirjotti pöytäkirjan.

1 §

Kuopituttuina alettiin k. 1/2 10 ruoko-
uskella ja vierren veipulla aamulla ja lo-
petettiin, oppi-aineita kuulusteltua, ja-
malla tavalla k. 2 p. ja. ja. Samassa ti-
laifundesla lahjoitettiin johtokunnan
määräyksen mukaan piiritarkastajan
tuomat 25 mtkk. itsellisen poialle Frans
Robert Käenmäelle sekä forstnästarien
C. Branderin, Evald Eloröngin ja Pas-
tori J. I. Ticklénin, tutkinnon lopulla
ellexandra Koskifelle myöntämät ruifi-
toista markkaa.

johtokunnan puolesta:

J. I. Ticklén.
Jof. Wätunen

E. Haimila

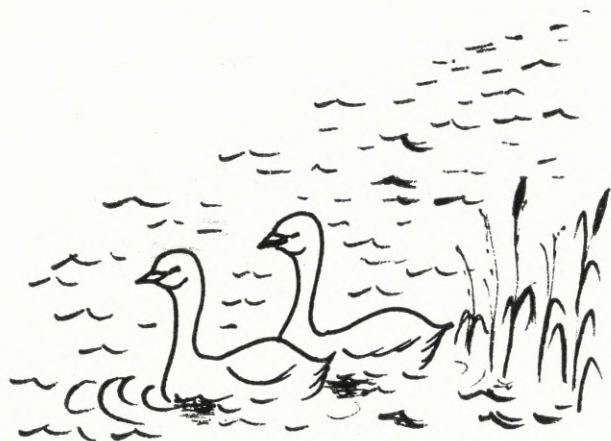
Salme Törmä

Pilvipoikia

*Me kuljimme rantaan kaksin
veneeseen vesille laskimme
Oli tyyni ilta ja aurinko
oli alhaalla taivaalla*

*Minä airoissa istuin ja soudin
veteen tietämme auraten
Sinä istuit vastapäätä
kädet nukkuivat
sylissäsi*

*Me katsoimme kuinka pilvet
juoksivat joutuisaan
Kuinka joutsenet soluivat hiljaa
veden pintaa kiiltävää*

*Me istuimme aivan hiljaa
vain katseilla puhuimme
Oli pilviä yllämme paljon
ne vedessä toistuivat.*

*Yli kaislojen veneemme kulki
ne vedessä hiljaa huojui
Ja lumpeiden valkea valo
loisti rannalta kauempaa*

*Kun jatkoimme matkaa kohta
ja hiekalle kuljimme
Sinä tartuit käteeni; kerrot
'me pilvissä kävimme, äiti'*

**Tehdään Joulu
yhdessä**

**TOIVOTAMME
JÄSEN- ja ASIAKAS-
KUNNALLEMME
Hyvää ja
Rauhallista Joulua**

Monipuolinen lahjatavaratalo

CENTRUM

PARKANO

**KYLLÄ PARKANON
GENTLEMANNIT
KESTÄÄ**

PARKANON JALKINE OY

Puh. 1201

HYVÄÄ JOULUA KAIKILLE TOIVOTTA

Rakenmusliike M. Ruhala

39700 Parkano, puh. 933-2951

**Matkustitpa
minne tahansa
ota
yhteys**

IKK
MATKAT
Kauppakatu 9
IKAALINEN
933-7117

**TILAUSMATKAT
TUTUILLA IKAALISTEN
AUTON TURISTIBUSSEILLA**

**BUSSI-
MATKAILUN
AMMATTI-
LAISET**

**Ikaalisten
Auto oy**

**puh (933)60434
(933)6282**

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**TOIVOTAMME KAIKILLE PARKANON JOULUN LUKIJOILLE
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!**

RAUMA-REPOLA OY
PARKANON KONEPAJA

KIINTEISTÖ-
HAVANKA LKV [A]

Säästökulma, Parkano, avoinna 8.00—16.00
puhelin 933-2702. Muina aikoina Sapeli-
katu 1, puhelin 933-2702.

Suoritan putkialan asennus- ja
korjaustöitä.

URAKOITSIJANA

JORMA MYKRÄ

Puh. 3231

KOLISTAJA OY

Puh. 2992

MYKRÄN TURKISTUOTE

Valmistaa tilauksesta päähineitä,
kauluksia ja puuhkia ym. Soitellaan

HILKKA MYKRÄ
933-3231

**ASA — PHILIPS
JOULUA**

juhlistamaan

Pyörä ja TV-huolto Ky. puh. 2185

**K -SEPPO
VIITASALO**

Linnankylä, puh. 3402

Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

Muistathan meidän edulliset neuleet.

PARKANON NEULE- ja KÄSITYÖ
Puh. 3508

**SUOSIKAA
ILMOITTAJIAMME**

SEIKO

Seikon huipputyylikäs
kaksoisnäyttökello

Monipuolinen, miehekkään
linjakas kvartsikello, jossa yh-
distyvät hienostuneesti klassi-
nen osoitinnäyttö ja havainnol-
linen numeronäyttö.

- 12 tai 24 tunnin numero-
näyttö
- herätin
- 1/100 sek. sekundaattori
- aikavyöhykenäyttö
- täydellinen kalenteri
- Hardlex-lasi
- kuori ja ranneke jaloterästä

Valtuutettuna Seiko-myyjänä
annamme kansainvälisen ta-
kuun ja Seikon tyylikkään lah-
jakotelon.

Seiko - Sinulle, joka haluat todella hyvän kellon.

**KELLOLIIKE
HERRANEN**

39700 Parkano, puh. 2588

fotoleena

Keskuskatu 4, 39700 Parkano, Puh. 933-14 256

**JOULUPAKETTIIN
TARJOUKSIA**

- KODAK-pocket kamera 59,-
- Valokuvakansioita alk. 19,-
- AGFA salamalaite auto 290,-
ohjeluku 34
- Kameralaukkuja alk. 96,-
- X-salamakuutiot 6,90
- AGFA CNS värifilmi 13,50
110-20, 126-20, 135-24
- POLAROID 1000 pikakamera
vaihtaan 185,-
- Diaprojektori Autom. 495,-
- Projektoripöytä 159,-

Hyvää Joulua

Ravintola Käenpiika
Autogrilli
Grilli-kioski
Kolmosparkki

Kiittää kuluneesta
vuodesta ja toivottaa

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**

**SOLARIUM-
AURINKO**

Talvellakin rusketusta, terveyttä ja
rentoutusta.
Parkanon fysikaalisessa hoitolai-
toksessa.

Varaa aika puh. 1228

Parkanon Urheilutalo

**EDULLINEN
T-KAUPPA
PARKANOSSA**

Tilavat pysäköintitilat

Valinta-Lehto

Parkano 2031
Jokiharju 2431

**EDULLINEN
OSTOPAIKKA
PARKANOSSA**

VALINTA-PIHLAJAVIITA

Puh. 2268

PARKANON LISTA OY

39700 Parkano — Puh. 933-2811

**Autonkorjaukset, maalaukset, vara-
osat ja tarvikkeet**

AUTO-LAHTINEN OY

Puh. 2507

Pentin teollisuusalue 2 km keskustasta
Karviantietä

JOULUNAJAN HERKUT:

Piparkakut, joulutortut, täytekakut
jne.

Leipoo puolestanne

Ojennuksen
KOTILEIPOMO

Om. R. Ojennus puh. 2893
Myymäla puh. 1339

T:mi MANNINEN Parkano puh. 2030 Kausenkatu 11 Elektroniikan komponenttien tuonti- ja tukkuliike	Kasvuturpeet, kukkamullat KRUUNUTURPEESTA Lauri Nieminen 39660 Lapinneva, Parkano Puh. 933-3503 Helsinki 90-2785688
MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA Puh. 1215	PARTURI-KAMPAAMO MÄKIRANTA Puh. 2459
RADIO- JA TV-HUOLTO S. HUUSKONEN PARKANO RADIO- JA TV-LAITTEIDEN KORJAUKSIA Puh. 2966	RIIPISEN KUKKAKAUPPA Puh. 2037, 2036
PARKANON KALUSTETUOTE O. Vainionpää & P. Järvenmäki Keittiö- ym. kalusteita tilauksen mukaan Puh. 2074	SEIJAN KUKKA Puh. 2786
PARKANON TB-HUOLTO A. ja J. KUIVANEN Puh. 2409	VESIJOHTOLIIKE ESKO PAAVILAINEN KY Puh. 2175
PUUSEPÄNLIKE VOITTO PAJUNEN Puh. 2254	PARKANON KEMIALLINEN JA VALKOPESULA Puh. 2748
LIISAN KIOSKI Puh. 2096	PARTURI-KAMPAAMO YLINEN Pankkitori puh. 2546
LEHTOLAN BAARI suosittelemme maittavia ruokia ja hyvää kahvia. Puh. 2060	PARKANON KODINKONEHUOLTO Taisto Mansikkaviita Puh. 2460

YKSILÖLLISTÄ;

**ALUSTA LOPPUUN SAAKKA
VASTUUNTUNTOISTA PALVELUA,
PITKÄAIKAISELLA ALAN
AMMATTIKOKEMUKSELLA.**

**HYVÄN JOULUN JA
UUDEN VUODEN TOIVOTUKSIN**

**KIINTEISTÖ-
MARKKINOINTI KY**
ESA OJANEN LKV A
Torikatu 9, 38700 Kankaanpää
Puh. 930-23230, ilt. 933-1290

PUHTAUTTA PUOLESTANNE

- kokolattiamattojen pesut
- sopimussiivoukset
- kotisiivoukset
- tekstiilihuonekalut, autojen istuimet
ym:t alaan kuuluvat

Soitto

Parkanon Siivouspalvelu Oy
Puh. 2643 ja sillä siisti

SMK

TURVETUOTETEHIDAS

PARKANO
933-3501

Parkanon Rakennustarvike

PEKKA SEPPÄLÄ

Parkano — Puh. 2696

**Edullinen
asiantuntija
rakentajille**

**Kiitämme asiakkaitamme kulunees-
ta vuodesta ja toivotamme**

**HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

Aureskoski Oy

Porin Olut

edustusliike
PEKKA SÄÄLUOTO
Kankaanpään myyntikonttori

**HYVÄÄ JOULUA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

Saab-huoltopiste

**SHELL-HUOLTAMO
KORPELA**

Puh. 2290

**Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Oy**

Puh. 6101

YLÄ-SATAKUNTA

Parkanon - Karvian - Kihniön paikallislehti

— JOKAISEEN KOTIIN —

KIRJAPAINOSSAMME

- KOHOPAINO
- VALOLATOMO • REPROKAMERA
- NYLOPRINT-KUVANVALMISTUS
- OFFSET ym

TERVETULOJA TUTUSTUMAAN

Edullin ostopaikka
MARIMEKON TRIKOOT
SANELMAN VAATEAITTA

Parkano, puh. 2551

Joulun arvolahjat laajasta
valikoimastamme.
KELLO-, KULTA- ja SILMÄLASILIIKE
E. SYRJÄNEN
Parkano puh. 2181

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

PARKANON JÄTEHUOLTO

Olavi Kaija puh. 2426

VAPO

Puh. 1313

**PARKANON PAPERI- JA
KONTTORITARVIKE**

Puh. 2120

Parkanon Kiinteistövalitys Oy-LKV
39700 Parkano, puh. 933-2990

PARKANON TRAKTORI
Fiat-autot

Puh. 2471

Parkanon Sora ja Murske Oy

Kont. 1241, 1264

PARKANON BETONI

Puh. 3525

PARKANON KUVAAMO
Hyttisen liiketalo

Puh. 2127

Aja edullisempaan, Tietysti

Parkin
KALUSTE

PARKANO ☎ 2630

Teollisuusalue Karviantien varrella, 2 km keskustasta.

**PARKANON AUTO JA
PUU OY**

AUTOJÄRVENSIVU
Parkano,
Puh. 2323 vaihde

- * FORD AUTOMYYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.
- * HONDA JA YAMAHA MOOTTORI-PYÖRÄMYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.

Parkano, puh. 2295, 2296

MONIVUOTINEN KOKEMUKSEMME
TAKAA TEILLE KORKEAN LAADUN
JA EDULLISET TUOTTEET.
KYSY KAUPPIAALTASI TAI
SUORAAN MEILTÄ..

 HÄKLIN LEIPOMO
933/2009

**TOIVOTAMME
HYVÄÄ JOULUA ja
ONNEA VUODELLE 1981**

LÄMPIMIÄ TALVIASUJA SAAPUNUT,
RUNSAAT VALIKOIMAT.

**Parkanon Muotiliike ja
Asuste**

R. Janakka, puh. 2087

**MUODIKKAAT
ASU-
KOKONAISUUDET**

MUOTIKULMASTA

Puh. 2747

**SILMÄLASIEN
ERIKOISLIKE**

Tule optikon näkötarkastukseen.
Tarvittaessa varaamme ajan silmä-
lääkärin vastaanotolle.

PARKANO, Hyttisen liiketalo p. 14 144

TILAA SINÄKIN
PERHEEN
JOULUHERKUT
KAUPPIAALTASI
TAI SUORAAN
LEIPOMOSTAMME!

**PARKANON
KOTILEIPOMO**
A. KEIHÄNEN, PUH. 2400

**JATKUVASTI
HALVALLA**

hamsteri

VUORIJOKI puh. 14142
Avoimna ma—to 10—18
pe 10—19, la 9—14.

Suoritamme rakennusurakointia
Parkanossa ja lähikunnissa.

Myyimme rakentamiamme kerros-
ja rivitalo- ja huoneistoja.

**RAKENNUSLIKE
VIITASALO KY**

39700 Parkano puh. 1293 tai 2348

- Saat halvalla korkelaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

ASKO • ISKU • SOTKA • VILKA • SOPE •
• PEEM • STOCMANN. LISÄKSI N. 50
MUUTA VALMISTAJAA.

SISUSTUSTALO TAMMELA

39700 PARKANO, Puh. (933) 2075
Torikatu 15, 38700 KANKAANPÄÄ, Puh. (930) 23811

**PARKANON
PUHDISTUSPALVELU**

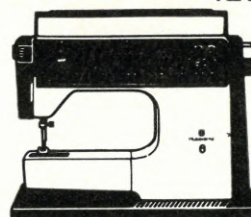
COLLEGE KELLARI
PARKANO
PUH. 2867

Husqvarna
— monen mielestä paras —

Uusi Husqvarna kirjoittaa ja muistaa.

Nappia painamalla ompelet helpommin
kuin koskaan. Totea se itse. Koeompele
Husqvarna 6690.

Tai valitse kuudesta muusta
Husqvarna mallista isellesi sopiva.
Tai yli 100:sta käytetystä!

Kotiesittely
T. Heinonen
Parkano puh. 2294

sähköllä
mukavammin

Leppäkosken Sähkö Oy

"Pankkien tulisi kehittää turvallisia, hukkaamiselta
ja varkaudelta suojattuja maksutapoja..."

**Kansallispankki
on sen tehnyt.**

Kansallispankin Pankkikortilla
voit maksaa ostoksesi jo nyt tai
lähiaikoina näissä liikkeissä:

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
PARKANO

Parkanon-Kihniön

OSUUSMEIJERI

Parkano

Puh. 2067

PARKANON KAUPUNGIN
ELINKEINOLAUTAKUNTA

toivottaa kaikille parkanolaisille ja erityisesti yrittäjille

RAUHALLISTA JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

RAKENNUSLIIKE
Erkki Huhdanpää
39700 PARKANO PUH. 933-2897

Parkanon

Kumikorjaamo

Puh. 2149

Rengasalan erikoisliike Parkanossa

VÄRISILMÄ

PARKANON VÄRI JA MATTO

39700 PARKANO KP 1
PUHELIN 933-14284

VÄRISILMÄ

Hyvää
Joulua ja

Onnellista
Uutta Vuotta

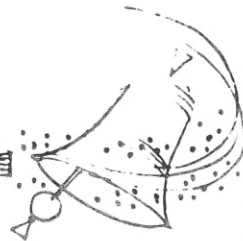
PARKANON JOULU 1980

SISÄLLYS

Sivu

1	LUKIJALLE	Anja Markkola
2	SANA JOULUKSI	Päivi Raivio
3	NÄKEMYKSIÄNI KUNNALLISVALTUUTETUN PAIKALTA	Anna-Liisa Viitasalo
4	TÄHTENÄ KYYPKYN SIIPI	Aili Sirola
5	KOTISEUTUMUSEOMME ALKUTAIPALEELTA	Heikki Pentti
10	MATON KUTOMISTA	SS
10	KAKSI PAROONIN KONTTIA	Aate Numminen
11	PARKANON MURTEESTA	Harri Mantila
12	UPOKAS JA NAPPIKOUKKU	Aaro Numminen
13	"NASKALIN PARATIISI" KOLME VUOSIKYMMENTÄ SITTEN	Toini Vainio
15	MITEN LUONTOMME MUUTTUU	Hannu Raitio
17	NÄKÖKOHTIA PARKANOLAISESTA MAATALOUESTA	Niilo Paavilainen
19	ENGLANNIN METSÄT JA PUULAJIT	Mike Starr
	(myös englanninkielinen)	
20	KODIN, USKONNON JA ISÄNMAAN PUOLESTA	Anna-Liisa Viitasalo
21	JOULU THAIMAASSA VUONNA 1979	Tuula Nilson
23	JOULUKOKEMUKSIA AMERIKASSA	Sinikka Luisenniemi
26	MATKAKERTOMUS PRAHASTA	Salme Törmä
27	MUUAN MUISTELMA	Martta Sevio
30	ME 4H-KERHOLAISET	Taina Luomanen ja Irma Tuominen
34	KAIKKI MINUN ELÄMÄNI KISSAT	SS
35	HEVOSKAUPPIAS	Erkki Kemppe
37	PUHEITA TORILLA	Oskari Voivati
39	KISSALAN LINNA	Kansansatu
41	MATIAS JA VEKKI	Salme Törmä
42	SATU KENGÄSTÄ	Soili Paloniemi
43	PIENI KOIRA	Virpi Saari
43	ELÄINTEN JOUKSUKILPAILUT	Markku Haavisto
44	PRINSESSAN JOULU	Lotta Lammi
45	TAIKASORMUS	Kirsi Sara-aho
46	RITARIPERHOSEN HOVISSA	Leena Koivisto
47	JOKU HIIVISKELI HÄMÄRÄSSÄ	Jarkko Köykkä
48	KUIVASJÄRVEN KOULUN OPPILÄSKUNTA	koonnut Salme Törmä
49	POP-MUSIIKKI PARKANOSSA	Martti "Ykä" Ylijärvi
51	SAKSALAISVIERAITA PARKANOSSA	Mikko Markkola
53	KOULUTIETOA SADAN VUODEN TAKAA	Heikki Pentti
56	PILVIPOIKA	Salme Törmä
	PIIRROKSET	Salme Törmä ja Elsa Leppänen

Joulurauhaa

ja menestyksekkäämpää
Uutta Vuotta kaikille
Parkanon Joulun
lukijoille toivottaa

PARKANON SÄÄSTÖPANKKI

PARKANO—KIHNIÖ

PUH. 1234

**OSUUSPANKKI —
lähellä ihmistä**

Osuuspankin toiminta on saanut alkunsa tavallisen ihmisen tarpeista.

Osuuspankki avustaa asunnon hankinnassa, yrittäjän rahoitusongelmissa, maatalouden uudistuspyrkimyksissä.

Osuuspankki on edelläkävijänä myös yksityisen ihmisen raha-asioiden ratkaisemiseksi. Syntyivät OP-sopimukset, jotka kattavat kaikkien väestöryhmien tarpeet — palkansaajista maanviljelijöihin, nuorisosta eläkkeensaajiin.

Osuuspankki on maassamme ainoa pankki, jonka jäseneksi asiakas voi liittyä. Jäsenyys merkitsee mittavia taloudellisia etuja, jotka tuntuvat kukkarossasi. Näitä ovat esimerkiksi etuoikeus lainaan ja jäsenluottovakuutus lainan takauksena 20.000,- markkaan asti sekä kuukausittain ilmestyvä YV-lehti.

Osuuspankin asiakkaana ja jäsenenä pärjät paremmin.

**PARKANON
OSUUSPANKKI — KYLLÄ**

Joulun pehmeään
lahjapakettiin!

Joulun iloinen
taloustavara-
tarjous!

Kaunista lasia
joulupakettiin.

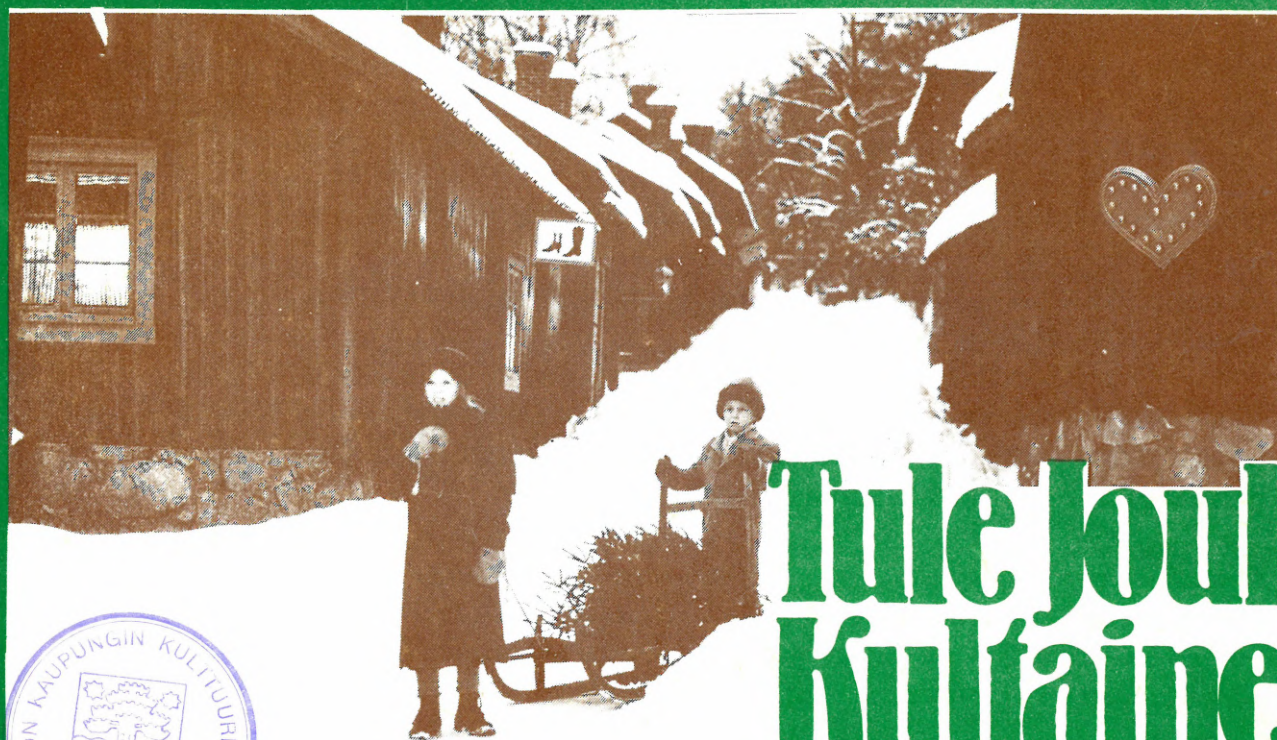
LASTEN
YÖPAITA

NAISTEN YÖPAITA

MIESTEN KERRASTO

KOTIMAINEN
LASISARJA
ULTIMA THULE

PK KIVINIEMI KY

**Tule Joulu
Kultainen**

**PARKANON
OSUUSKAUPPA**

